

KOLENDAR

(Vestnik)

==== xxiii. ====

šolske družbe sv. Cirila in Metoda

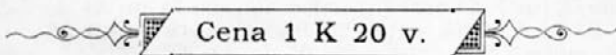
v Ljubljani

za navadno leto

1909.

Izdalo in založilo vodstvo.

Cena 1 K 20 v.

V Ljubljani.

Tisk „Narodne tiskarne“.

1908.

KOJEDAR

(1900)

1900

Solske družbe sv. Cirila in Metoda

v Ljubljani

1900

030027089

II. Q 33.56 tpe

1900

Leto 1909

je navadno in ima 365 dni (med temi 66 nedelj in praznikov);
začne se s petkom in konča s petkom.

Začetek leta 1909.

Občno in drž. leto se začne novega leta dan, 1. prosinca.
Cerkveno leto se začne 1. adventno nedeljo, 28. listopada.

Godovinsko število.

Zlato število 10	Rimsko število 7
Epakta ali lunino kazalo VIII	Nedeljska črka C
Solnčni krog 14	Letni vladar: Saturn.

Letni časi.

Začetek pomladi 21. sušca.	Začetek jeseni 23. kimavca.
Začetek poletja 22. rožnika.	Začetek zime 22. grudna.

Premakljivi godovi.

Sedemdesetnica 7. svečana.	Binkošti, 30. vel. travna.
Pepelnica 24. svečana.	Telovo, 10. rožnika.
Velika noč, 11. mal. travna.	Posvečevanje cerkev, 17. vin.
Vnebohod, 20. vel. travna.	1. adv. nedelja, 28. listopada.

Od božiča do pepelnice je 8 tednov in 6 dni.

Znamenja za lunine premene.

Mlaj ☽	Ščip ali polna luna . . . ☽
Prvi krajec ☾	Zadnji krajec ☾

Solnčni in lunini mraki leta 1909.

Leta 1909 bodeta solnce in luna po dvakrat mrknila, v naših krajih bo viden le prvi lunin mrak.

- 1.) Luna popolnoma mrkne dne 4. rožnika. Začetek ob 12. uri 49 min. po polnoči, konec ob 4. uri 20 min. zj.
- 2.) Popolni solnčni mrak bo dne 17. in 18. rožnika. Začetek dne 17. ob 10. uri 6 min. zveč., konec 18. ob 2. uri 42 min. zj.
- 3.) Luna popolnoma mrkne dne 27. listopada. Začetek ob 8. uri 16 min. dop., konec ob 11. uri 44 min. dop.
- 4.) Nepopolni solnčni mrak dne 17. grudna. Začetek ob 7. uri 2 min. zv., konec ob 10. uri 38 min. po noči.

Cerkveni prepovedani časi.

Ženitve so prepovedane od 1. adventne nedelje do razglašenja Gospodovega in od pepelnice do bele nedelje.

Državni prepovedani časi.

Igre v glediščih in javni plesi so prepovedani: na veliki četrtek, veliki petek, veliko soboto, o Telovem in božični dan. — Druge veselice, n. pr. koncerti, besede, godbe i. dr. so prepovedane: zadnje tri dni velikega tedna in dne 24. grudna.

PROSINEC ★ JANUARIJ

Hrv.-srbsko: Siečanj.

Češko: Leden. ☾ 31 dni. ☽

Luž.-srb.: Wulki różk.

Poljsko: Styczeń.

Rusko: Январь.

Bolgarsko: Януарий.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Pet.	Novo leto. Obrez. Gosp.	
2 Sob.	Makarij, op.; Zlatan.	
Ko je bil Herod umrl. Mat. 2.		
3 Ned.	N. pred razgl. G. Genovefa.	
4 Pon.	Tit, šk.; Dobromir.	
5 Tor.	Telesfor, p.; Grozdana.	
6 Sred.	3 kralji ali razgl. G. Darin. ☽	
7 Čet.	Valentin, šk.; Svetoslav.	
8 Pet.	Severin, op.; Bogoljub, m.	
9 Sob.	Julijan, muč.; Nikosava.	
12letni Jezus v templju. Luk. 2.		
10 Ned.	1. po razgl. Gosp. Pavell., p.	
11 Pon.	Higin, p. m.; Božidar, op.	
12 Tor.	Arkadij, m.; Blagaja.	
13 Sred.	Veronika, dev.; Bogomir.	
14 Čet.	Hilarij, šk.; Neda. ☾	
15 Pet.	Pavel, pušč.; Radoslav.	
16 Sob.	Marcel, p.; Tmislava.	
O ženitnini v Kani Gal. Ivan 2.		
17 Ned.	2. po razgl. G. I. Jez.; Ant. p.	
18 Pon.	Sv. Petra stol v R.; Vera.	
19 Tor.	Kanut, kr.; Hranimir.	
20 Sred.	Fab. in Seb.; Živojin.	
21 Čet.	Agna, dev. muč.; Janja. ☽	
22 Pet.	Vincencij, m.; Sviloj.	
23 Sob.	Zaroka Marije Dev.; Voljica.	
Jezus ozdravi gobavca. Mat 8.		
24 Ned.	3. po razgl. Gosp. Sv. druž.	
25 Pon.	Izpreobr. Pavla; Kosava.	
26 Tor.	Polikarp, šk.; Vsevlást.	
27 Sred.	Ivan Zlatoust; Dušana.	
28 Čet.	Julijan, šk.; Dragomil. ☽	
29 Pet.	Fran Sal., šk.; Gorislava.	
30 Sob.	Martina, dev.; Desislav.	
Jezus pomiri vihar na morju.		
31 Ned.	4. po razgl. Gosp. Peter Nol.	

Dan vzraste za 1 uro 2 min.

Dan je dolg 8 ur 22 min. do 9 ur 24 min.

SVEČAN ★ FEBRUARIJ

Hrv.-srbsko: Veljača.

Češko: Únor. ↔ 28 dni. ↔

Luž.-srb.: Maly róžk.

Poljsko: Luty.

Rusko: Февраль.

Bolgarsko: Февруариј.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	
		Beleške.
1 Pon.	Ignacij, šk.; Budimil.	
2 Tor.	Svečnica. Ljubomira.	
3 Sred.	Blaž, šk.; Bojmir.	
4 Čet.	Andrej Kor., šk.; Daroslav.	
5 Pet.	Agata, d.; Jagoda. ☽	
6 Sob.	Doroteja, d. m.; Žalimir.	
O delavcih v vinogradu. Mat. 21.		
7 Ned.	7Onica. Romuald; Malina.	
8 Pon.	Ivan Mat., sp.; Zvezdodrag.	
9 Tor.	Apolon., d. m.; Blagoslava	
10 Sred.	Šolastika, d.; Vojmil.	
11 Čet.	Adolf, šk.; Dobrana.	
12 Pet.	Evlalija, d. m.; Zvonimir.	
13 Sob.	Katarina, d.; Vrativoj. ☾	
Prilika o sejalcu in semenu. Luk. 8.		
14 Ned.	6Onica. Valent m.; Cvetna.	
15 Pon.	Favstin in Jov.; Ljuboslava.	
16 Tor.	Julijana, d. m.; Strahomir.	
17 Sred.	Donat in tov., m.; Vesela.	
18 Čet.	Simeon, šk.; Dobrana.	
19 Pet.	Julijan, sp.; Bratomil.	
20 Sob.	Elevterij, šk. m.; Dragovan. ☿	
Jezus ozdravil slepca. Luk. 18.		
21 Ned.	5Onica. Maksimilijan, šk.	
22 Pon.	Stol sv. Petra v A. Gojслав.	
23 Tor.	Pust. Peter D.; Čudomil.	
24 Sred.	† Pepelnica. Matija, ap.	
25 Čet.	Valburga, op.; Vladoj.	
26 Pet.	Marjeta Kort.; Krašimir.	
27 Sob.	Leander, šk.; Nikna. ♀	
Hudobni duh izkušal Jezusa. Mat. 4.		
28 Ned.	1. postna. Roman, op.; Inosl.	

Dan vzarste za 1 uro 28 min.

Dan je dolg 9 ur 26 min. do 10 ur 54 min.

SUŠEC * MARCIJ

Hrv.-srbsko: Ožujak.

Poljsko: Marzec.

Češko: Březen. ☞ 31 dni. ☞

Rusko: Мартъ.

Luž.-srb.: Nalětnik.

Bolgarsko: Мартъ.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Pon.	Albin, šk.; Belin.	
2 Tor.	Simplicij, pap.; Milena	
3 Sred.	† Kv. Kunigunda, c.; Mislav.	
4 Čet.	Kazimir, sp.; Sladoje.	
5 Pet.	† Kv. Agapeta, m.; Danica.	
6 Sob.	† Kv. Fridolin, op.; Zvezda.	
Jezus se na gori izpremenil. Mat. 17.		
7 Ned.	2. postna (kvat.) Tomo Ak. ☞	
8 Pon.	Ivan božji, sp.; Bodin.	
9 Tor.	Frančiška R.; Danimir.	
10 Sred.	40 muč. Stana.	
11 Čet.	Heraklij, m.; Radoja.	
12 Pet.	Gregor I, pap.; Božana.	
13 Sob.	Rozina, vd; Svetovid.	
Jez. izgnal hudiča iz mutca. Luk. 11.		
14 Ned.	3. postna. Mat.; Desimir.	
15 Pon.	Longin, m.; Velislav. ☾	
16 Tor.	Hilarij, m.; Ljubislava.	
17 Sred.	Sredp. Jedert, d.; Budimir.	
18 Čet.	Ciril Jeruz.; Slavoljub.	
19 Pet.	Josip, ž. D. M. Zlata.	
20 Sob.	Evgenij, m.; Vlada.	
Jezus nasitil 5000 mož. Ivan 6.		
21 Ned.	4. postna (sredp.) Bened. ☞	
22 Pon.	Bazil, m; Milojka.	
23 Tor.	Viktorijan, m.; Dražislav.	
24 Sred.	Gabrijel, n. a.; Jaroslav.	
25 Čet.	Oznanjenje M. D. Predrag.	
26 Pet.	Dizma; Srdan.	
27 Sob.	Rupert, šk.; Stanimir.	
Judje hoteli Jez. kamenjati. Ivan 8.		
28 Ned.	5 postna (tiha) Ivan Kap. ☽	
29 Pon.	Ciril, šk. Branivoj.	
30 Tor.	Angela F., vd.; Pribislav.	
31 Sred.	Modest, šk.; Mojmir.	

Dan vzraste za 1 uro 46 min.

Dan je dolg 10 ur 58 min. do 12 ur 44 min.

MALI TRAVEN * APRIL

Hrv.-srbsko: Travanj.

Češko: Duben. ☾ 30 dni. ☽

Luž.-srb.: Jutrownik.

Poljsko: Kwiecień.

Rusko: Апрель.

Bolgarsko: Април.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Čet.	Hugon, šk.; Mutimir.	
2 Pet.	Marije D. 7 žal. Fran Pavl.	
3 Sob.	Abundij, šk.; Žarko.	
Jez. prihod v Jeruzalem. Mat. 21.		
4 Ned.	6. postna (cvetna) Izidor, šk.	
5 Pon.	Vincencij F.; Dabiživ. ☽	
6 Tor.	Sikst, p.; Čudna.	
7 Sred.	Herman, sp.; Radivoj.	
8 Čet.	† Vel. čet. Albert; Viljenica.	
9 Pet.	† Vel. pet. Marija Kleofa.	
10 Sob.	† Vel. sob. Ezekijel, pr.	
Jezus vstal od smrti. Mark. 16.		
11 Ned.	Velika noč. Vstaj. Gosp.	
12 Pon.	Velikn. poned. Saba, m.	
13 Tor.	Hermenegild, m.; Milutina. ☾	
14 Sred.	Justin, m.; Jelača.	
15 Čet.	Helena, kr.; Gestirad.	
16 Pet.	Turibij, šk.; Božislava.	
17 Sob.	Rudolf, m.; Radojca.	
Jez. se prikazal pri zap. vratih. Ivan 20.		
18 Ned.	1. povelik. (bela). Apolonij.	
19 Pon.	Leon IX. p.; Tihorad.	
20 Tor.	Marcelin, šk.; Dragislav. ☽	
21 Sred.	Anzelm, šk.; Dragomira.	
22 Čet.	Soter in Kaj, p., m.; Ljutomer.	
23 Pet.	Adalbert, šk.; Vojteh.	
24 Sob.	Jurij, m.; Jurislav.	
Jezus, dobri pastir. Iv. 10, 11-16.		
25 Ned.	2 povelik. Marko, ev.; Tug.	
26 Pon.	Klet, p.; Sekana.	
27 Tor.	Peregrin, duh.; Raduna. ☽	
28 Sred.	Pavel kriški; Slavica.	
29 Čet.	Peter, m.; Tankoslava.	
30 Pet.	Katarina S., d.; Samorad.	

Dan vzraste za 1 uro 37 min.

Dan je dolg 12 ur 47 min. do 14 ur 24 min.

VELIKI TRAVEN ★ MAJ

Hrv.-srbsko: Svibanj.

Češko: Květen. 31 dni.

Luž.-srb.: Róžovnik.

Poljsko: Maj.

Rusko: Ма́й.

Bolgarsko: Ма́й.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Sob.	Filip in Jakob, ap.; Žiga.	
Jez. napovedal svoj odhod. Ivan 16.		
2 Ned.	3. povelik. Zavet. sv. Josipa.	
3 Pon.	Najdba sv. križa. Solnčarica.	
4 Tor.	Florijan, m.; Cvetoslav.	
5 Šred.	Pij V, p.; Desirad. ☉	
6 Čet.	Ivan Ev. p. lat. vr. Dragovit.	
7 Pet.	Stanislav, šk. m.; Ognjana.	
8 Sob.	Prikaz. sv. Mih.; Budislav.	
Jezus obljubil sv. Duha. Ivan 16.		
9 Ned.	4. povelik. Gregor Nac., šk.	
10 Pon.	Antonin, šk.; Dvorna.	
11 Tor.	Mamert, šk.; Ljerka.	
12 Šred.	Pankracij, m.; Stojmir. ☾	
13 Čet.	Servacij, šk.; Jasna.	
14 Pet.	Bonifacij, šk.; Svetolik.	
15 Sob.	Zofija, m.; Jaromira.	
Jezus učil o molitvi. Ivan 16.		
16 Ned.	5. povelik. Ivan Nep., m.;	
17 Pon.	Paškal; Dušoje.	} Križ. teden.
18 Tor.	Feliks, sp.; Mladica.	
19 Sred.	Celestin, p.; Vitosl. ☉	
20 Čet.	Vnebohod Kristov. Milodar.	
21 Pet.	Valent, m.; Jelina.	
22 Sob.	Julija, d.; Boža.	
Jez. govoril o pričanju sv. Duha. Iv. 15.		
23 Ned.	6. povelik. Dezid.; Milorad.	
24 Pon.	Marija D., p. kr.; Cveta.	
25 Tor.	Urban I., p.; Nosimir.	
26 Šred.	Filip N., sp.; Dragica.	
27 Čet.	Magdalena; Volkašin. ☽	
28 Pet.	Avguštin, šk.; Jaromir.	
29 Sob.	† Maksim, šk.; Dana.	
Jezus gov. o sv. Duhu in ljub. Iv. 14.		
30 Ned.	Binkošti. Duhovo.	
31 Pon.	Binkoštni pon. Angela, d.	

Dan vzraste za 1 uro 15 min.

Dan je dolg 14 ur 27 min. do 15 ur 42 min.

ROŽNIK * JUNIJ

Hrv.-srbsko: Lipanj.

Češko: Červen. ☞ 30 dni. ☞

Luž.-srb: Smažnik.

Poljsko: Czerwiec.

Rusko: Июнь.

Bolgarsko: Юни.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Tor.	Juvencij, m.; Radovan.	<hr/>
2 Sred.	† Kv. Marcelin, m.; Velimir.	
3 Čet.	Klotilda, kr.; Radosava.	
4 Pet.	† Kv. Fran K., sp.; Dika. ☉	
5 Sob.	† Kv. Bonifacij, šk.; Pribisav.	
Meni je dana vsa oblast. Mat. 28.		
6 Ned.	1. pobink. S. Troj.; Milutin.	
7 Pon.	Robert, op.; Veselica.	
8 Tor.	Medard, šk.; Višeslav.	
9 Šred.	Prim. in Felic, m.; Kalina.	
10 Čet.	Telovo. Dostana.	
11 Pet.	Barnaba, ap.; Dušica. ☾	
12 Sob.	Ivan Fak.; Hrvoje.	
Prilika o veliki večerji. Luk. 14.		
13 Ned.	2. pobink. Anton P.; Zorica.	
14 Pon.	Bazilij, šk.; Zlatana.	
15 Tor.	Vid in tov m.; Vidoslav.	
16 Šred.	Fran Reg., sp.; Dragimir.	
17 Čet.	Adolf, šk.; Tratomir.	
18 Pet.	Srce Jezusovo. Bodin. ☽	
19 Sob.	Julijana F., d.; Volkosava.	
O izgubljeni ovci. Luk. 15.		
20 Ned.	3. pobink. Silv., p.; Milava.	
21 Pon.	Alozij; Vekoslav.	
22 Tor.	Ahacij, m.; Miloš.	
23 Šred.	Cenon, šk.; Gostimir.	
24 Čet.	Ivan Krstnik. Kres. Janislav.	
25 Pet.	Viljem, op.; Glica. ☽	
26 Sob.	Ivan in Pavel, m.; Hrana.	
O velikem ribjem lovu. Luk. 5.		
27 Ned.	4. pobink. Hema; Vladislav.	
28 Pon.	† Leon II, p.; Zorana.	
29 Tor.	Peter in Pavel, ap. Peroslav.	
30 Sred.	Spomin sv. Pavla; Pavlimir.	

Dan vzraste do dne 21. za 18 min. in se zopet skrči do konca meseca za 2 min.

Dan je dolg 15 ur 44 min. do 16 ur 0 m.

MALI SRPAN ★ JULIJ

Hrv.-srbsko: Srpanj

Češko: Červenec. ☾ 31 dni. ☽

Luž.-srb.: Pražnik.

Poljsko: Lipiec.

Rusko: июль.

Bolgarsko: Юли.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške	
1 Čet.	Teobald, pušč.; Bogoslav.	<hr/>	
2 Pet.	Obisk. M. D.; Dragonama.		
3 Sob.	Helijodor, šk.; Nada. ☿		
O farizejski pravičnosti. Mat. 5.			
4 Ned.	5. pobink. Urh, šk.; Belizar.		
5 Pon.	Ciril in Metod , šk., slov. ap.		
6 Tor.	Izaija, pror.; Domogoj.		
7 Sred.	Benedikt IX., p.; Negoda.		
8 Čet.	Elizabeta, kr.; Milolika.		
9 Pet.	Anatolija, d.; Hvalimir.		
10 Sob.	Amalija, d.; Ljubica. ☾		
Jezus nasitil 4000 mož. Mark. 8.			
11 Ned.	6. pobink. Pij I., pap.; Medo.		
12 Pon.	Mohor in Fort.; Draguška.		
13 Tor.	Marjeta, d. m.; Dragan.		
14 Sred.	Bonaventura, šk.; Svobodin.		
15 Čet.	Henrik I, ces.; Vladimir, kr.		
16 Pet.	Dev. Marija Karm; Bogdan.		
17 Sob.	Aleksij, sp.; Držislav. ☿		
O lažnjivih prorokih. Mat. 7.			
18 Ned.	7. pobink. Kamil; Miroslav.		
19 Pon.	Vincencij Pavl.; Radoš.		
20 Tor.	Marjeta, d. m.; Česlav.		
21 Sred.	Danijel, pr.; Olga; Zora.		
22 Čet.	Marija Magd, sp.; Pribina.		
23 Pet.	Apolinar, šk.; Brana.		
24 Sob.	Kristina, d. m.; Ratimir.		
O krivičnem hišniku. Luk. 16.			
25 Ned.	8. pobink. Jakob, ap.; ☽		
26 Pon.	Ana; Jana		
27 Tor.	Pantaleon, m.; Dušan		
28 Sred.	Inocencij, p.; Svetomir.		
29 Čet.	Marta, d.; Dobrila.		
30 Pet.	Abdon in Senen; Vitadrag.		
31 Sob.	Ignacij Loj, sp.; Jelenica.		

Dan se skrči za 56 min.

Dan je dolg 15 ur 59 min. do 15 ur 3 min.

VELIKI SRPAN ★ AVGUST

Hrv.-srbsko: Kołovoz.

Poljsko: Sierpień.

Česko: Srpen 31 dni.

Rusko: Август.

Luž.-srb.: Žnjeńc.

Bolgarsko: Август.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
Jezus plakal nad Jeruz. Luk. 19.		
1 Ned.	9. pobink. Vezi s. Petra, a. ☿	
2 Pon.	Porc.; Alf. Ligv.; Bojan.	
3 Tor.	Najdba sv. Štef.; Mirača.	
4 Sred.	Dominik, sp.; Ljubačica.	
5 Čet.	Marija D. Snež.; Dabrina.	
6 Pet.	Izpreobraženje G.; Vlastica.	
7 Sob.	Kajetan, sp.; Vidojka.	
O farizeju in cestninarju. Luk. 18.		
8 Ned.	10. pobink. Cirijak in tov. ☾	
9 Pon.	Roman, m.; Našemir.	
10 Tor.	Lovrenc, muč.; Jurica.	
11 Sred.	Tiburcij, m.; Bolemir.	
12 Čet.	Klara, d.; Dobrogost.	
13 Pet.	Hipolit in Kasijan; Davola.	
14 Sob.	† Evzebij, sp.; Dobrina.	
Jezus ozdravil gluho. Mark. 7.		
15 Ned.	11. pobink. Vnebovz. M. D.	
16 Pon.	Rok, sp.; Nemira. ☿	
17 Tor.	Liberat, m.; Majda.	
18 Sred.	Joahim; Branislava.	
19 Čet.	Ludovik Tol., šk.; Ljudevit.	
20 Pet.	Štefan, kr.; Žarka.	
21 Sob.	Ivana Frančiška, vd.; Mirjana	
O usmiljenem Samaritanu. Luk. 10.		
22 Ned.	12 pobink. Srce Marijino.	
23 Pon.	Filip Ben., sp.; Bogovoljka.	
24 Tor.	Jernej, ap.; Borivoj. ☽	
25 Sred.	Ludovik; Dragorad.	
26 Čet.	Čeferin I., p.; Perunika.	
27 Pet.	Josip K., sp.; Ljubidrag.	
28 Sob.	Avguštin, šk.; Milogaj.	
Jezus ozdravil 10 gobavih. Luk. 17.		
29 Ned.	13. pobink. Ang., Iv. Kr. obgl.	
30 Pon.	Roža Lim., dev.; Milka.	
31 Tor.	Rajko, sp.; Mildrag. ☽	

Dan se skrči za 1 uro 35 min.

Dan je dolg 15 ur 1 min. do 13 ur 26 min.

✻ **KIMAVEC** ✻ **SEPTEMBER** ✻

Hrv.-srbsko: Rujan.

Češko: Září

☾ 30 dni. ☽

Luž.-srb.: Požnjeńc.

Poljsko: Wrzesień

Rusko: Сентябрь.

Bolgarsko: Септември.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beležke.
1 Sred.	Egid, op.; Mladin.	
2 Čet.	Štefan, kr.; Miljeva.	
3 Pet.	Evfemija in tov, m.; Lepa.	
4 Sob.	Rozalija, dev.; Nedamisel.	
O božji previdnosti. Mat. 6, 24-33.		
5 Ned.	14. pobink. Lovrenc Just., šk.	
6 Pon.	Hermogen; Radonica. ☾	
7 Tor.	Bronislava, n.; Mrena.	
8 Sred.	Mala gosp. Rojst. M. Dev.	
9 Čet.	Korbinijan, šk.; Vsemir.	
10 Pet.	Nikolaj Tol., sp.; Rakita.	
11 Sob.	Prot in Hijacint, m.; Slaven	
Jez. obudil mladeniča v Najmu. Luk. 7.		
12 Ned.	15. pobink. I. Mar.; Večedrag.	
13 Pon.	Virgilij, m.; Zremil.	
14 Tor.	Poviš. sv. kr.; Znanoslav. ☽	
15 Šred.	† Kv. Nikomed, m.; Petkana.	
16 Čet.	Ljudmila, vd.; Sodimir.	
17 Pet.	† Kvatre. Lambert, šk.; Prvan.	
18 Sob.	† Kvatre. Josip K.; Sokolica	
Jez. ozdravil vodeničnega. Luk. 14.		
19 Ned.	16. pobink. 7 žalosti M. D.	
20 Pon.	Evstahij, m.; Prija.	
21 Tor.	Matej, ap.; Blagoslav.	
22 Šred.	Mavricij in t., m.; Celimir. ☽	
23 Čet.	Tekla, d. m.; Slavna.	
24 Pet.	Marija D. reš. ujet.; Sadiovo.	
25 Sob.	Kleofa, sp.; Uroš.	
O največji zapovedi. Mat. 22.		
26 Ned.	17. pobink. Justina, d. m.	
27 Pon.	Kozma in Dam.; Radomira.	
28 Tor.	Venčeslav, kr.; Vidica.	
29 Šred.	Mihael, v. a.; Bogomir. ☽	
30 Čet.	Jeronim, c. uč.; Jekica.	

Dan se skrči za 1 uro 40 min.

Dan je dolg 13 ur 23 min. do 11 ur 43 min.

VINOTOK ★ OKTOBER

Hrv.-srbsko: Listopad.

Poljsko: Październik.

Češko: Říjen. ☞ 31 dni. ☜

Rusko: Октябрь.

Luž.-srb.: Winowc.

Bolgarsko: Октомври.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.	
1 Pet.	Remigij, šk.; Dragana.		
2 Sob.	Leodegar, šk.; Miran.		
Jez. ozdravil mrtvoudnega. Mat. 9.			
3 Ned.	18. pobink. Rožn. v.; Vitomir		
4 Pon.	Fran Ser., sp.; Tegodrag.		
5 Tor.	Placid in tov., m.; Dumnuka		
6 Šred.	Brunon, sp.; Bunoslav. ☾		
7 Čet.	Justina, d.; Dragonika.		
8 Pet.	Brigita, vd.; Dragosta.		
9 Sob.	Dionizij, šk. m.; Svetina.		
Prilika o kralj. ženitnini. Mat. 22.			
10 Ned.	19. pobink. Fran Borg, sp.		
11 Pon.	Nikazij, šk.; Negoslava.		
12 Tor.	Maksimilijan, šk.; Drugislav.		
13 Šred.	Edvard, kr.; Rosica.		
14 Čet.	Kalist, pap.; Sestrena. ☿		
15 Pet.	Terezija, d.; Radislav.		
16 Sob.	Gal, op.; Velená.		
Jezus ozdravil kraljičevega sina. Iv. 4.			
17 Ned.	20. pobink. Posveč. cerkva.		
18 Pon.	Luka, ev.; Travica.		
19 Tor.	Peter Alk., sp.; Spasenija.		
20 Šred.	Ivan Kanc., sp.; Raša.		
21 Čet.	Ursula, d.; Stojslav.		
22 Pet.	Kordula, d. m.; Zorislav. ♀		
23 Sob.	Severin, šk.; Živka.		
Prilika o kraljevem računu. Mat. 18.			
24 Ned.	21. pobink. Rafael, vel. ang.		
25 Pon.	Krisant in K.; Zlatija.		
26 Tor.	Evarist, p. m.; Vranica.		
27 Šred.	Frumencij, šk.; Srebra.		
28 Čet.	Simon in Juda, ap.; Mila. ☼		
29 Pet.	Narcis, šk.; Gradimir.		
30 Sob.	† Klavdij, m.; Vladika.		
Dajte cesarju, kar je ces. Mat. 22.			
31 Ned.	22. pob. Volbenk; Srečko.		

Dan se skrči za 1 uro 41 min.

Dan je dolg 11 ur 39 min. do 9 ur 58 min.

LISTOPAD * NOVEMBER

Hrv.-srbsko: Studeni.

Poljsko: Listopad.

Češko: Listopad. ☞ 30 dni. ☜

Rusko: Ноябрь.

Luž.-srb.: Nazymnik.

Bolgarsko: Ноември.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.	
1 Pon.	Vsi svetniki. Ljubomil.		
2 Tor.	Verne duše. Just, m.; Neša.		
3 Sred.	Viktorin, šk.; Bogomil.		
4 Čet.	Karol Bor., šk.; Dragotin. ☾		
5 Pet.	Caharija; Savina.		
6 Sob.	Lenart, op.; Ratislav.		
Jezus obudil Jajrovo hčer Mat. 9.			
7 Ned.	23. pobink. Prosdocim, šk.		
8 Pon.	Bogomir; Živka.		
9 Tor.	Božidar, m.; Sebislav.		
10 Sred.	Andrej Av., sp.; Golobica.		
11 Čet.	Martin, šk.; Višnjica.		
12 Pet.	Martin, p. m.; Davorin.		
13 Sob.	Stanislav K., sp.; Nevenka. ☿		
Prilika o dobrem semenu. Mat. 13.			
14 Ned.	24. pobink. Vener.; Borislava		
15 Pon.	Leop., vojv.; Volčica.		
16 Tor.	Ivan Trogirski; Večerin.		
17 Sred.	Gregor, šk.; Ljubava.		
18 Čet.	Odon, op.; Oliva.		
19 Pet.	Elizabeta, kr.; Jelisava.		
20 Sob.	Feliks Val., sp.; Vladiboj. ♀		
O razdejanju Jeruz. in o sodbi Mat. 24			
21 Ned.	25. pobink. Zavet. D. M.		
22 Pon.	Cecilija, d. m.; Jezdimir.		
23 Tor.	Klemen, p. m.; Raviojla.		
24 Sred.	Ivan kriški, sp.; Jeca		
25 Čet.	Katarina, d. m.; Kolomir		
26 Pet.	Silvester, op.; Radejka.		
27 Sob.	Virgil, šk.; Vedrana. ☿		
O poslednji sodbi. Luk. 21.			
28 Ned.	1. adv. Sosten, m.; Lelija.		
29 Pon.	Saturnin, m.; Skoromir.		
30 Tor.	Andrej, ap.; Hrabroslav.		

Dan se skrči za 1 uro 16 min.

Dan je dolg 9 ur 55 min. do 8 ur 39 min.

Hrv.-srbsko: Prosinac.

Poljsko: Grudzień.

Češko: Prosinec. ← 31 dni. →

Rusko: Декабрь.

Luž.-srb: Hodownik.

Bolgarsko: Декември.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Sred.	Eligij, šk; Rajka.	
2 Čet.	Bibijana, m; Tihomir.	
3 Pet.	Fran Ks., sp; Drago.	
4 Sob.	Barbara, d. m; Velika. (
Ivan Krstnik v ječi. Mat. 11.		
5 Ned.	2. adv. Sava, op; Stojana.	
6 Pon.	Nikolaj; Vladovita.	
7 Tor.	† Ambrozij, šk; Veselin.	
8 Sred.	Brzm. sp. M. D. Mojslav.	
9 Čet.	Peter For, šk; Savica.	
10 Pet.	Melhidaj, p. m; Tatomir.	
11 Sob.	Damaz, p.; Mira.	
Ivan Krst. pričuje o Kristu. Iv. 1.		
12 Ned.	3 adv. Sinezij; Široslav. (7)	
13 Pon.	Lucija, d. m.; Vitača.	
14 Tor.	Spiridijon, šk; Vojmir.	
15 Sred.	† Kv. Kristina, d.; Cvetana.	
16 Čet.	Evzebij, šk. m.; Bogoslava.	
17 Pet.	† Kv. Lazar, šk; Strojslav.	
18 Sob.	† Kv. Gracijan; Kraja.	
Ivan Krst poklican v prorok Luk. 3.		
19 Ned.	4. adv. Nemezij; Uglješa.	
20 Pon.	Liberat, m.; Boživoj.)	
21 Tor.	Tomo, ap.; Tomislav.	
22 Sred.	Cenon, m.; Zvezdana.	
23 Čet.	Viktorija, d.; Ozrislav.	
24 Pet.	† Adam in Eva; Dunja.	
25 Sob.	Božič. Rojstvo Gosp.	
Simeon in Ana v templju. Luk. 2		
26 Ned.	Ned. pr. nov. let. Štefan. (7)	
27 Pon.	Ivan ev; Pelislav.	
28 Tor.	Nedolžni otročiči; Zenica.	
29 Sred.	Tomo, šk.; Vrhoslav.	
30 Čet.	David, kr.; Branimir.	
31 Pet.	Silvester, pap.; Blažena.	

Dan se skrči do dne 22. za 20 minut in zopet vzraste do konca meseca za 5 min.

Dan je dolg 8 ur 36 min. do 8 ur 21 min.

Nekaj spominov leta 1909.

- Dne 7. svečana 1909 bo minilo sto let, odkar se je rodil v Goričah v Ziljski dolini veliki slovenski rodoljub in vseslovan Matija Majar Ziljski.
- Prav tistega dne premine pol stoletja, odkar je umrl slovenski mecen knezoškof ljubljanski Anton Alojzij Wolf.
- Dne 20. velikega travna 1909 bode sto let, odkar so Francozje tretjič zasedli večji del slovenskih pokrajin.
- L. 1909 bo stoletnica druge Vodnikove pesemske zbirke: Pesmi za brambovce, ki so izšle pred prihodom Francozov. Tistega leta — 1809. — je izdal Valentin Vodnik tudi „Geschichte des Herzogthums Krain, des Gebiethes von Triest und der Grafschaft Görz“.
- Dne 8. rožnika bo stoletni spomin rojstva slov. slovničarja Antona Ivana Murka, čegar zibel je tekla v Št. Rupertu v Slov. Goričah.
- Dne 8. malega srpana bo sto let, odkar se je v Krapini rodil veliki Ilirec Ljudevit Gaj.
- Dne 28. listopada 1909 poteče **25 let**, odkar je „Slov. Narod“ prinesel poziv, da naj se osnuje slovenska šolska **družba sv. Cirila in Metoda**. Na božični dan 1884 se je v ta namen sestal odbor, ki mu je bil na čelu L. Svetec in člani: Ivan Hribar, Ivan Murnik, dr. Jos. Vošnjak in Tomo Zupan.

Poštna določbe.

1. Določbe za pisemsko pošto.

Navadno pismo v Avstro-Ogrsko, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo ne sme prekoračiti 20 *gr* (gramov). Na v adno pismo v vse avstro-ogrsko, bosenske in hercegovinske kraje (izvzemši sandžak Novi Bazar) in vso Nemčijo z Helgolandom, mora imeti tuzemsko znamko za 10 v (vinarjev). — Za lastni kraj, kjer se odda pismo (za »mestna pisma«), je pisemsko-poštna znamka tudi za 10 v.

Pismo na d 20 *gr* do vračunši 250 *gr* v vse avstro-ogrsko kraje, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo mora imeti poštno znamko za 20 v.

Pisem nad 250 *gr* težkih ne sprejema pisemska pošta. Take odpošiljatve se odpravljajo po vozni pošti. — Le uradna, poštnine prosta dopisovanja sprejema pisemska pošta tudi v domačem prometu do 2½ *kg* (kilograma); taka pisma, namenjena na Ogrsko, v Bosno in Hercegovino, pa le do 1 *kg*.

Pisma v inozemstvo. V Nemčijo stanejo pisma do 20 *gr* 10 v, nad 20 do 250 *gr* 20 v; v Črno goro za vsakih 20 *gr* 10 v; v Srbijo za vsakih 20 *gr* 10 v; v druge države do 20 *gr* 25 v; za vsakih nadaljnjih 20 *gr* 15 v več.

Pri priporočenih (rekomandiranih) pismih se plača kot priporočilna pristojbina brez razločka teže tako za tu- kakor za inozemstvo poleg navadne pisemske pristojbine še 25 v. Priporočiti se morejo vse pisemsko-poštne pošiljatve.

Povratni listi (retur-recepisi) se pridevajo pismu le na izrečno zahtevanje. Za to plača oddajnik 25 v.

Dopisnice so dovoljene v vsem obsežju svetovno-poštnega društva in stanejo v vse kraje Avstro-Ogrske in vse Nemčije 5 v, v Črno goro in Srbijo 5 v, v druge k svetovno-poštnemu društvu spadajoče dežele 10 v.

Dopisnice s plačanim odgovorom stanejo dvakrat toliko kakor navadne dopisnice; dovoljene niso samo v notranjem prometu Avstro-Ogrske, marveč v vse dežele svetovno-poštnega društva.

Tiskovine. Kakor tiskovine proti znižanim pristojbinam za take pošiljatve se dopuščajo: knjige, mehko in trdo vezane, slike, karte, objave i dr., tiskane, kamenopisane in fotografovane. Zavite morajo biti tako, da se lahko pregleda njihova vsebina, ter ne smejo obsegati nikakršnih pisanih prilog ali dostavkov; v notranjem prometu, potem v onem z Nemčijo ne smejo prekoračiti teže 1 *kg*, v ostalem svetovno-poštnem prometu pa ne teže 2 *kg*.

Dovoljeno je pri cenilnikih lastnoročno vpisovanje cen in podpisavanje imen; pri korekturnih polah korekturni dostavki, celo na posebnih lističih; pridevati se sme tudi rokopolis.

Pristojbina za notranji promet Avstro-Ogrske in oni z Bosno in Hercegovino ter z Nemčijo je 3 v do 50 gr; 5 v do 100 gr; 10 v do 250 gr; 20 v do 500 gr; 30 v do 1 kg. V vse ostale dežele svetovno-poštne društva je za vsakih 50 gr 5 v.

Obrazci in poizkušnje blaga. Poizkušnje blaga se morajo v vrečice, zabojčke ali zavoje, ki se dajo odpreti, tako zaviti, da se lahko pregleda vsebina. Imeti ne smejo nobene kupne vrednosti in nobenih drugih pisanih opazk, nego le ime ali tvrdko odpošiljalčevu, naslov prejemnikov, tovarniško ali trgovsko znamenje, številke, cene, teža in mero blaga, ter koliko ga je na razpolago. Dalje ne smejo poizkušnje blaga presegati 30 cm v dolgosti, 20 cm v širokosti in 10 cm v visokosti, kakor tudi ne teže 350 gr.

Pristojbina v notranjem prometu in v onem z Bosno, Hercegovino in Nemčijo je 10 v do 250 gr, od 250 do 350 gr 20 v. V ostalem svetovno-poštnem prometu 5 v za vsakih 50 gr, najmanj pa 10 v.

Ekspresna pisma morajo imeti jako natančen naslov in opazko »pr. ekspres«. Ekspresna pristojbina znaša v kraju oddajnega poštnega urada vedno le 30 v. Ako pa naj se izroči pismo zunaj oddajnega kraja (mestne proge), zaračuni se vročina z 1 K za vsakega $7\frac{1}{2}$ km (kilometra).

Poštno-denarne nakaznice (komad po 3 v) do zneska 1000 K mora sprejeti vsak poštni urad. Pri navadnih (ne brzojavnih) poštnih nakaznicah v Avstro-Ogrsko in Liechtenstein se plača za zneske do vračunši 20 K 10 v, do 100 K 20 v, do 300 K 40 v, do 600 K 60 v, do 1000 K 1 K.

V Bosno, Hercegovino, Novi Bazar (samo v Plevlje, Priepolje in Priboj) je od denarnih nakaznic plačati: do 50 K 20 v, do 100 K 30 v, do 300 K 60 v, do 600 K 90 v, do 1000 K 50 v.

V Nemčijo in Luksemburg je plačati od poštnih nakaznic: do 40 K 20 v, za vsakih nadaljnih 20 K 10 v; v Črnogoro, Srbijo in Turčijo (c. kr. poštne urade) je plačati do 50 K 20 v, do 100 K 40 v, do 300 K 80 v, do 600 K 1 K 20 v, do 1000 K 2 K.

Pristojbina za denarne pošiljatve po nakaznici v druge vnanje države znaša: za vsakih 50 K 25 v, do 100 K; čez 100 do 1000 K od vsakih 50 K 25 v. — Na Angleško, Irsko in Združene države Severne Amerike pa za vsakih 25 K 25 v.

Za denarne pošiljatve po nakaznici izven Avstro-Ogrske so porabiti »mednarodne poštna nakaznice«, katerih kom. stane 3 v.

Za brzojavne denarne nakaznice se morajo poleg teh pristojbin plačati tudi še posebne za brzojavno odpošiljatev.

Zalepke (po 11 v) se rabijo kakor pisma.

or oče navadna pisma **nazaj vzeti** iz poštnega urada pred odhodom ali po odhodu pošte, mora naznaniti to dotičnemu poštnemu uradu pismeno ter se obvezati, da bo odgovoren

za vsako škodo, ki bi mogla nastati iz tega, da se je pismo nazaj vzelo. Prav tako se tudi naslov že odposlanega pisma ali druge pošiljatve lahko izpremeni. Pokazati se mora dotičnemu poštному uradu lastnoročno pisan, popolnoma enako glaseč se naslov, in ako je pismo zapečaćeno, tudi pečat. Pri priporočenih pošiljativah se mora na vsak način pokazati in oddajnemu uradu izročiti prejemni list. Pristojbina za že odposlana pisma je v notranjem prometu 35 v, v dežele svetovno-poštneга društva 50 v. Zgodi se to lahko tudi brzojavnim potom.

II. Določbe za vozno pošto.

Vozna pošta odpošilja: Denarna pisma in zavojčke (pakete) z denarjem; listine z navedeno vrednostjo; zaveznice in dr.; pisma brez vrednosti, ki tehtajo nad 250 gr; vozno blago, naj je vrednost navedena ali ne, do 50 kg; pošiljatve proti poštному povzetju; vrednostna pisma in poštne zavojčke.

Naslov pri voznopoštних pošiljativah mora biti popolnoma jasen; naveden mora biti kraj, dežela, kakor tudi mestni okraj, ulica in hišna številka.

Denarna pisma se morejo oddajati zaprta ali odprta; odprta le do teže 250 gr in v vrednosti od 1000 K naprej. Pri rabi poštнouradnih zavitkov za denarna pisma (komad po 2 v) zadostuje zapečaćenje z dvema pečatom; ako se rabijo pa drugi zavitki, spravljeni se morajo denarna pisma v navzkrižne zavitke in zapreti s petimi pečati. — Zavita denarna vsota se mora na naslovu navesti po svojih delih. Pošta jamči pri zaprtih pismih le za izročitev nepokvarjenega pisma, ne za njegovo vsebino.

Vrednostni papirji, dolžna pisma, delnice i dr. se morajo oddati vedno zaprti: navesti se mora njihova vrednost, zapečaćijo naj se s petimi pečati, ako se porabi navzkrižni zavitek.

Vozno - poštne pošiljatve se morajo vsebini primerno zaviti in trdno zapreti, da se ne more priti do vsebine, ako se ne odpró ali poškodujejo zavojčki. Na zaklepe zavoja (šive, špranje, konce vrvic i dr.) se morajo pritisniti pečati v zadostnem številu.

Vsem voznim pošiljativam, ki presegajo 50 gr, se mora pridejati poštна spremnica (komad stane 12 v). Kupon (odrezek) poštne spremnice se sme porabiti za pošiljalčeva priobčila ter ga sme prejemnik odrezati.

Brez navedene vrednosti se morejo vozno-poštne pošiljatve tudi pošiljati v notranjem prometu. V slučaju, ako se izgubi pošiljatev ali pa poškoduje, povrne poštni zavod od dokazane škode za 3 kilograme 15 K, za 5 kilogramov 25 K in za vsak nadaljni kilogram 5 do 6 K.

S **poštним povzetjem** smejo vozno-poštne pošiljatve do zneska 1000 K pošiljati vsi avstrijsko-ogrski ter bosensko-hercegovinski poštni uradi in do istega zneska tudi v Egipt.

Denarni znesek, katerega ima plačati prejemnik pošiljatve poštne uradu, mora navesti oddajnik na obeh naslovih (na zavojčku in na spremnici) pod zaznamkom v vrednosti z besedami: »povzetje K . . v«, natančno s številkami in črkami, in sicer pri pošiljativah v inozemstvo tudi v veljavi dotične države.

Spremnic za poštno povzetje je različna od navadne poštne spremnice in stane komad 12 v.

Povračilo za poštno povzetje znaša za Avstrijo, Ogrsko, okupirane dežele, Črno goro in Srbijo po $\frac{1}{2}\%$, to je 1 v od vsake 2 K, najmanj pa 12 v.

Ekspresne pošiljatve. Tudi vozno-poštne pošiljatve se dostavljajo na zahtevanje takoj po njihovem prihodu s posebnim slom naslovníku v stanovanje. Na zavojček kakor tudi na poštno spremnico se mora razvidno zapisati beseda »ekspres« ali »s posebnim slom«. Pristojbina za ekspresno vročitev pri pošiljativah v mestne okraje znaša 50 v v slučajih, v katerih se pošiljatve same vroče, v onih slučajih pa, v katerih se dostavijo samo naznanila (avisi), 30 v. Za pošiljatve v deželne okraje znaša ta pristojbina 1 K na daljavo $7\frac{1}{2}$ km, odtegnivši že plačane pristojbine.

Lestvice za pristojbino štempljev ali kolkov.

I. Kolek za menice.

čez	Do	150 K	— K 10 v
150	300	300	20
300	600	600	40
600	900	900	60
900	1.200	1.200	80
1.200	1.500	1.500	1
1.500	1.800	1.800	20
1.800	2.100	2.100	40
2.100	2.400	2.400	60
2.400	2.700	2.700	80
2.700	3.000	3.000	2
3.000	6.000	6.000	4
6.000	9.000	9.000	6
9.000	12.000	12.000	8
12.000	15.000	15.000	10
15.000	18.000	18.000	12
18.000	21.000	21.000	14
21.000	24.000	24.000	16
24.000	27.000	27.000	18

II. Kolek za pisma.

čez	Do	4 K	— K — v
4	40	40	— " 14 "
"	40	80	— " 26 "
"	80	120	— " 38 "
"	120	200	— " 64 "
"	200	400	1 " 26 "
"	400	600	1 " 88 "
"	600	800	2 " 50 "
"	800	1.600	5 " — "
"	1.600	2.400	7 " 50 "
"	2.400	3.200	10 " — "
"	3.200	4.000	12 " 50 "
"	4.000	4.800	15 " — "
"	4.800	6.400	20 " — "
"	6.400	8.000	25 " — "
"	8.000	9.600	30 " — "
"	9.600	11.200	35 " — "
"	11.200	12.800	40 " — "
"	12.800	14.400	45 " — "

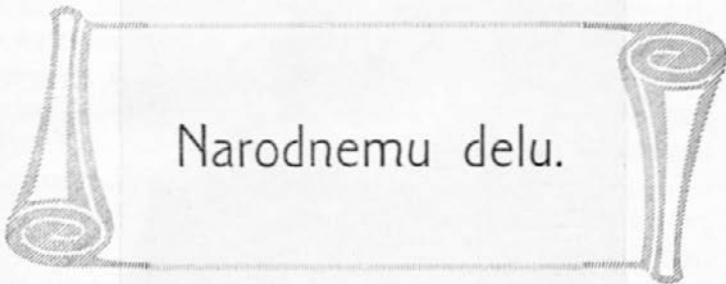
III. Kolek za pogodbe.

čez	Do	20 K	— K 14 v
20	40	40	— " 26 "
"	40	60	— " 38 "
"	60	100	— " 64 "
"	100	200	1 " 26 "
"	200	300	1 " 88 "
"	300	400	2 " 50 "
"	400	800	5 " — "
"	800	1.200	7 " 50 "
"	1.200	1.600	10 " — "
"	1.600	2.000	12 " 50 "
"	2.000	2.400	15 " — "
"	2.400	3.200	20 " — "
"	3.200	4.000	25 " — "
"	4.000	4.800	30 " — "
"	4.800	5.600	35 " — "
"	5.600	6.400	40 " — "
"	6.400	7.200	45 " — "
"	7.200	8.000	50 " — "

Razkaznica za obresti.

Obresti po 4 od sto					Obresti po 5 od sto					Obresti po 6 od sto				
Kapital	za 1 leto		za 1 mesec		Kapital	za 1 leto		za 1 mesec		Kapital	za 1 leto		za 1 mesec	
	K	V	K	V		K	V	K	V		K	V	K	V
1	—	4	—	$\frac{1}{3}$	1	—	5	—	$\frac{5}{12}$	1	—	6	—	$\frac{1}{2}$
2	—	8	—	$\frac{2}{3}$	2	—	10	—	$\frac{5}{6}$	2	—	12	—	1
3	—	12	—	$\frac{2}{3}$	3	—	15	—	$\frac{5}{6}$	3	—	18	—	1 $\frac{1}{2}$
4	—	16	—	$\frac{1}{3}$	4	—	20	—	$\frac{1}{4}$	4	—	24	—	1 $\frac{1}{2}$
5	—	20	—	$\frac{1}{3}$	5	—	25	—	$\frac{1}{3}$	5	—	30	—	2 $\frac{1}{2}$
6	—	24	—	$\frac{2}{3}$	6	—	30	—	$\frac{2}{12}$	6	—	36	—	3
7	—	28	—	$\frac{2}{3}$	7	—	35	—	$\frac{2}{12}$	7	—	42	—	3 $\frac{1}{2}$
8	—	32	—	$\frac{2}{3}$	8	—	40	—	$\frac{2}{12}$	8	—	48	—	4
9	—	36	—	$\frac{3}{3}$	9	—	45	—	$\frac{3}{4}$	9	—	54	—	4 $\frac{1}{2}$
10	—	40	—	$\frac{3}{3}$	10	—	50	—	$\frac{4}{6}$	10	—	60	—	5
20	—	80	—	$\frac{6}{3}$	20	—	100	—	$\frac{8}{6}$	20	—	120	—	10
30	—	120	—	$\frac{6}{3}$	30	—	150	—	$\frac{8}{6}$	30	—	180	—	15
40	—	160	—	$\frac{10}{3}$	40	—	200	—	$\frac{12}{6}$	40	—	240	—	20
50	—	200	—	$\frac{10}{3}$	50	—	250	—	$\frac{12}{6}$	50	—	300	—	25
60	—	240	—	$\frac{16}{3}$	60	—	300	—	$\frac{20}{6}$	60	—	360	—	30
70	—	280	—	$\frac{20}{3}$	70	—	350	—	$\frac{25}{6}$	70	—	420	—	35
80	—	320	—	$\frac{23}{3}$	80	—	400	—	$\frac{29}{6}$	80	—	480	—	40
90	—	360	—	$\frac{26}{3}$	90	—	450	—	$\frac{33}{6}$	90	—	540	—	45
100	—	400	—	$\frac{30}{3}$	100	—	500	—	$\frac{37}{6}$	100	—	600	—	50
200	—	800	—	$\frac{33}{3}$	200	—	1000	—	$\frac{41}{6}$	200	—	1200	—	100
300	—	1200	—	$\frac{66}{3}$	300	—	1500	—	$\frac{83}{6}$	300	—	1800	—	150
400	—	1600	—	$\frac{66}{3}$	400	—	2000	—	$\frac{25}{6}$	400	—	2400	—	200
500	—	2000	—	$\frac{33}{3}$	500	—	2500	—	$\frac{66}{6}$	500	—	3000	—	250
1000	—	4000	—	$\frac{33}{3}$	1000	—	5000	—	$\frac{81}{6}$	1000	—	6000	—	500
5000	—	20000	—	$\frac{66}{3}$	5000	—	25000	—	$\frac{83}{6}$	5000	—	30000	—	2500

Narodnemu delu.

Viljem Solank

Spomin na Viljema Polaka.

V koledarju šolske družbe sv. Cirila in Metoda za l. 1907. sem na 65. strani omenil med onimi Slovenci, s katerimi sem se bil sešel na tujem, dva inženirja: umrlega Radivoja Poznika sem navel imenoma, drugemu — Viljemu Polaku — sem zamolčal ime. Tedaj nisem mislil, da postane ta mož tako znamenit za naš narodni razvoj.

Sešel sem se s Polakom 1892. l. v Tridentu, kjer smo pred njim bivali trije Slovenci: vojaški kurat, sedaj superior Anton Jaklič, poštni kontrolor Anton Koder in jaz. Ta trojica je bila eno; dasi smo bili različnega poklica in značaja, smo se vendar shajali v najlepši slogi, tako da smo si naredili — menda v kakšni veseli uri — priimek „Zedinjena Slovenija“.

Naša „Slovenija“ je delala izlete v romantično vinorodno okolico in marsikako pametno in rodoljubno besedo je razdrla na njih. Ako so se takrat sešli trije dobri Slovenci v kakšnem tujem mestu, različni po nazorih in značajih, v kardinalni točki so postali na mah edini. Na strani so pustili vsa druga nasprotja, izvirajoča po večini iz stanovskih in dobičkarskih nagibov, vse tiste svoje osebne obračune, do katerih slovenstvu nič mari ni, le na rahlo so se jih dotaknili

in če so zboleli rojaka, so rahločutno in modro zamolčali o njih. Skupni jezik je bila vez, ki jih je družila in svobodnejše so se čutili tedaj, ko so govorili v domači besedi.

Spominjam se — gospod Jaklič je prinesel tedaj vest, da se je začasno priselil v Trident še eden Slovenec, inženir Viljem Polak, ki slušbuje pri gradnji lokalne železnice Mori-Arko-Riva. To je bila imenitna novica, saj smo se obveselili vsakega Kočevarja, ki je prikošnjaril v Trident, ter poigrali ž njim, ako je le količkaj razumel slovensko. Pripetilo se je, da sem ob pozni ponočni uri srečal na „Piazza del duomo“ takšnega merkantilnega človeka, ki je govoril lepo belokranjsko narečje. Sedla sva kar na stopnice lepega Neptunovega vodnjaka in tam v očigled krasne renesančne katedrale sva v mehki lunini svetlobi dolgo govorila in kramljala, igraje v tri pod sto.

Radoveden sem bil, kakšen je oni slovenski inženir. Nadejali smo se, da pride kdaj v našo „zedinjeno Slovenijo“, jo spopolni ter se udeleži naših veselih večernih ur. Toda on za vesele ure ni imel časa. Čez dan je delal doma ali na progi, 30 km od Tridenta, in zvečer ni zahajal nikamor. Ne vem, ali je res bil toliko zaposljen, ali je hotel biti svoboden in ni maral družbe, ker družba je včasih vsekako tiran. Nikdar ga nismo videli v gostilni.

Nekoč smo ga srečali na cesti zunaj mesta in tam sem se seznanil ž njim. Čeprav smo bili tujstvu že vsi privajeni, smo se spotoma pogovarjali, kako inako se včasih stori človeku na tujem, ko se domisli, da zanj ni v domačih krajih službe, posla, mesta. In spregovorili smo o tistih Slovencih, ki smo jih srečali

na tujem, kako so se nekateri klanjali tuji zemlji, kako se vživeli v tuje običaje, tuj jezik, v tujo nam sovražno smer, kako se prilagodili tujemu značaju in postali — brez značajni.

Takrat je Viljem Polak rekel: „Naj drug človek vrti svojo glavo po onih, ki ga obdajajo, po svoji okolici, moja se ne vrti, ker **strmo zrem v en cilj in konec in to je moja domovina**. Ko končam delo tukaj, pojdem v Švico in ko tam končam, se za stalno povrnem v domovino. Na tujem ne ostanem na stara leta.“

Nastala je govorica o tem, kje je kdo služil v prejšnjih letih. Meni je pripadla prva beseda, ker sem naštel največ postojank, čeprav sem bil po starosti šele tretji v vrsti. Ko je Polak slišal, da sem bil več let v Bosni, je rekel: „To Slovcu zelo koristi, če pride v druge slovanske kraje, bodisi k Čehom, Poljakom, bodisi k balkanskim Slovanom, ker tam vidi marsikaj, do česar se zaspani in brezsilni Slovenci ne moremo dokopati. Jaz sem bil tudi na Balkanu in ni mi žal. Kot malo zaveden Slovenec sem prišel h gradnjam železnic in tam sem pri Slovanih videl rodoljubje, ki vse žrtvuje, tudi življenje. To rodoljubje jih je ohranilo pred Bizantinci, Ogri, Turki in Benečani. Balkan je moje misli predrugačil. Seveda so naše razmere različne od balkanskih. Doli ljudje res prelivajo kri za svoj dom, pri nas tega ni treba, ampak **delati moramo, delati!** Ne umirati, delati — to zahteva za sedaj domovina od nas.“

Ko sem omenil, da sem namenjen tiste dni na pot v Italijo, me je pohvalil, rekoč, da se človek na

Laškem mnogočesa lahko nauči, ako hodi z odprtim razumom krog tistih velikih spomenikov, ki so jih postavili Lahi svojemu prepородu in osvobojenju. Pa tudi italijansko zgodovino 19. stoletja, spisano po Italijanu, treba čitati, kdor hoče umeti Italijo. Tako nekako je govoril in kolikor mogoče sem se držal njegovega nasveta.

Nikdar več se nisem sešel s Polakom in člani „Slovenije“ so se razšli, kdo sem, kdo tam.

Pri Viljemu Polaku je beseda postala meso, od gesla je prestopil k delu; on ni bil takšen rodoljub, ki s frazo in dozdevno energijo dvigne mnogo prahu, iz katerega sam ne vidi naše onemoglosti in je drugi ne vidijo; tiho je delal vse svoje življenje in sad svojih trudov je namenil domovini. S tem si je postavil spomenik, ki ne iztrohni, dokler bo živelo slovenstvo. Kakšna bi bila zemlja, ko bi ne imela ob svojem času svojega cvetja, kakšna bi bila naša narodna slika, ko bi na njej ne bilo takšnega moža!

Podlimbarski.

O šolstvu med beneškimi Slovenci.

O beneških Slovencih se je postreglo naši slovenski javnosti z marsikaterim zanimivim in aktualnim spisom, le o tamošnjem šolstvu se je manj pisalo; zato sem se namenil podati našemu narodnemu občinstvu kolikor mogoče točno in nepristransko poročilo o šolstvu med beneškimi Slovenci.

Po letu 1867., ko so bili določili mejo med našo državo in Italijo in se je bil sklenil mir, začela je tudi Italija misliti na ureditev notranjih razmer. Dasi ne v prvi vrsti, jela se je tudi ona zanimati za kulturno povzdigo svojih novih podanikov. Dobro je bilo znano italijanskim vladnim možem, da so si pridobili do 30.000 Slovencev; za te je bilo posebno skrbeti. Odločili so se, da jim iztržejo jezik pradedov in da nadomestijo njih stare običaje z novimi. Nadejali so se, da v par desetletjih ne bo nobenega znamenja, ki bi spominjalo na njih slovansko pokolenje. Ali kakor se je že marsikdo varal, tako so se tudi Italijani. Pomniti treba, da so beneški Slovenci prostovoljno pristopili k Italiji. Ko sta se pogajali obe državi za določitev državne meje, uvedli so tudi med beneškimi Slovenci plebiscit, t. j. ljudstvo je imelo pravico svobodno izreči se za to ali ono državo. Na klobuke so si pripenjali listič z

napisom „si“ ali „no“, to pomeni: za ali proti zedinjeni Italiji. Prvih je bilo več ravno med beneškimi Slovenci, drugih pa med sedanjimi avstrijskimi Furlani. Na podlagi teh izjav se je priklopila beneška Slovenija Italiji, dasi se je avstrijski zastopnik trudil pridržati si jo in rajši odstopiti Italiji neki laški okraj na Tirolskem.

Kdo je beneške Slovence pripravil do tega, da so glasovali za Italijo, so različna mnenja. Nekateri trdé, da so tamošnji duhovniki agitirali za Italijo, kar pa ni res, ker oni ravno niso imeli vzroka se ogrevati za njo; ugled tega stanu je pač veliko večji v Avstriji. Druga verzija je, da so protiavstrijsko agitacijo vprizarjali ondotni predstojniki občin, katere je že prešinjal duh garibaldincev. Tako sem slišal od več starih beneških Slovencev, ki se te dobe prav dobro spominjajo. Sicer pa so bili beneški Slovenci že vajeni italijanske vlade, saj so bili preko 300 let pod beneško republiko, Avstrijci so jim bili vedno le „Niemci“.

Ko se je bila zedinjena Italija do dobra pomirila in poravnala z Avstrijo, spomnila se je med drugim tudi skrajno zanemarjenega šolstva. Po letu 1867. so se začele v Italiji sploh vstanavljati ljudske šole (scuole elementari) in posebno pozornost so obrnili na podložne Slovence, to pa ne zato, da bi jih bolj izobrazili nego druge, ampak zato, da bi jih pripravili na narodno smrt. Pred letom 1867. ni bilo med beneškimi Slovenci nobenih šol, le v Št. Petru,*)

*) Št. Peter (laško S. Pietro al Natisono) je glavni kraj beneških Slovencev. Trg je jako lep in šteje kakih 800 prebivalcev. Dandanes kaže povse laški značaj, čeravno se sliši mnogo slovenskega govorjenja. Oddaljen je od Čedadada pičlo uro z vozom, od Kobarida pa kaki 2. Okolica je krasna.

kjer je bilo več duhovnikov, so oni poučevali prostovoljno ob gotovih dneh take, ki so se sami ponudili, da se nauče čitati vsaj za silo iz molitvene knjige ali katekizma. Rodoljubni duhovniki so vedno želeli izdati slovenski katekizem, ker s tem bi se utrdil v ljudstvu slovenski jezik. L. 1851. je izšel v Gorici poseben katekizem za beneške Slovence, katerega pa ni potrdil škofijski ordinarijat, ker je bil pisan v književni slovenščini. Dve leti pozneje so izdali v Vidmu drug katekizem, ki pa je bil pisan v beneškem narečju; tega so razširili med ljudstvo tako, da je kmalu pošel; zato so začeli misliti na prireditev nove izdaje. Vrla narodna duhovnika pokojna Peter Podreka in Miha Mučič, oba v Št. Petru, sta preskrbela l. 1870. novo izdajo nekega katekizma v beneškem narečju. Dobrih 30 let jim je rabil ta katekizem; a naposled se je pokazala živa potreba novega katekizma. Po prizadevanju profesorja Iv. Trinka je izšel pred petimi leti v Vidmu „Katekizem ali krščansko katoliški nauk, povzet posebno iz nauka Mih. Casati, mondoviškega škofa, za Slovence videmske nadškofije na Beneškem s sodelovanjem And. Casasola, videmskega nadškofa.“ Ta katekizem ima obliko in obseg naših malih katekizmov in je pisan v boljšem beneškoslovenskem narečju. O tej priliki naj pripomnim, da je beneškoslovensko narečje eno izmed najblagoglasnejših, kar jih je med nami Slovenci.

Omenjeni novi katekizem je razširjen med beneškimi Slovenci tako, da kmalu poide in misliti bode treba na novo izdajo. Učenje krščanskega nauka vršijo duhovniki v cerkvah in ne v šolah, in sicer v postu

vsak dan po maši, ako nima dotični duhovnik kakega zadržka; drugače pa vsako nedeljo in praznik pred popoldanskim blagoslovom, nekod poučujejo tudi ob navadnih delavnikih v letu. Pouk traja po eno uro. Ta pouk ima dvojen uspeh: otroci se nauče poleg verskih resnic tudi poznavati slovenske pismenke, kar jim pripomore, da se izvežbajo v čitanju slovenskih knjig. Kar se tiče drugih nabožnih knjig imajo beneški Slovenci mnogo slovenskih molitvenikov zlasti starejši ljudje, mladina pa sega rajši po laških.

Kakor omenjeno, jela je laška vlada po l. 1867. ustanavljati šole tudi med beneškimi Slovenci in otvorila jih je toliko, da je dandanašnji v vsaki vasi enorazrednica, celo v pogorski vasi na Črnem vrhu so jo ustanovili pred 10 leti. V nastopnem podam pregled teh šol med šentpetrskimi Slovenci. Da bo čitajoče občinstvo videlo, kaki mojstri so Lahi v prestavljanju slovenskih krajevnih imen, pristavim v oklepaju tudi uradno ime dotične občine.

a) Šentpetrski okraj.

1.) Občina Dreka (Drenchia).

Šolo ima: Dreka, Prapotnica (Prapotnizza), Kras-Zavrt (Cras-Zavart). Vse tri so enorazrednice mešane t. j. kakor pri nas: deklice in dečki skupaj.

2.) Občina Grmek (Grimacco).

Šolo ima: Grmek, Hlodiči (Clodig), Platac (Plataz), Topolovo (Topoló). Vse so mešane enorazrednice.

- 3.) **Občina Srednje** (Stregna).
Šolo ima: Srednje, Čičigoj, Polica (Polizza).
Vse so mešane enorazrednice.
- 4.) **Občina Št. Lenart**, tudi Podutana (S. Leonardo).
Šolo ima: Št. Lenart dvorazrednico, dečki in
deklice posebej; Kozica (Cosizza), Kravar
(Cravaro), Utana (Altana) so meš. enorazrednice.
- 5.) **Občina Sovodnje** (Savogna).
Šolo ima: Sovodnje, Čaplešišče (Cepletis-
schis), Jelina (Jellina), Matajur (Montemag-
giore). Vse so mešane enorazrednice.
- 6.) **Občina Št. Peter Slovenov** (S. Pietro al Natisone).
Šolo ima: Št. Peter mešano šestrazrednico;
Tarpeč (Tarpezzo), Ažla (Azzida), Pontjah
(Ponteacco) in Gorenji Barnas (Vernassino sup.).
Vse mešane enorazrednice.
- 7.) **Občina Ronec** (Rodda).
Šolo ima: Ronec, Podbonesec (Pulfero),
Marsin (Mersino). Mešane enorazrednice.
- 8.) **Občina Tarčet** (Tarcetto) z podobčinami Landar,
Laze itd. ob Nadiži.
Šolo ima: Tarčet z deško in dekliško enorazred-
nico, torej dvorazredno šolo. Arbeč (Erbezzo) in
Črni vrh (Montefosca) imata mešani enoraz-
rednici.

b) V Čedadskem okraju.

- 9.) **Občina Prapotno** (Prepotto) tik ob mejni Idriji.
Šolo ima: Prapotno, Podrskjé (Pozesco),
Čela (Cialla) in Budigoji. Vse meš. enorazr.

Med tarčetskimi (terskimi) Slovenci je tudi mnogo šol. Rezijani imajo v svoji občini pet mešanih enorazrednic: Ravnica, Bilo, Osojani, Njiva in Solbica.

Iz podanega pregleda je razvidno, da je število šol razmeroma veliko. Ustanovili jih bodo še, da olajšajo oddaljenim otrokom pot. Hoté čim preje poitalijančiti beneške Slovence, je postavila italijanska vlada v Št. Peter žensko učiteljišče s konviktom, ki je poleg videmskega edino v tej deželi (Provincia del Friuli). Postavili so imenovani zavod najbrže z namenom, da nudi i Slovenkam priliko, da se morejo posvetiti učiteljskemu stanu, ker so uvideli, da absolventke, ki vsaj za silo ne umejo slovenščine, ne morejo uspešno delovati na šolah po slovenskih krajih. Izobraževalna doba na tem zavodu traja 8 let, a navzlic temu dosežejo mladenke jedva polovico naobrazbe napram absolventkam naših ženskih učiteljišč. Tudi v svojih oblekah so skromnejše, zlasti starejše učiteljice; večina jih je omoženih, zato jim je bolj skrbeti za družino, nego za drugo.

Po vseh slovenskih vaseh so nameščene same učiteljice (z eno oziroma dvema izjemama). Moških učnih moči nedostaja zaradi slabe plače. V Italiji je to sploh v navadi, tako da so redke vasi, kjer imajo učitelja. Že na učiteljišču dobro pripravljajo bodoče učiteljice, da pridejo kakor zveste Italijanke med ljudstvo. Medsebojno občevanje v slovenskem jeziku jim je strogo zabranjeno, takisto pozneje s poverjeno jim mladino v šoli in z ljudstvom v vasi. Pač blasfemična zahteva, katera pa se natančno ne izvršuje. A dasi jim je zabranjena v šoli slovenščina, vendar jim kolikor-toliko rabi posebno pri začetnikih, katerim italijanske

izraze tolmačijo slovensko; najčešče se to godi pri nazornem pouku. Lahko si je misliti, kako težko je doseči pravih uspehov s samo italijanščino; otroci pridejo v šolo in ne umejo besedice laškega in zdaj jim mora učiteljica vtepati v glavo pouk v različnih predmetih v pristni toskanščini. To je muka za njo in za otroke; ako bi ne vpletala tam pa tam kaj slovenščine, bil bi pouk skoro docela brezuspešen, posebno med hribovci, kamor nima pristopa laška govornica. Zgodilo se je, da so namestili v neko slovensko vas učiteljico, ki ni znala ne besedice slovensko, ubijala se je z otroki par dni; ko je videla, da je z uspehom ravno tam, kjer je bila v začetku, ostavila je nenadoma ta za njo toli nesrečni kraj. Ne glede na gori omenjeno prepoved slovenščine nameščajo šolske oblasti v slovenskih krajih domače učiteljice.

Učiteljica, ki je imenovana za kako mesto, službuje 2—3 leta začasno; ako je v tem času ne odslove kakor nesposobno, služi še nadaljnih 6 let; v tej dobi jo nadzoruje večkrat nadzornik in na podlagi nadzornikove izjave o učnih uspehih jej izda šolska oblast „certificato del lodevole servizio“ (spričevalo o hvalevrednem službovanju). Ko dobi učiteljica to spričevalo, potem lahko zaprosi za stalno nameščenje. Takoj po nastopu službe ji nakažejo plačo v znesku 400—500 lir (frankov). Znesek se ravna po kraju. Ko postane stalna, dobi 700—750 lir in ta plača ji zraste vsakih 6 let za 10 %; največja plača, ki jo more doseči — seveda mora v službi tudi osiveti — je 1200 lir. Toliko ji znaša tudi pokojnina, ako je službovala 40 let. Učitelji so v vsem, tudi v plači, istopravni z učiteljicami. Učiteljice se smejo možititi in ostati tudi omožene

nadalje v službi. Ako bi katera v tej lastnosti zaprosila recimo po 25 letih službovanja za pokoj, dajo ji pokojnine celih 200 lir.

V mestih in večjih krajih so sorazmerno večje učiteljske plače, obilne pa niso nikjer.

Učitelje v Italiji kaznujejo disciplinarno tako, da jim odtegnejo plačo za določeno število mesecev, seveda poučevati morajo vseeno.

Učiteljstvo med šentpeterskimi Slovenci dobiva plačo pri davčnem uradu v Št. Petru. Županstvo (sindikato) mora potrditi veljavnost pobotnice in s to gre šele učitelj po denar. Učiteljstvo si skuša svoj bedni položaj izboljšati, zato se je združilo v svrhu strnjene in skupnega postopanja v učiteljsko društvo (Società magistrale), katero so ustanovili pred 10 leti za čedadski okraj (Distretto di Cividale). Društvo zboruje po potrebi; letnina znaša 2 liri. Vse učiteljstvo v okraju je član tega društva.

Stroške za šolstvo krijejo z dokladami na izravne davke in sicer za vsako občino posebej. Čim večja je potreba, tem bolj jih obremene; ako pa kje nimajo šole, tudi ne plačujejo nič. Šolska poslopja morajo posamezne občine preskrbeti; tudi vso potrebno opravo in učila morajo dostavljati občine same.

Zato ima županstvo glavno oblast nad šolo. Posebnih krajnih šolskih svetov v tem smislu, kakor pri nas, ni. Nemarne starše, ki svojih otrok ne pošiljajo redno v šolo, pozove županstvo na odgovor. V tej stvari pa ni posebne strogosti, zato tudi ni šolski obisk kaj zgleden; ponekod je skrajno nereden.

Šolska dolžnost traja postavno od 6.—12. leta. V šolah po deželi obiskujejo otroci šolo le tri

leta, ako učenec zadosti predpisani učni tvarini, v protivnem slučaju obiskuje šolo kvečemu še eno leto. To so pa zelo redki slučaji. V pregledu našete šole so, razen šentpeterske, same triletne šole. Za take šole morajo imeti tudi primerne šolske knjige.

Učne knjige, ki rabijo beneškoslovenski deci v trehletnih šolah, so tele: Abbaco (računica) je nevezana knjižica v 8", ki obsega 60 str. Učna tvarina v njej je razvrščena takole: v začetku je izobraževanje pojmov osnovnih števil brez vsake računske operacije, pozneje so vaje le v štetju do najvišjih števil (milionov). Temu sledi ustno seštevanje, odštevanje, množenje in merjenje v številnem obsegu do 100. Dalje se bavi nekoliko z ulomki (deljenje) in desetinskimi števili. Na ovitku predočuje nekatere geometrijske like, katere pa samo opisuje in primerja, ne da bi se zahtevalo izračunati ploščino oziroma prostornino. Sploh je računica jako nepraktično sestavljena in ne ustreza novejšim metodiškim zahtevam. — Za čitanje rabijo: „Corso di letture“ (berilo) z izdajo v treh delih, namreč za vsako šolsko leto posebe. Prvi del je primerjati z našo „Začetnico“. Drugo berilo ima najbolj tendenciozne berilne sestavke. Ono navaja nekatere zgodovinske dogodke iz leta 1848. in 1849., kakor o milanski ustaji, kjer je razdivjana množica vpila: „Abbasso l' Austria, morte ai Tedeschi“. To berilce je takoj na prvih straneh in dotični vzkliki so natisnjeni z ležečimi črkami tako, da jih otrok ne more prezreti. V berilu so tudi slike sedanjega kralja, kraljice, kvirinala, italijanske trobojnice, Cavourja itd. Vsem tem slikam so dodana primerna pojasnila. Tretje berilo, ki je bolj poučno, ima daljše sestavke o kmetijstvu in gospo-

darstvu, o človeškem telesu, o skrbi za zdravje in o različnih stanovih, posebno o učiteljstvu in duhovništvu. Vobče je berilo, kakor rečeno, dobro. Posamezne berilne sestavke pojasnuje nekaj slik.

Uspeh v pisanju niti z daleka ne dosega onega v naših šolah. Kako bi ga neki, ko mora že začetniku rabiti pero in pisanka, ker naših tablic in pisal ne poznajo. Vsakdo si lahko sam predstavlja, kako mora zgledati tak zvezek, ki je drsala po njem neokretna prvenčeva roka. Zato tudi ni mogoče dvigniti lepopisja na višjo stopnjo.

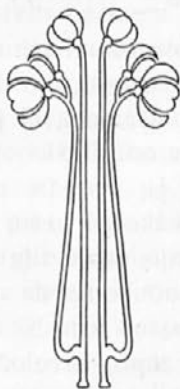
Pouk o realijah je precej omejen; jemlje se le najpotrebnejše posebno iz domovinoznanstva. Saj več tudi ne utegnejo z ozirom na tako kratko šolsko obveznost. Klasifikacija se vrši na leto po večkrat, a šolskih izvestij jim ne dajo. Kadar dovrši učenec vsa tri šolska leta z dobrim uspehom dobi „certificato di proscioglimento“ (svedočba odhodnica).

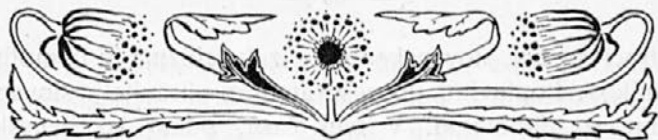
Počitnice trajajo postavno dva meseca, občina pa ima pravico podaljšati jih in jih tudi navadno podaljša. Sploh se ravna dolgost počitnic po temle redu: Koncem vsakega šolskega leta se vrši v tretjem šolskem letu neko glavno izpraševanje, h kateremu pride posebna komisija; ta prične z izpraševanjem na eni šoli in nato obiskuje druge šole po vrsti; kjer poprej opravi, tam imajo prej počitnice. Počitnice trajajo navadno od 15. dne mal. srpana do 1. dne vinotoka. Med letom imajo tudi več prostih dni.

Iz navedenih črtic se razvidi, kako slabo urejeno je šolstvo med beneškimi Slovenci. Njihov materin jezik je izključen iz šol, goji se le doma in v cerkvi.

Otroci se uče slovensko brati iz katekizma in iz molitvenikov. Poglavitni pospeševalji in ohranitelji slovenščine so duhovniki. V tem času, odkar so beneški Slovenci pod italijansko vlado, je poitalijančevanje primerno malo napredovalo. Beneška vejica slovenske lipe je še sveža; da bi pač nikdar ne usahnila.

R. Orel.

Sistem češkega manjšinskega dela.

Med vsemi slovanskimi narodi imajo poleg Poljakov najbolj razvito manjšinsko delo Čehi. Že dobrih 20 let se pečajo z vprašanjem, ki je tolike važnosti za vsak maloštevilen narod: kako pomagati onim rojakom, katere je usoda zanesla globoko v nemške kraje, kako jih rešiti narodnostne smrti? Leta in leta že merijo svoje sile z veliko močnejšim in silovitejšim nasprotnikom, da mu iztrgajo iz rok najdragocenejše — lastno kri. Ni lepo, če človek vidi svojega sorodnika v tujih, krvoločnih sponah in mu ne priteče na pomoč; še sramotneje in žalostneje pa je za narod, ki ne brani lastnih sinov pred potujčenjem.

Čimbolj je v zadnjih desetletjih rastla narodna zavednost, temvečji je postajal nemški šovinizem in temhujša je postajala nevarnost, da se izneveri svojemu narodu, bodisi hote ali nehote, tisoče Čehov, ki tvorijo v nemškem takozvanem „zaprtim ozemlju“ narodne manjšine. In bilo bi se to zgodilo, da se ni zavedel ves češki narod velike in težavne naloge, ki ga čaka tam ob narodnostni meji. Iz manjšin se je oglašal čimdalje, tem razločneje in obupneje klic: **rešite nas!** In vstalo je nekaj mož, ki so z vso energijo in vzorno

požrtvovalnostjo začeli širiti med višjimi in nižjimi sloji evangelij manjšinskega dela. Niso se trudili zaman ti možje, niso zaman žrtvovali vse svobodnosti in lagodnosti tihega, brezskrbnega življenja, kajti danes lahko s ponosom kažejo na plod svojega truda: na trdno, silno mejo proti Nemcem. Kako se jim je to posrečilo in kako so izvršili to nalogo? To vprašanje je posebno za nas Slovence neprecenljive važnosti, in zato se potrudim podati v kratkih, preglednih potezah **sistem češkega manjšinskega dela.**

Predvsem so Čehi izprevideli, da morajo, ako hočejo uspešno čeliti organiziranemu in dobro preudarjenemu napadu Nemcev, tudi sami združiti in organizirati vse svoje sile. Eden ali več posameznikov ne opravi na tako obširnem polju kakor so narodne manjšine nič ali pa prav malo. In ko ne vidi nobenega izdatnega uspeha, izgubi veselje in podjetnost, loti se ga brezupnost in razočaran se odreče za vselej takemu delu. Treba torej organizacije, ki vé za cilj in smer in nudi posamezniku zaslombo in oporo. Zato so ustanovili Čehi leta 1884. **Pošumavsko Jednoto** in leta 1885. **Severočeško Jednoto** z ostro začrtanim delokrogom. Vsa njuna pozornost velja izključno le dejanskim češkim manjšinam v „zaprtem ozemlju“ samem. Načelo vsega manjšinskega dela jima je: vzdržati, okrepiti in širiti češke manjšine. Pravim: tudi širiti, kajti v bistvu obrambe leži tudi napad, ofenziva. Čimbolj so manjšine osamljene, izolirane, temvečja je za njih nevarnost, da se poizgube in izginejo v nemški večini. Zato je naloga in uspešna taktika imenovanih obrambnih organizacij, da pridejo od vzadaj manjšinam na pomoč, da jim „zavarujejo,

branijo in krijejo hrbet“, kakor se glasi tehnični vojaški izraz, ki je pa tudi tukaj primeren in na mestu, zakaj tudi narodnostni boj je boj z vsemi tistimi potezami in načeli, ki jih ima boj med dvema armadama. Prekinimo pritok krvi do posameznih organov svojega telesa, in videli bomo, kako odmirajo in ginevajo. Takisto je z narodnimi manjšinami: zveza z narodnim telesom jim je življenska potreba, brez nje jim je poguba gotova in le vprašanje časa. Vsa politika obrambnih društev mora biti zato v prvi vrsti naperjena na to, da pridejo manjšine s celotnim narodnim organizmom v dotiko, da se življenske sile narodnega telesa pretakajo lagodno in v primerni množini tudi v manjšine. Treba torej odstraniti ovire, treba napraviti manjšinam „hrbet prost“, da postanejo tako nekaka predstraža, spojena z jedrom narodne vojske. Zgodi pa se to s tem, da se za že obstoječimi manjšinami, torej za njihovim hrbtom, nasejejo zopet manjšine in se tako sila tistega nemškega pasa, ki loči prvotno manjšino od narodnega telesa, razkroji, razoroži in oslabi. Kako važna in neobhodno potrebna je taka taktika, nam dokazuje okraj stříbrský, ki je tvoril svoje dni mogočno češko manjšino, a ima sedaj le eno občino s češkim zastopstvom, ker ni imel zaslombe od zadaj. Prvo torej, kar mora vsako obrambno društvo storiti, je okrepitev in **utrjenje narodne meje**, da se od tam potem lahko pride manjšinam na pomoč. Šele takrat, ko je narodna meja izven nevarnosti, se more in sme misliti na uspešno obrambo manjšin, na uspešno in varno ofenzivo. Kakor v vojni, tudi tam mora vojskovodja utrditi najprej svoje pozicije, potem šele lahko postopa na-

padalno. S tega stališča nam je tudi motriti silovito in neodoljivo prodiranje češkega naroda na Češkem proti jugovzhodu mimo Budějovic in na Moravskem proti jugu: Čehi hočejo priti svojim rojakom na Dunaju in Nižjem Avstrijskem sploh na pomoč, hočejo jim priboriti direktno in nepretrgano zvezo s Prago in celim češkim narodom. Padejo li enkrat Budějovice v češke roke — in ne bo dolgo, da se to zgodi, — dobijo li Čehi drugo univerzo v Brnu, pa postane prtok češkega življa na Gornje in Nižje Avstrijsko naravnost uničujoč in neodoljiv. To vedó Nemci prav dobro; zato ta njihov obupni boj za Budějovice in ta silni upor proti drugi češki univerzi v Brnu. Cilj češke narodne politike, ki gre roko v roki z manjšinskim delom, je Dunaj, in naš? — Oprostite to vprašanje — želja ga je rodila . . .

S tem bi bil nekoliko označil češko manjšinsko delo na zunaj, pogledjmo si sedaj njegov notranji ustroj, njegovo bistvo! Ko se je šlo za to, organizirati boj proti nemškemu napadu na narodno mejo, boj proti germanizacijskemu navalu na narodno izpostavljene kraje, vedeli so češki voditelji takoj, da jim je treba natančnega pregleda narodnih, gospodarskih in kulturnih razmer v obmejnih pokrajinah. Brez tega pregleda se ni dalo in se ne da storiti ničesar. Slab bi bil vojskovodja, ki bi začel boj brez poznanja terena. Zato so začeli pošiljati na vse krajne „odbore“ ali podružnice, ki jih je ustanovila Jednota, vprašalne pole, zato so se postavljali zaupniki v posameznih okrajih, ki so natančno obveščali osrednji odbor obrambnih društev o narodnem, gospodarskem in kulturnem stanju v svojih okrajih, zato so se prirejala informacijska

potovanja. Spoznali so tako, kako in kje je potrebna pomoč, in po tem spoznanju so uredili tudi svoje delovanje. Izprevideli so, da mora biti **delo** obrambnih društev 1.) **vsenarodno**, 2.) **kulturno** in 3.) **gospodarsko**. V politiko se vmešavati jim po pravilih ni dovoljeno, toda videli bomo, kako stremlje vse manjšinsko delo teh društev le po **politični osamosvoji** in politični zmagi češkega naroda.

Manjšinsko delo je torej vsenarodno, kulturno, gospodarsko in v svojem končnem cilju politično. Niti ena, niti druga stran tega dela sama na sebi ne zadoštuje, ker je polovičarska. Le harmonično, vsestransko, t. j. narodno, kulturno in gospodarsko razvit narod more ne le se ohraniti, vzdržati, ampak tudi napredovati v ljutem in brezobzirnem tekmovanju narodov med seboj. In tem bolj je to potrebno pri narodnih manjšinah, da niso le narodno zavedne, ampak da morejo tudi v kulturnem in gospodarskem oziru vzdržati boj za svoj obstanek. Le uspehi na vseh treh poljih morejo podati manjšini potrebne sile in življenskih pogojev. Vendar se lahko reče, da je **narodna zavednost** prvi in glavni pogoj, *conditio sine qua non* k vsakemu pozitivnemu delu. Najprej treba narod vzbuditi, vcepiti mu narodni ponos in narodno samozavest, povečati njegov narodnostni čut, potem šele se gre dalje. Najprej je treba spečega vzdramiti, potem šele se mu ponudi dušna in telesna hrana. In narodna zavednost je tudi končni vrhunec kulturnega in gospodarskega dela; kajti kulturno izobražen in gospodarsko dobro situiran človek je tudi narodno zaveden. Kulturni zaostalec in gospodarski proletarec pa sta že skoro *eo ipso* narodno mlačna, ker ne smeta oziroma

ne moreta biti narodno zavedna. Gospodarska samostojnost in kultura vcepljata narodu in vsakemu posamezniku ponos, značajnost. Kdor bi širil le narodno zavednost med ljudstvom, pa ga pustil pri tem stradati duševno in telesno, bi bil slab manjšinski delavec! Ne čudimo se torej ptujskemu „Štajercu“, ki je vkljub oziroma baš zaradi svoje navihanosti izpregovoril resnične besede: „Dajte narodu najprej kruha, potem mu šele govorite o narodni zavednosti in navdušenosti!“

Pa poglejmo, kako delujejo Čehi na povzdigo narodnostnega zmisla! Največjo važnost polagajo na **predavanja**. V krajih narodno mešanih imajo predavanja to nalogo, da vzbujajo, dramijo in poučujejo. Kroginkrog je obkoljena češka manjšina z narodno tujim življenjem, celo kulturno dejanje in nehanje se vrši tam v tuji smeri, na tuj, Čehu nenavaden način, in tu imajo predavanja češko manjšino^o odškoditi za to, kar se nudi nasprotnemu narodu drugim potom. Zato je akcija za predavanja v „Narodnih Jednotah“ organizirana naravnost izborna. Pri N. J. S.^{*)} je to izvršeno tako, da so vsi okrajni odbori (podružnice) hkratu tudi izobraževalna in predavateljska društva. Na predavateljska potovanja, ki so zaeno tudi organizacijska in informacijska, je izdala N. J. S. v l. 1906/7 nad 6000 K in se je vršilo isto leto v njenem delokrogu krog 800 predavanj. Še silnejšo energijo in delavnost razvija v tem oziru N. J. P.^{**)} V njenem področju se je vršilo tekom zadnjih devet let (od leta 1897—1906) nič manj nego 8421 predavanj, v l. 1906/7 samem pa 1084. Kako raste pojmovanje o važnosti predavateljske akcije, je razvidno iz sledeče tabele:

*) Narodni Jednota Severočeská.

***) Narodni Jednota Pošumavská.

Leta 1897 se je vršilo v N. J. P. 649 predavanj,

"	1898	"	"	"	"	670	"
"	1899	"	"	"	"	693	"
"	1900	"	"	"	"	653	"
"	1901	"	"	"	"	881	"
"	1902	"	"	"	"	963	"
"	1903	"	"	"	"	865	"
"	1904	"	"	"	"	946	"
"	1905	"	"	"	"	1017	"
"	1906	"	"	"	"	1084	"

Od leta 1897 do leta 1907 torej . 8421 predavanj.

Seveda je na to potenciranje predavateljske akcije vplivalo več ali manj tudi vedno bolj naraščajoče število zavednih narodnih delavcev, toda, da so ti na novo v bojne vrste vstopivši se posvetili ravno predavateljskemu delovanju, je značilno že samo na sebi dovolj. Zanimivo in poučno je tudi pogledati, kakšnim predavanjem pripisujejo Čehi največjo važnost. To bo razvidno iz sledečega pregleda:

V letu 1906/7 se je vršilo v N. J. P. 1083 predavanj, in sicer:

zdravniških	33	o poljedelstvu	285
o potovanjih	48	narodnogospodarskih	186
životopisnih	194	zgodovinskih	59
narodnoorganizacijskih	161	tehničnih in fizikalnih	22
slovstvenih in vzgoje-		drugih	20
slovnih	75		572
	<u>511</u>		

Narodnogospodarskemu vprašanju je bilo torej posvečenih celih **491** predavanj, med njimi 73 samo geslu „Svoji k svojim“; takoj za temi pa pride **194** životopisnih, 161 narodnoorganizacijskih, 75 literarno-vzgojeslovnih in 59 zgodovinskih. Največkrat se ponavljajo predavanja o znamenitih in slavnih čeških osebah in dogodkih, kakor so: Havliček, Sv. Čech, Komenský, Hus, Bela gora i. t. d. Spomin na slavne minule dobe, v katerih je igral češki narod svetovnovážno vlogo, spomin na moč in slavo velikih prednikov neti narodni ponos in podžiga narodno samozavest. Navdušiti češkega človeka ob preteklosti za delo v boljšo narodovo bodočnost — to je v pretežni večini namen teh predavanj. Izpodbiti mnenje o nadvrednosti nemške kulture in podcenjevanje češke sile in veljave, je cilj vse te intenzivne predavateljske akcije. Kadarkoli se proslavlja obletnica smrti ali rojstva kakega zaslužnega prvoboritelja češkega naroda, se prirejajo veselice velikega sloga in se pradava tam o njegovem življenju in delovanju. Težko si je misliti izdatnejšega sredstva k povzdigi narodne zavednosti in samozavesti, nego so take slavnostne prireditve s predavanji o minuli češki slavi! Njihov vpliv na ljudstvo je brezprimerno velik in uspehi, ki so se dosegli v tem oziru, so jasen dokaz za to. Srečen narod, ki lahko kaže svojim sinovom na tako slavno preteklost in na toliko število velepomembnih mož kakor je češki! Njegova bodočnost je zagotovljena.

Drugo tako sredstvo, vcepiti v mlada srca trajno in neomahljivo narodno zavednost, so **izleti v „zlato matičko Prago“**, ki se že vrše od leta 1891. skoro vsako leto. Tega leta se je najprej sprožila srečna

misei, na stroške obrambne Jednote prirediti iz manjšinskih in narodnoizpostavljenih okrajev izlet šolske dece v Prago, kjer se je prav takrat vršila jubilejna razstava. Tega izleta se je udeležilo 1116 otrok iz obmejnih občin in je bil uspeh naravnost očarujoč. Za Čeha pomeni Praga nič manj kakor program, geslo, cilj vseh misli in želja; ako je Italijanom največja duševna in srčna potreba videti Napolje („Neapoli videre e poi mori“), ako si želi vsak verni mahomedan vsaj enkrat poljubiti tla v zaželjeni Mekki, je za češkega človeka na deželi Praga še večjega pomena. Iskrena želja vsakega zavednega Čeha je, videti Prago, o kateri je sanjaril že v zgodnji mladosti. Temvečje veselje za otroka, ako se mu izpolnijo sanje in vidi na svoje oči staroslavno „matičko“ Prago, o kateri sta mu babica in mati pravili toliko krasnega in veliko-lepega. Spomin na Prago je neizbrisljiv, ostane večnolep in čarovit v duši vsakogar, tembolj v mehki duši sanjave mladine. Praga, to veliko, krasno, slavno mesto ob Voltavi — češko! Ta stvar sama na sebi že naredi iz najhujše izdajice navdušenega Čeha. Zato so pa bili tudi prireditelji tega izleta z njegovim uspehom lahko zadovoljni. Leta 1895. se je vršil tak izlet v še obširnejši meri. Udeležilo se ga je 1670 otrok, pogledali so si narodopisno razstavo. Vzgojeslovni moment obiska narodopisnih razstav je jasen; iz vsake obleke, iz vsakega obraza in vsake hišice, ki so tam razstavljene, se zdi, kakor da govori tem mladim dušam duh narodnosti: glej, to je naše, to je češko, to je narodno! Obisk narodopisne razstave je mogel le še povečati vtisk, ki ga je naredila Praga na to malo deco.

Prirejanje takih otroških izletov v Prago je v svojih posledicah naravnost presenetilo tiste, ki niso pričakovali od njih tako izvrstnih uspehov. Ideja sama je rodila krasen sad; greh bi bil zanemariti ali celo opustiti jo. Zato se je leta 1896. predlagalo, da naj bi se taki izleti le v manjših merah prirejali vsako leto za najpridnejše učence čeških šol v mešanih krajih. In tako se je do danes priredilo že kakih 10 ali 12 šolskih izletov iz manjšinskih in obmejnih pokrajin v Prago. Toda — kaj pa z odraslimi? recimo: z gojenci gospodarskih šol in z obrtniškimi učenci ob meji? Tudi na te se ni pozabilo in se jim daje skoro vsako leto prilika na stroške „Pošumavske“ ali „Severočeške Jednote“ udeležiti se skupnega izleta v češko metropolo ob Voltavi. Kajti obrambni Jednoti sta si dobro v svesti, da morata v češkem ljudstvu gojiti že od mladih nog ljubezen do Prage, da bi ga ne zvalil Dunaj s svojim nemštvom. Praga postaja tako od leta do leta vedno bolj središče vsega češkega dejanja, središče češkega življenja, srce češkega telesa. Če izustiš „Praga“, imenoval si ves češki narod. — Kdaj pa pridemo mi do tega, da nam bo Ljubljana program? da bomo z Ljubljano vzgajali svojo deco — narodno?

Ker smo že pri otrokih, naj navedem še tretje sredstvo, s katerim vzgajajo Čehi svojo mladino, in to so **božičnice**. Danes imajo božično obdarjenje otrok obrambna društva sama v upravi in sicer zaradi organizacije in pregleda. Izpočetka so prirejale božičnice izključno le privatne osebe. Tako se je izdalo v ta namen:

	leta 1886 .	50 K — v
	„ 1888 .	72 „ 10 „
	„ 1889 .	59 „ 70 „
	„ 1890 .	74 „ 20 „
	„ 1891 .	90 „ — „
Skupaj tekom 20 let:	„ 1892 .	496 „ 65 „
90.918·80 kron.	„ 1895 .	2.000 „ — „
	„ 1898 .	11.276 „ — „
	„ 1900 .	12.243 „ — „
	„ 1902 .	20.098 „ — „
	„ 1903 .	21.446 „ 23 „
	„ 1906/7 .	23.012 „ 93 „

Na te božičnice se je gledalo v zadnjem času, ko so njih napravo vzele v roko „Narodne Jednote“, precej nezaupljivo. Cela vrsta narodnih delavcev je začela prigovarjati in nasvetovati, naj se božičnice odpravijo, ker so postale za Jednote preogromno breme. N. J. P. je zato l. 1902. izdala anketo o tej stvari, na katero je odgovorila večina v tem smislu, da za danih razmer ni mogoče odstopiti od božičnic zaradi velikih narodnih izgub, ki bi potem nastale. Pač pa se je svetovalo, naj se obdaruje le najubožnejše otroke in pa brez vsakega slavnostnega obreda, tiho in zasebno, da se ne razžali ponos ubožnih otrok. Vsak, kdor pozna narodnostne razmere v mešanih okrajih ve, kako eminentnega pomena so take božičnice pri vzgoji mladine v zavedne narodnjake. Koliko otrok so nam že ukradli Nemci baš z božičnicami, se ne da niti določiti! Kakor so nam svoje dni Turki ropali mladino in jo vzgajali v besne janičarje, tako nam jo trgajo danes Nemci iz rok in zalagajo z njo armado

narodnih odpadnikov — poturic. Nekako dopolnilo bo-
žičnicam so takozvani „polévkové ústavy“ ali **šolarske
kuhinje**, ki so važne posebno v zimskem času. Naloga
in pomen takih zavodov sta več ali manj znana vsem.
Uboge otroke navezati nase s tem, da se jih podpira,
ni sramotilno za nobeden narod; ubožcem je na-
rodnost šport, ki si ga ne morejo dovoliti
— to si naj bi zapisali v svoj album vsi ozkosrčni
moralisti! Ako se tak od usode in vseh pozabljeni in
zavrženi siromak izneveri svojemu narodu in proda
svojo narodnost skrbeč za vzdrževanje svoje rodbine,
je to odpustljivo ali vsaj razumljivo; neodpustljivo pa
je za narod, ki more, a noče preprečiti tega v drami
narodno socialnega življenja tako pogosto se ponav-
ljajočega prizora, pač pa lomasti in ropota po izda-
jicah, nemčurjih itd.! „Panem et circenses“ je klicala
starorimska plebs svojim bogatim in trebušnatim rodo-
ljubom — „panem et circenses“ kličejo tudi naši pro-
letarci.

Velike važnosti je zalaganje narodnih manjšin in
obmejnih krajev sploh s **časopisjem**, in to brezplačno.
Vzemimo češko manjšino, ki je obkoljena od vseh strani
od nemške večine in obstoji več ali manj le iz gospo-
darskega proletarijata: dninarjev, uslužbencev, pomoč-
nikov itd. Skupnega shajališča nimajo, organizacije še
manj; dan na dan slišijo le nemško govorico, vidijo
nemške običaje, občudujejo nemški kapital; nemški
je zrak, voda, sploh vse, kar leze in gre — kaj čuđa,
ako pozabijo polagoma na svoj jezik, svoje običaje in
se prelevijo nehote v napolnemce. Da bi si naročevali
čeških časnikov in čeških knjig, jim nedostaja potrebnih
sredstev. Nevarnost velika, da preidejo in izginejo te

češke manjšine danes ali jutri v nemškem morju. Tu je pomoč nujno potrebna in obrambna društva so tista, ki jim je sveta dolžnost poseči vmes. S čim? S predavanji in slavnostmi, da pred časom opozorijo narodne nasprotnike, na svoje nedozorele načrte? ali s knjižnico, katere ne morejo spraviti nikjer pod streho? Ne, edino le časniki so v tem slučaju poklicani, spajati češko manjšino z duševnim svetom naroda in buditi narodno zavednost! Zato pa tudi žrtvujejo „Narodne Jednote“ vsako leto precejšnje vsote v to svrhu, da preskrbujejo češke manjšine s češkim časopisjem. N. J. S. je bodisi potom svojega osrednjega odbora, bodisi potom podružnic izdala na časopise l. 1906/7 9045, K. N. J. P. celo 11.232 K. Časopisi se, kakor že omenjeno, pošiljajo brezplačno in sicer brez ozira na njih politično barvo; v tej točki so obrambna društva popolnoma nevtralna. Časniki, ki so se prebrali že v enem kraju, se pošljejo drugam; s tem se prihrani tudi precej stroškov. Tako igra v narodnoobrambnem delu tudi časopisje neprecenljivo vlogo in obrambne organizacije delajo prav, ako obmejne kraje kar preplavljajo z novinami. Mnogokrat je nedostatek dnevnega oziroma vsakdanjega čtiva neposrednji vzrok potujčenja. Naše meje bi vedele v tem oziru marsikaj zanimivega povedati.

Končno naj v rubriki o vsenarodnem delu omenim še eno sredstvo za probujo naroda in povzdigo narodne zavednosti, sredstvo, ki se uporablja le redkokdaj in redkokje, namreč: **manjšinske kandidature** in **privatno ljudstveno štetje**. Težko izvedljivo je to sredstvo, toda dobrodejno učinkujoče. Naloga manjšinskih kandidatur, postavljenih od narodnega sveta, je prote-

stirati proti dosedanjemu ljudstvenemu štetju po občevalnem jeziku, na podlagi katerega so se delili okraji, proti temu, da se smatra tako ljudstveno štetje za določitev narodnosti in proti trganju češkega kraljevstva, ki se je začelo z umetnim ustanavljanjem nemških volilnih okrajev ob meji. Zares, velika naloga, ki pa more vzdramiti na tisoče narodnih zaspancev iz otrpnelosti in brezbriznosti. Ves tisti politični nemir in nervozno beganje za časa volitev prispeva mnogo k razkrojitvi, ločitvi duhov in nazorov in vpliva jako ugodno tudi na narodno mišljenje ljudstva. In še celo, če je postavljen v kakem okraju od manjšine, ki ne more upati na zmago, „manjšinski“ ali „števni“ kandidat, se s tem ono „voljo k moči“, ki se nahaja več ali manj v vsakem bitju, le še podžiga in krepi. „Mi imamo svojega kandidata“ — te besede učinkujejo v volilnem viharju z elementarno silo; ponos jih je rodil in one rode zopet ponos in samozavest. In ko se potem po volitvah izkaže, kako krivično je bilo uradno štetje, kako se Nemci z vsemi sredstvi trudijo prikriti svetu svojo dejansko slabost, kako igrajo že leta in leta prozorno zakulisno politiko — izgine mahoma prejšnje precenjevanje nasprotnika in iz tega duševnega razpoloženja požene mnogokrat korenine narodna zavednost in odkritosrčnost. Velik greh in neodpustna brezbriznost, ki se kruto maščuje, je za vsak narod, ako pusti svoje manjšine, predvsem nezavedne manjšine, brez lastnega kandidata iti v volilni boj! Danes, ko imamo pri nas na Avstrijskem vpeljana splošno in enako volilno pravico, se nahajata med 10 komaj 2, ki ne čutita ne potrebe ne veselja, aktivno se udeležiti volilnega boja; 80% volilcev se svoje pravice gotovo

poslužuje. In ako narod v manjšini nima svojega kandidata, je tistih 80% volitve željnih politikov, ako nečejo glasovati za nemškega kandidata, v svojih pravicah občutljivo prikrajšano, ali pa direktno prisiljeno s svojimi slovanskimi glasovi pripomoči k zmagi — Nemcem. In prvo in drugo vpliva na ljudstvo skrajno neugodno, prvo in drugo je narodnostno demoralizujoče, ker jemlje ljudstvu pravico, veselje in ponos. Že tisti moment sam na sebi, da mora, recimo: Čeh služiti, če tudi le s svojim glasom, Nemcu, in da ne more dokazati svojega narodnega prepričanja, ako bi tudi hotel — vzbuja v njem zavest nemške nadsile in češke nezmožnosti, in otopi ostrost in gotovost njegovega narodnostnega čuta. Zato so pa tudi postavile „Narodne Jednote“, uvažujoč te razloge, ob času volitev v skoraj vseh volilnih okrajih ob narodnostni meji „manjšinske“ ali „števne“ kandidature.

Isto je tudi s privatnim ljudstvenim štetjem. Zasebno ljudstveno štetje ima nalogo, dokazati nemško krivičnost in nasilstvo, za katerim se skriva brutalnost in strah obupno za svojo nadvlado borečega se privilegiranca; ima nalogo, prepričati manjšine o njihovem faktičnem stanju, ki nikdar in nikjer ne odgovarja rezultatom uradnega štetja, uprizorjenega od Nemcev — sploh postaviti nasprotni narod v najslabšo luč. Ako je enkrat izpodkopana v nižjem, manj zavednem ljudstvu v obmejnih krajih in sploh vera v nadčloveškost in premoč nemško, je narejena prosta pot prodiranju povečane narodne misli. Narod, ki se je znal postaviti pred očmi tudi najmanjšega svojih sinov enakovredno po boku svojega nasprotnika, si je s tem

ustvaril tlak, na katerem lahko mirno zida svojo bodočnost...

Drugo polje, na katerem delujejo češka obrambna društva v ohranitev in povzdigo narodnih manjšin, je **kulturno** polje. Ni treba posebej poudarjati, da se more in mora kulturno delovati tudi med narodom, v njegovi sredini, tam, kjer ni nobene nevarnosti potujčenja; toda posebna pozornost se mora v tem oziru posvečati manjšinam in obmejnim krajem. Kulturno delo med narodom dviga njegov duševni nivó, mu daje višjo in večjo eksistenčno vrednost — kulturno delo ob meji rešuje narodu številno moč, ga hrani pred nazadovanjem po številu in mu vliva sile k narodnostnemu napredovanju. Kultura v manjšinskem delu v obmejnih, mešanih krajih ni in ne more biti sama sebi namen kakor v sredini narodnega ozemlja — kultura je v obmejnem narodnostnem boju le sredstvo, pripomoček, orodje k dosegu drugega namena: narodne zavesti.

V kulturnem življenju naroda igra za današnjih razmer tudi pri Čebih veliko vlogo **bogoslužje**. Narod kot tak je veren — s tem dejstvom mora računati vsak manjšinski delavec. Treba je le, da se mu verska načela in zakoni verskega življenja sploh nudijo v jeziku, ki ga govori. Poslušati verske propovedi je za ljudstvo več ali manj življenska, duševna potreba, in če to ne, vsaj navada. V krajih pa, kjer imajo Čehi svoje narodne manjšine, se vrši celo bogoslužje le v nemškem jeziku: obreduje se nemško, izpoveduje se nemško in propoveduje se nemško. Vsa verska kultura se nudi v teh krajih vernikom le v nemški obliki, pod tvrdko nemštva, in to tudi

Čehom. Da to v narodnostnem oziru ne vpliva baš ugodno na sinove češkega naroda, je jasno. Kultura in narodnost se težko ločita, na vsaki kulturi in concreto visi nekaj narodnega. Zato pa se tudi češke narodno-obrambne organizacije bore v vsakem manjšinskem kraju za to, da se vrši tam bogoslužje: torej propoved, izpoved itd. tudi v češkem jeziku, da se poučuje češke otroke v šoli veronauk v njihovem materinem jeziku, in da se v župnih uradih matrikulira tudi češko. Kjer tega ne dosežejo z lepa, nastopajo ostro in energično. Vodijo pritožbe čeških župljanov na škofijske ordinarijate, plačujejo stroške procesov in organizujejo štrajk čeških otrok, kadar se jih veronauk ne poučuje v materinščini.

Priboriti češkemu jeziku veljavo in vpoštevanje tudi pri najmanjšem in najneznatnejšem **uradu** je naloga „Narodnih Jednot“. Dokler vlada med priprostim ljudstvom samim mnenje, da je češčina inferiorni jezik, jezik služabnikov, jezik gosposke pa in uradov da je nemški, ni upati trajnega uspeha. Da se more in mora uradovati tudi češko, to prepričanje mora prodreti v najširše vrste, do najnižjih slojev. Narod, ki si hoče ohraniti tudi najneznatnejšega svojih sinov, mora gledati na to, da se mu vse kulturne prvine, ves mednarodni kulturni zaklad nudi v narodni obliki; odtod to mrzlično prevajanje tujih literarnih del v češčino, odtod ta boj za češko bogoslužje in za veljavo češkega jezika v uradih v mešanih okrajih!

V procvit prosvete delujejo seveda najbolj **narodne šole**; v obmejnih občinah pa teh navadno strahovito nedostaja. Kjer so Nemci v večini, je šola gotovo nemška in se na češko manjšino in njene

kulturne potrebe sploh ne ozira. Da pa češka mladež ne ostane brez pouka in se ne ponemči v nemških šolah, skrbe po svojih močeh „Narodne Jednote“. Ker pri nas manjšinskega zakona ni in se od vladnih uradov deluje v vsakem podrobnem slučaju pristransko, in sicer v prilog Nemcem, so češka obrambna društva v šolskih zadevah skoro izključno navezana na samopomoč. Vse šole in zavode, ki tvorijo danes na pr. podlago in temelj južno-češkega kulturnega središča, pozidali so si budějoviški Čehi sami; ljudske šole, srednje, strokovne, nadaljevalne šole in otroški vrtci so se oživotvorili s samopomočjo, proti volji občinske uprave in brez prispevanja šolskih uradov. Niti država niti dežela nista ustanovili Čehom v Budějovicah nobene šole, le nekaj javnih narodnih in še to po pritisku — in Čehov je danes v Budejovicah čez 27.000 proti 12.000 Nemcem! Kakor v Budějovicah godi se Čehom povsod, kjer so v manjšini; povsod so primorani na lastne stroške oskrbovati potrebno šolstvo. Za Čeha ne velja nikjer § 19. državnih osnovnih zakonov, ki tako lepo pravi: „V deželah, v katerih biva več narodnosti, naj se javna učilišča ustanove tako, da se nudi vsaki narodnosti zadostnih sredstev izobraževati se v svojem jeziku, ne da bi kdo bil prisiljen, učiti se drugega deželnega jezika“ — za Nemca povsod. Vlada sama se nikdar ni in se prostovoljno nikdar ne bo ozirala na ta §, za „zadostna izobraževalna sredstva“ morajo skrbeti češke obrambne organizacije same. Skupaj z „Osrednjo Šolsko Matico“ ustanavljajo, naslanjajoč se posebno na § 1. češkega deželnega šolskega zakona iz l. 1870., ki določuje 5 letno dobo, povprečno število 40 otrok

in razdalje 4 *km* od sosednje šole za zadostujoče momente k ustanovitvi nove šole, v narodno izpostavljenih krajih narodnomanjšinske šole. Da jih vlada ne le ne podpira, temveč celo ovira v tem stremljenju, je znano (Prahatice). Nemci seveda delajo z vsemi sredstvi proti zidanju čeških kulturnih zavodov na ozemlju, kjer so gospodarji; izganjajo starše čeških otrok iz stanovanj, odslavljajo iz službe in dela in skušajo sploh gospodarsko uničiti češke manjšine zaradi tega, ker hrepene po lastni kulturi v svojem jeziku. „Narodne Jednote“ poznajo že vsled dolgoletne izkušnje ta manever in ga vedo tudi preprečiti. Delavcem, ki so izgubili zaradi narodnosti kruh pri nemških delodajalcih, treba dati službo v čeških podjetjih, onim pa, ki so brez strehe, se mora poskrbeti stanovanje takoj in pod istimi pogoji, če mogoče, še pod ugodnejšimi. (Ervenice.) Priprosti narod ne sme s tem, da je javno izrazil svoje narodno prepričanje, biti poškodovan niti v gospodarskem niti v moralnem oziru! Slab tisti manjšinski delavec, ki bi delal le na narodno analizo, na njene posledice pa ne mislil! In te posledice so mnogokrat naravnost krute; narod, ki jih s svojo gospodarsko silo ne zna paralelizirati, je izgubil svoje manjšine . . .

Veliko ulogo v podrobnem narodnem delu igrajo javne **čitalnice** in ljudske **knjižnice**. Njihov uspeh se ne vidi takoj na prvi pogled, ampak se opaža šele čez leta in leta, a takrat v vsej svoji veličini. Seveda morajo biti tako prve kakor druge v resnici ljudske, po svojem značaju demokratične in po možnosti javne, torej brezplačne. Naglašam to posebno zato, ker smo pri nas navajeni videti zlasti v čitalnicah

nekak privilegij višjih 10.000, do katerega nimajo nižji sloji, za katere gre najbolj in v prvi vrsti, nobene pravice. Veda, znanost in umetnost se morajo popularizirati, književni trg in njegovi zakladi demokratizirati — le tako je mogoče narod dvigniti kulturno. V tem oziru so češke manjšine, vsled res čisto demokratičnega duha obrambnih Jednot, izborno preskrbljene. V vsakem večjem kraju se nahajajo ljudske knjižnice, v mestih pa javne ljudske čitalnice, h katerim ima pristop vsak brez razlike stanu in političnega naziranja. Knjižnice na deželi se vsaka 3 leta menjajo in izpopolnjujejo s pomočjo glavnih ali prvotnih knjižnic po mestih, kakor so Budějovice, Plzenj itd. Demokratična ideja teh knjižnic in čitalnic pa rodi zato tudi naravnost očarujoče sadove; tako n. pr. je v Č. Budějovicah na leto 28.000 čitateljev!

N. J. P. je založila tekom 20 let svojega obstanka nad 400 knjižnic s 70.225 zvezki; povprečno torej pride na eno knjižnico 175 knjig. N. J. S. je ustanovila v l. 1906. samem 94 knjižnic z 8645 zvezki, kar da povprečno 92 knjig na eno knjižnico. Kako velika važnost se pripisuje kulturnemu delu teh ljudskih knjižnic, je razvidno iz tega, da je N. J. S. potom osrednjega odbora ali potom svojih podružnic izdala samo lani za nje 10.337 K, N. J. P. pa 7400 K. Krasna misel je tudi ustanavljanje takozvanih „šolskih knjižnic“ na manjšinskih šolah, ki dopolnjujejo izobrazbo otrok in utrjujejo njihovo narodno zavednost. Razen tega se dela že precej časa na to, da se ustanovi **osrednja gledališka knjižnica**, iz katere bi podružnice obrambnih društev zajemale gradivo za gledališke predstave. S

tem bi bilo gledališko diletantstvo gotovo jako zboljšano in bi se obrambnim Jednotam oziroma njihovim podružnicam tozadevno delovanje mnogo olajšalo. Silna organizacija diletantskih gledališč dviga ne le kulturni nivo priprostega občinstva, ampak tudi njegovo narodno zavest, zavest skupnosti, skupnih ciljev in skupnih stremeljenj. V tem oziru deluje posebno „Severočeška Jednota“ s silno energijo in velikim uspehom. L. 1906. je priredila 938 ljudskih veselic z gledališkimi predstavami in z dobičkom 25.080 K. Naloga in namen vseh teh knjižnic, čitalnic, ljudskih šol in gledaliških predstav je kulturna emancipacija češkega naroda. Ne moremo in ne smemo se torej čuditi, ako sta izdali „Severočeška“ in „Pošumavska Jednota“ samo l. 1906. za kulturne potrebe 55.000 K, in sicer prva 25.000 K, in druga blizu 30.000 K. Le kulturno popolnoma neodvisen narod lahko računa na zmago. In vendar — vkljub temu ogromnemu naporu vseh sil mora še zmerom hoditi krog 27.000 čeških otrok v nemške šole, neobhodno potrebno je torej, da se ustanovi še kakih 454 čeških razredov, ako se računa na razred 60 otrok, kar je gotovo preveč. Še 454 čeških razredov ali pa 114 čeških 4 razrednih ljudskih šol, in češko manjšinsko delo je dospelo do svojega vrhunca. In ako pomislimo, da se na leto ustanovi k večjemu 10—12 šol, bo trajalo gotovo še nad 10 let, predno bodo obrambna društva lahko rekla: „Dopolnjeno je, vsa naša mladež je v naših šolah.“ Razen tega pa se moramo ozirati še tudi na to, da narodne meje niso nikdar stalne, temveč da fluktuirajo, in da bodo po letih nastale zopet nove manjšine kakor znamenje in dokaz mogočne življenske sile češkega naroda! Potreba

manjšinskega dela ne bo nikdar odstranjena, dokler bo trajal mednarodni boj na svetu, in to bo večno . . .

Prehajam na **gospodarsko delo** čeških obrambnih društev. Da je gospodarski moment v narodnostnem boju velevažen, skoro bi rekel najvažnejši, razvidimo iz znanega izreka sūdmarkinega potovalnega učitelja Hoyerja, ki je rekel: „Kdor ima zemljo, ima moč.“ Glavni princip gospodarskega boja je geslo: **„Svoj k svojim“**, ki se pri nas tolikokrat ponavlja, a ravno tolikokrat pozabi. To geslo obsega ves program gospodarskega dela čeških obrambnih organizacij. Čeh naj kupuje, in naj je to prodajalec, proizvajalec ali konsument, le pri Čehu. V manjšinskih krajih pa, kjer tega gesla ni mogoče izvajati zato, ker tam ni nobenega češkega trgovca, gostilničarja, obrtnika itd., morajo Jednote skrbeti za to, da se tozadevno pomanjkanje odstrani. Naseliti morajo tam zanesljive ljudi, ki so pošteni, izvežbani v svoji stroki, in — narodno zavedni. Pravim: pošteni, kajti mnogokrat se zgodi, da izrabljajo gotovi sebičneži to geslo „svoj k svojim“ na ostuden način. Prodajajo blago, ki je mnogo slabše nego v nemških trgovinah, za isto ali pa še višjo ceno kakor tam. Taka vrsta ljudi je že mnogokrat oškodovala in občutljivo ranila komaj pričeto podrobno delo. V takih slučajih izgubijo konsumenti ne le do trgovcev oziroma gostilničarjev samih vse zaupanje, ampak tudi do voditeljev celega gibanja. In če je enkrat zaupanje izgubljeno, je vsako uspešno nadaljevanje započete delo onemogočeno ali vsaj zelo otežkočeno. Zaupanje si pridobiti pri priprostem ljudstvu je prvo, na kar mora gledati vsak manjšinski delavec. Geslo „svoj k svojim“ je dvorezen

nož, s katerim se lahko smrtno rani tisti, ki ga je zavihтел nad svojim nasprotnikom. Le pametno in previdno izvedeno koristi.

Nastavljanje gostilničarjev, trgovcev in drugih obrtnikov v narodno mešanih krajih je v gospodarstvem kakor tudi narodnem oziru velikega pomena. Prvič se potem osredotočuje češki kapital v čeških rokah, in drugič ima manjšina vsaj neko zaslonbo, na katero se more opirati. Zato pa tudi posvečajo „Narodne Jednote“ v narodno popolnoma zanemarjenih krajih posebno pozornost prav te vrste obrtnikom, in jih podpirajo na vse mogoče načine. Organizujejo bojkot proti nemškim obrtnikom z raznimi sredstvi. Pri komur ne opravijo z opominom in svarili, tega ovadijo češki javnosti. Tako delajo posebno v Č. Budějovicah in posledice niso izostale. Z gospodarskim bojkotom nemških trgovcev so Čehi dosegli, da izginja tam ena nemška tvrdka za drugo in izginilo bi jih še več, da ne stoji za njimi občinski svet s svojim kapitalom. Ko pridejo Čehi še v občinskem svetu do večine, obleži gospodarska sila Nemcev uničena na tleh . . .

Na deželi se ustanavljajo v to svrho **kmečke posojilnice** po Reiffeisnovem ustroju; tam se zbira ves češki denar, katerega lahko uporabljajo po svoje v narodne namene. S tem denarjem se polagoma osamosvaja češki kmet iz rok nemškega kapitala, s tem denarjem se nabavljajo stroji za racionalno obdelavanje zemlje. „Samopomoč“ je vodilno načelo teh denarnih zavodov, in samopomoč je tista sila, ki ovira in zabranjuje proletarizacijo kmečkega ljudstva. Češka obrambna društva delajo le prav, ako z vsemi silami

in čudovito energijo utrjujejo češkemu kmetu in prav tako obrtniku tla pod nogami. Posebno „Pošumavska Jednota“ mora v tem oziru napeti vse moči, kajti gospodarska proletarizacija južnočeškega prebivalstva in z njo izseljevanje v bogatejše pokrajine na severu raste nagloma. Ako bi ostala češka javnost hladna in brezbrizna napram temu pojavu, izselilo bi se na tisoče čeških delavskih rok iz teh krajev, in nemški kapital bi oblastno zagospodaril v njih. Čehi morajo prodirati proti jugu, ako se hočejo ohraniti in ako hočejo istomerno korakati z ekspanzivno silo svojega naroda — proti severu morajo postaviti le trden zid, vsako prodiranje je tam več ali manj izključeno . . .

Kakor na naseljenje trgovcev in obrtnikov, tako morajo misliti obrambna društva na **naseljevanje intelligence** in razmnoženje industrijskih podjetij — vse po geslu; „Svoj k svojim“. Inteligenca je v vsakem manjšinskem okraju neobhodno potrebna, da vodi ves boj in mu da tudi pravniško lice. Zato je naloga Jednot, izbojevati pri dostojnih uradih zdravniške, notarske in advokatorske koncesije, katera naloga jim optuje nešteto krat dolgoletne procese in divje zasledovanje od strani Nemcev. Toda trdna volja in jeklena energija zmagata zmerom, in češke manjšine so danes preskrbljene skoro vse z inteligentnimi voditelji. Ti voditelji pa pazijo na vsak najmanjši pojav, ki bi utegnil imeti kakršenkoli pomen za posestno in narodno stanje češke manjšine, in obveščajo o tem okrajno podružnico obrambnega društva ali pa naravnost osrednji odbor. Opozarjajo na potrebo gospodarskih šol, nadzorujejo in vodijo s pomočjo volilnih odborov občinske volitve, volitve v okrajni zastop in okrajni šolski svet,

in čuvajo nad vsako izpremembo v okrajnem katastru. Potom teh inteligentov na deželi imajo direktno ali indirektno „Narodne Jednote“ vso češko posest v evidenci in zabranijo tako mnogokrat še pravočasno vsako zmanjšanje češkega ozemlja. Pri N. J. S. obstoja posebni takozvani „zemljiški zaklad“ (pozemkovy fond), ki je znašal 31. sušca l. l. 81.335.71 K. Osrednji odbor je sklenil, da naj ostane ta zaklad nedotaknjen tako dolgo, da doseže vsoto 200.000 K; z obrestmi tega fonda pa se bodo nakupovala potem vsako leto zemljišča in posestva na posebno važnih krajih. Danes je ta Jednota lastnica zemljišč in hiš v ceni 173.210 K, zadolženih 103.745 K, skupaj torej 276.955 K. Nakupovanje posestev je zlasti neobhodno potrebno v večjih mestih, kakor v Budějovicah, Libercu in drugih, kjer staršem čeških otrok odpovedujejo stanovanje nemški lastniki hiš samo zato, ker jih pošiljajo v češke šole, ker so češkega mišljenja. Tudi nemški delodajalci, kakor tvorničarji, izpuščajo češke delavce iz službe samo zato, ker so češkega pokolenja in se ne boje to odkrito priznati. Gorjé tistemu narodu, ki je prisilil svoje sinove do tega koraka, a ni mislil na njegove posledice! Češki delavec, ki je izgubil svoj kruh v nemških tvrdkah, ga mora dobiti sedaj v čeških. Na take slučaje morajo vodilni krogi biti že pripravljene; njihova dolžnost je, da opozorijo narodne industrijske podjetnike na gospodarske potrebe gotovo za to primernih krajev. S tem se prepreči monopoliziranje, ki ga nameravajo nemški kapitalisti na polju industrije in se onemogoči tudi vsaka rušitev gospodarskega ravnovesja na škodo češkega premoženja. Združno z zidanjem čeških tvornic in ustanavljanjem obrtniških

tvrdek pa mora iti tudi gospodarska izobrazba med ljudstvom. Zato podpirajo češke obrambne organizacije gospodarsko šolstvo, gradijo obrtnonadaljevalne šole, strokovne šole in ustanavljajo štipendije za gojence različnih gospodarskih šol. Sploh pa se trudijo razširiti med narodom smisel za praktično izobrazbo in praktične poklice, in so v tem oziru res čisto preustrojile smer kulturnega hotenja v češkem narodu . . .

Preostaja mi le še omeniti, kako vpliva gospodarsko podrobno delo v obmejnih občinah na **politično** lice narodnega boja. Po današnjem volilnem sistemu, ki velja za politične urade, kakor občinska in okrajna zastopstva, je politično-administrativna oblast zagotovljena le gospodarsko dobro razvitemu narodu. Le narod, ki ima v posameznih političnih občinah skupino veleposestva, industrijska podjetja, obrtniške in trgovske tvrdke na svoji strani, more računati na to, da dobi vso upravo in z njo oblast v svoje roke. Politična samouprava pa je eden izmed najglavnejših pogojev k svobodnemu napredovanju in razvijanju kulturne in gospodarske sile vsakega naroda. In ker ima in mora imeti vsako manjšinsko delo isti cilj, namreč kulturno in ekonomično osamosvoje, mora biti vse njegovo stremljenje obrnjeno tudi na politično neodvisnost. Češke obrambne Jednote so si dobro v svesti, kake važnosti so politični uradi v notranjem življenju naroda, in zato je ves njihov gospodarski boj naperjen posredno na priboritev administrative. Nastavljanje trgovčev in gostilničarjev v manjšinskih občinah, nakupovanje veleposestev in njihova parcelacija, naseljevanje obrtnikov in zidanje hiš po mestih nima nobene drugega namena nego dvigniti gospodarsko

stanje manjšin in njih davčno silo, in s tem jim pridobiti primerno zastopstvo v občinskem uradu. Zanimivo je n. pr., kako naglo je rastla gospodarska moč Čehov v Budějovicah tekom zadnjih 20 let. Tako je bilo tam obrtnikov:

leta	čeških	nemških	v odstotkih narastli češki:	nemški:
1885	786	781		
1891	928	693	za 100%	za 10 ¹ / ₄ %
1905	1570	861		

Število hiš je narastlo v dobi od l. 1890—1900 za 424, od katerih je 359 čeških. Čehi so torej v enem desetletju napravili tako ogromen korak naprej, da so po številu realitet dohiteli Nemce in Žide, toda niso jih dohiteli po svojih dohodkih. In tako plačujejo še danes budějoviški Nemci direktnega davka 50%, Čehi le 40%, in če štejemo Žide k Nemcem, je razmerje gospodarske moči obeh narodnosti 60(%) : 40(%). Razumemo torej, zakaj so pri občinskih volitvah Čehi dosedaj zmagovali le v 3. razredu; kadar se kurijalni sistem teh volitev, odpravi in vpelje na njegovo mesto splošna in enaka volilna pravica tudi za politične urade in deželne zборе, postanejo Budějovice in še mnogo drugih obmejnih občin, kjer vlada dosedaj fingirana nemška večina, kar čez noč češka posest. Ne smemo se zato čuditi, ako najdemo v češkem narodu, zlasti pa v njegovi socialni demokraciji kot zastopnici brezpravnih nižjih vrst, najbolj gorečega zagovornika demokratizacije v politični upravi. Dokler pa je taka reforma le želja, se morajo Čehi posluževati drugih sredstev, da pridejo do končnega cilja: politične samouprave, in tu je zanimivo, kako taktiko izvajajo n. pr. v boju za Budějovice. Na-

rodni svet v Budějovicah hoče na vsak način dobiti upravo mesta samega v svoje roke, ker misli, da z mestom pade tudi nemški živelj v okolici (12 občin), ki ga vzdržuje nemški duh iz mesta. „Kajti,“ pravi, „ako bi ne bilo hujskanja Taschkovih kreatur, bi ta nemški jezikovni otok krog Budějovic bil že gotovo izginil v češki okolici.“ — N. J. P. na drugi strani pa sklepa tako-le: Narodnostno slabša je okolica; zakaj izčrpati vse svoje sile s silnejšim nasprotnikom in tako umetno vzdrževati pri življenju slabšega, kateri silnejšemu proti nam pomaga? Pobijmo slabšega, pa se spustimo z vnemo in osveženimi silami v boj z oslabljenim silnejšim! Mesto živi od okolice, in ako ne bodemo gmotno jačili Nemcev v mestu, bo rasel v mestu češki živelj. — Težko je reči, katera taktika je boljša in sigurnejša, toda to je gotovo, da izoliranje mesta, kakor ga namerava N. J. P., in analiza ali razkrojitev njegove notranje sile, katero izvaja „Narodni svet“, ne moreta ostati brez uspehov, ako si gresta vzajemno na roko.

Čutim, da nisem podal niti od daleč to, kar sem nameraval od začetka; saj pa tudi kot Slovenec nisem mogel videti v bistvo češkega manjšinskega dela tako globoko, kakor sem hotel. Na drugo leto priredé češka obrambna društva v Pragi manjšinsko razstavo, mi pa dosedaj še pojma nismo imeli, kaj je to — manjšinsko delo . . .

Lev Brunčko.

1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

Vestnik
družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani.
XXIII.

O dvajsetletnici slovenske družbine šole pri Sv. Jakobu v Trstu.

Dne 20. sušca 1883. je vložilo 1428 slovenskih očetov v Trstu prošnjo na mestni zastop, da naj se za njihove otroke otvori slovenska šola. Kakor bi segli v sršenovo gnezdo, tako je bilo v tržaškem mestnem zboru vse po koncu, ko je dne 18. grudna i. l. prišla omenjena prošnja na dnevni red. Ne le zaradi vsebine, že zato, ker je bila pisana slovensko, so jo kratkoma odbili italijanski zastopniki tržaškega mesta. Slovensko stvar je zagovarjal pokojni Nabergoj, ki jim je konec svojega dobro premišljenega govora zaklical: Mi smo doletni postali. Zavedamo se svojih narodnih pravic, ki jih zahtevamo v imenu svobode in vesoljnega napredka. Ni več mogoče, da bi vi ali drugi še dalje kontumacirali Slovane in ako bi se vi še tako upirali naši pravični zahtevi, mi Slovenci se tega ne bomo strašili in ne odstopimo od začetega pota ter bomo neprenehoma uporabljevali vsa postavna sredstva, katera nam morejo pridobiti in zagotoviti uživanje naših svetih narodnih pravic.

Tržaški slovenski starši niso krenili s pota, ki so ga bili nastopili. Prošnjo za slovensko šolo, odbito v tržaški mestni zbornici, so ponovili pri namestništvu

v Trstu, ki je potrebovalo poldrugo leto, da je zavrglo to pritožbo z dopisom dne 5. mal. srpana 1887. Potem so se obrnili na ministerstvo, a na rešitev čakajo še dandanašnji. Kar nista hotela storiti mesto in država, izvršila je med tem družba sv. Cirila in Metoda.

Takoj na prvi veliki skupščini dne 5. malega srpana 1886 je predlagal tržaški rodoljub Viktor Dolenc, da naj se ustanovi otroško zabavišče pri Sv. Jakobu v Trstu, kjer je jako mnogo slovenskih otrok. Dolencov predlog se je kmalu uresničil. Dne 3. prosinca 1887 se je odprl prvi slovenski otroški vrtec v Trstu v ulici Giuliani št. 476. Otvoril bi se bil že prej, a tržaški mestni magistrat je zahteval, da se morajo narediti v najeti hiši kamenite stopnice in otvorjenje vrtca se je zavleklo do novega leta. Na drugi družbini veliki skupščini, ki je zborovala dne 19. mal. srpana 1887 v Trstu, je prvomestnik Tomo Zupan naznanil radostno vest, da je „tu niknil iz slovenske zemlje prvi otroški vrtec naše družbe“. Polni rodoljubnega navdušenja in veselih nad za bodočnost naše mladine so si ga po zborovanju ogledali skupščinarji.

Prvo seme je vzkliko; a na tržaški skupščini je bilo vsejano že drugo seme. Vsejal ga je namestu obolelega Viktorja Dolenca Lovro Žvab, ki je predlagal, da naj družba sv. Cirila in Metoda osnuje v Trstu slovensko šolo. Toplo priporočen od poslanca Nabergoja je obveljal ob splošnem navdušenju Žvabov nasvet.

Z odlokom c. kr. namestništva tržaškega od dne 4. vinotoka 1888, št. 15.880 je bilo dovoljeno družbi sv. Cirila in Metoda, da sme otvoriti pri Sv. Jakobu v

Trstu prvi razred ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Redni šolski pouk se je pričel dne 15. vinotoka 1888. To je rojstveni dan prve slovenske tržaške šole. Tedaj je posijal prvi žarek slovenske prosvete v tržaško mesto, ki je z nepopisno drznostjo odrekalo slovenski mladini duševno hrano v domači posodi. Otvorjenje slovenske šole v Trstu je bil najboljši odgovor na zahtevo, da naj slovenski otroci stanujoči v mestu hodijo v okoliške šole, ako njihovi starši žele, da bi se poučevali v slovenskem jeziku.

Razred za razredom je priraščal slovenski šoli pri Sv. Jakobu. L. 1892. se je morala otvoriti vzporednica za deklice. V jeseni 1893. je bila tržaška šola že petrazrednica — edina slovenska na Primorskem.

L. 1891. je družbino vodstvo dvakrat prosilo, da bi se njeni tržaški šoli podelila pravica javnosti; a vlada ni odgovorila. Pravico javnosti je dalo c. kr. na učno ministerstvo imenovani šoli šele dne 22. malega travna 1893 z odl. št. 7790.

Važna izprememba se je zgodila v začetku šolskega leta 1895/6. Družbino vodstvo je ukrenilo, da naj se mešana 5 razrednica pri Sv. Jakobu tako razdeli, da bi mešani 1. in 2. razred in 3. in 4. samo z dekliškim oddelkom prevzele šolske sestre iz Maribora, a 3. in 4. razred z deškim oddelkom naj bi ostala pod dotedanjim moškim voditeljstvom. Ali naval otrok v začetku leta 1895/6 je bil tolik, da tudi 1. in 2. razred nista mogla ostati mešana; zato so se ločile deklice popolnoma od dečkov — otvorila se je samostojna dekliška 2 razrednica s 5 oddelki, ki so jo prevzele šolske sestre dne 30. kimavca 1895. Ker je nedostajalo učnih sob, moral se je deloma in začasno uvesti na

deški 5 razredni šoli poldnevni pouk. Zaradi pomanjkanja prostorov se je tedaj opustil družbin otroški vrtec pri Sv. Jakobu. Razpolovljenje šole v deško in dekliško je vzelo c. kr. tržaško namestništvo na znanje z odlokom od 17. dne kimavca 1895, št. 18.096 VII.

Ko se je bila s 1. dnem vinotoka 1896 odprla c. kr. pripravljalnica za srednje šole v Rojanu, odšli so vanjo skoro vsi učenci 5. razreda šentjakobske šole. Kar jih je ostalo, pridružili so se kakor 2. oddelek četrtemu razredu. Petrazrednica se je skrčila tedaj v 4 razrednico. V 5 razrednico je narasla zopet s šolskim letom 1903/4. Željo, da bi se takisto dopolnila tudi dekliška šola, ki se je sredi vinotoka 1898 razširila v 3 razrednico in jeseni 1899 v 4 razrednico, je izjavil dr. Otokar Rybař na veliki skupščini v Ilirski Bistrici dne 7. vel. srpana 1902. Njegov predlog se je uvaževal. Družbina dekliška šola pri Sv. Jakobu je postala v šolskem letu 1902/3 5 razredna.

Jeseni l. 1907. se je morala deška šola iznova razširiti; njen 1. razred je dobil 2 vzporednici za dečke in za deklice; vzporednica se je dodala tudi 2. razredu.

Izprva so bili posamezni razredi družbine tržaške šole razkropljeni po raznih hišah na kvar učnemu in vzgojnemu uspehu. Jeseni l. 1892. pa je najelo načelnštvo tržaške moške podružnice hišo št. 28 v ulici Giuliani in jo uredilo tako, da so se združili vsi družbini šolski zavodi pod eno streho. Največ zasluga si pridobila za to inženjer Živic in trgovec Žitko. Iz za posredovanja drž. poslanca Frana Povšeta je družba sv. Cirila in Metoda leta 1895. kupila to hišo pod jako ugodnimi pogoji za 19.000 gld. Takoj je plačala dotedanjemu lastniku banki „Phönix“ 6000 gld.,

ostali znesek pa se je zavezala poravnati v 13 letnih obrokih. Zadnji obrok je bil plačan lani.

Šolske sestre so se o svojem prihodu nastanile v družbini hiši. Ker so naraščali deški in dekliški šoli razredi, najele so si pozneje v bližini udobnejše stanovanje.

Da se pridobi par učnih sob, moralo se je družbino vodstvo odločiti za dozidek, ki se je izvršil leta 1897.

5. razred deške šole je moral leta 1896. bivati nekaj mesecev v prostorih nekdanjega otroškega vrtca na Belvederu, ki se je bil preselil na Greto.

Kako težko je dobiti v Trstu učno sobo za slovenske šolske namene, izkušala je družba sv. Cirila in Metoda zlasti lansko jesen, ko je hotela otvoriti prepotrebne vzporednice; po dolgem iskanju je našla prostor v zasebni hiši sredi mesta samo eni vzporednici v ulici Francesco št. 2. Iz velike zadrege je slovenskemu šolstvu v Trstu pomagala letos „Trgovsko-obrtna zadruga“, ki je kupila dve hiši. V eni teh (ulica Acquedotto 22) dobi pribežališče vzporednica za deklice, dočim ostane deški razred i nadalje v ulici Francesco 2.

Učni jezik v tržaški družbini šoli je, kakor se samo ob sebi razume, slovenski, a na željo staršev se je uvela že v šolskem letu 1889/90 v 2. razredu nemščina kakor učni predmet. Poleg običajnih šolskih predmetov se je gojilo zlasti petje in pri deklicah ročna dela. O uspehih v tej stroki so svedočile nekaterekratne razstave dekliških ročnih del konec šolskega leta. Razen šolske dece so nekateri družbini

učitelji poučevali tudi odrasle v petju in v drugih predmetih. V zimskem tečaju 1891/2 je imel voditelj družbine šole večerni pouk za slovenske delavce. Nekaj učiteljskih moči je vneto delovalo v raznih tržaških narodnih društvih.

Učiteljstvo. Prva družbina vrtnarica pri Sv. Jakobu v Trstu je bila Justina Michelli, ki je na družbini šoli nekaj časa poučevala tudi ženska ročna dela.

Učitelji so se izprva naglo menjali. Prvi je načeloval družbini šoli pred 20. leti Ivan Nekerman, a se je moral zaradi nekih zaprek kmalu vrniti v Marezige poleg Kopra. Načelništvo tržaške moške podružnice je nato poverilo novo šolo učiteljici Josipini Delkinovi, toda tržaški mestni magistrat ni odobril te naredbe in pretil, da zatvori družbino šolo. Tedaj je imenovano načelništvo samo zaprlo šolo, a hkratu prosilo c. kr. deželni šolski svet, da naj bi dovolil poučevati učiteljici Delkinovi pod začasnim vodstvom Antona Hrasta, učitelja na c. kr. deški šoli. Prošnja je bila deloma uslišana; Delkinova je smela zopet poučevati, Hrast pa ni smel biti šolski voditelj. Voditeljstvo šole se je izročilo učitelju I. Španu iz Sp. Štajerskega, ki se je tedaj mudil v Trstu; on je vodil šolo do 5. dne sušca 1889. Za njim je postal učitelj-voditelj Mihael Kamušič. Josipina Delkinova se je vrnila na Ciril-Methodovo šolo in vztrajala v njej do današnjega dne. Kamušič je bil šolski voditelj izza leta 1889. do 1. dne vinotoka 1895. Pod njegovim voditeljstvom so poleg Delkinove službovali: Ivan Kiferle (1890—1894), Fran Delcott (1891 2), Miroslav Pretnar (1892—1896), Amalija Reichmannova (1892—1906) in deloma Andrej Godina (1894—1897).

Ko se je bil Kamušič odpovedal službi, postal je voditelj družbini šoli Fran Rakuša z dekretom od 27. sušca 1896; nastopil je službo dne 1. mal. travna i. l. Rakuša je vodil družbin zavod pri Sv. Jakobu v Trstu do 1. dne vinotoka 1896. L. 1898. se je za par mesecev vrnil na družbino šolo kakor začasni učitelj. Potem ga je nadomestoval v vodstvu Anton Bitenec, ali ne dolgo, ker je zbolel. Dne 21. kimavca 1897 je bil imenovan za voditelja učitelj Mihael Kosec, ki je bil prišel po odhodu Andreja Godine. Kosec je bil na čelu družbini deški šoli izza rečenega dne do 15. dne mal. srpana 1900. Nato je bil učitelj in voditelj Vinko Krek izza 1. dne kimavca 1900 do 31. dne vel. srpana 1901. Za njim je zopet načeloval družbini šoli Kamušič. L. 1903 dne 15. vinotoka je postal šolski voditelj Andrej Širok.

Družbina dekliška 5razrednica je lepo uspevala pod vodstvom S. Mr. Rafaela Kovačičeve in njenih tovarišic šolskih sester: Metodije Kališekove, Benedikte Zupančičeve, Ivane Pfeiferjeve, Ljudmile Kokličeve, Ambrozije Gornikove, Danijele Šahove, Eme Pirnatove, Engelberte Peršičeve, Bonaventure Kunstove, Romane Šoterjeve, Helene Mežekove, Alojzije Kocmutove, Eleonore Pirnatove, Virgilije Brataničeve in svetne učiteljice Ane Trstenjakove. Ročna dela sta poučevali: izprva s. Gabrijela Plohlova, zadnja leta pa s. Fidelija Berlanova.

Kateheti na družbini šoli pri Sv. Jakobu so bili ondotni kapelani: Bernard Sever, ki je dne 7. prosinca 1890 postal tudi škofijski nadzornik družbinim zavodom, Fran Sila, ki je takisto združeval katehetski in šk. nadzorstveni posel, Ivan Koruza, Rudolf Valensitz,

Josip Macarol, Anton Štemberger, Vinko Dolenc, Ivan Apollonio, Ludovik Šonc, Aleksander Martelanec in Matija Skabar. S 1. dnem kimavca 1908 se je sistemizirala katehetska služba na družbinih zavodih v Trstu. Prvi stalni katehet družbe sv. Cirila in Metoda je postal ondu Matija Skabar.

Število slovenskih otrok godnih za šolo je v Trstu ogromno. Kar nič se ne motim trdeč, da jih je za 10 slovenskih šol. Njih število narašča, čim bolj se širi v nižjih slojih narodna zavednost. Na stotine slovenske dece zahaja v italijanske in nemške učilnice tržaške, ker ni slovenskih šol. Ni čuda torej, da je vselej v začetku šolskega leta tolik naval na edino slovensko šolo pri Sv. Jakobu. Tržaški magistrat je vsekdar bistro pazil, da bi ne bil kak razred prenapolnjen. V šolskem letu 1891/2 se je na njegov ukaz moralo odstraniti več otrok iz 2. razreda. Takisto se je moralo v naslednjem šolskem letu odsloviti nekaj dece. V jeseni 1894 se je vpisalo vanjo 322 učencev in učenk, a zaradi pretesnih prostorov je tržaški mestni magistrat ukazal, da naj se jih odkloni 78. Zoper ta ukaz se je vložila prošnja na namestništvo, ki je imela toliko uspeha, da je bilo dovoljeno obdržati krog 300 otrok. — Tu podam podatke o številu šolske dece v družbinih zavodih v minulem 20letju.

A. Mešana šola:

1888/9	(1 razr. z 2 odd.)	74	(41 dečk., 33 dekl.)
1889/90	(2 razr.)	. . .	146 (85 + 61)
1890/1	(3 razr.)	. . .	213 (129 + 84)
1891/2	(4 razr.)	. . .	284 (173 + 111)

1892/3 (4 razr. ¹⁾); 1. razr. z vzp.)	310 (198 + 112)
1893/4 (5 razr.)	311 (199 + 112)
1894/5 (5 razr.)	324 (201 + 123)

B. Spolno ločeni šoli:

a) deška		b) dekliška	
1895/6 (5 razr.)	224	(2 razr. s 5 odd.)	124 348
1896/7 (4 ²⁾ „)	225	(2 „ „ „ „)	144 369
1897/8 (4 „)	212	(2 „ „ „ „)	168 380
1898/9 (4 „)	242	(3 „ „ „ „)	199 441
1899/00(4 „)	255	(4 „ „ 2 „)	224 479
1900/1 (4 „)	278	(4 „ „ 3 „)	253 531
1901/2 (4 „)	346	4) III. in IV. 2 „)	267 613
1902/3 (4 „)	306	(5 razr. z 2 „)	309 615
1903/4 (5 „)	365	(5 „ „ „ „)	372 737
1904/5 (5 „)	340	(5 „ „ „ „)	363 703
1905/6 (5 „)	389	(5 „ „ „ „)	420 809
1906/7 (5 „)	395	(5 „ „ „ „)	392 787
1907/8 (5 ³⁾ „)	420+78	(5 „ „ „ „)	428 926

O napredku učencev in učenk in hkratu o drugih važnih šolskih dogodkih so se objavljale med leti 1893/4 in 1903/4 tiskana „Šolska poročila“.

Družba sv. Cirila in Metoda se je zavedala, kolike važnosti je Trst nameščen ob Jadranskem morju za slovenstvo in za vesoljno slovanstvo, zato ni varčevala, ko je šlo za ustanovitev in razširjavo tržaškega šolstva. Izprva so bili stroški primeroma majhni

¹⁾ I. in IV. razred sta imela po 2 oddelka, takisto l. 1893/4.

²⁾ IV. razred je imel 2 odd., takisto vse do l. 1903/4.

³⁾ I. razred s 2 vzporednicama, II. razred z 1. Navedene številke veljajo o učencih v začetku šolskega leta. Med letom so nekateri izstopili, drugi prišedši iz raznih šol pa vstopili. L. 1907/8. je bilo na deški šoli poleg 420 dečkov, 78 deklic.

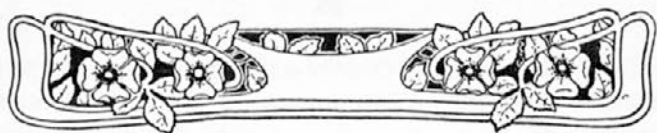
n. pr. l. 1889. za šolo z vrtci vred 2921 gl. 56 kr., a tekom let so se ti izdatki podvojili in potrojili. Sedaj treba šteti družbi sv. Cirila in Metoda okroglih 20.000 K na leto; a trdno se nadeja, da jo v kratkem izdatno razbremeni tisti činitelj, ki je imel dosedaj odprto blagajno samo za nemške šole na Primorskem.

Zasluga za uspešni razvoj družbinega šolstva v Trstu gre v obilni meri tržaškim podružnicam sv. Cirila in Metoda. Iz moške mestne podružnice je prišla pobuda za ustanovitev šole, in ko je bila ustanovljena, je ves čas marljivo skrbela za njen vsestranski razvoj. Izredno trudoljubivo skrb ji je naklanjal njen prvomestnik, drž. poslanec Matko Mandič. Prav tako požrtvovalno je negovala družbina zavoda tržaška ženska podružnica, ki je prirejevala lepe božičnice; na teh veselicah so nastopali izprva otroci iz vrtca, a pozneje so sodelovali šolarji. Ubogi šolski mladini so naklonile tržaške narodne dame dokaj tople zimske obleke, a družbi tisočake nabranih darov. Imenovanima podružnicama so se družili v delovanju za prospeh slovenskih tržaških šol še drugi narodni činitelji, v poslednjem času zlasti „Trgovskoobrotna zadruga“.

V proslavo 20letnice družbine šole v Trstu se je osnoval klub „Boljša bodočnost“, ki mu bodo člani nekdanji učenci in učenke Ciril-Methodove šole. Klubu je namen ohranjevati in netiti rodoljubni ogenj, ki ga je užgala v mladih srcih družbina šola. Nobeden njenih gojencev se ne sme izneveriti materi Slavi.

Svetilnik ob Adriji — slovensko šolo — je postavila družba sv. Cirila in Metoda našemu rodu pred 20. leti. Naj ne ugasne njegova luč sredi sovražnih navalov, nego še svetleje naj zagori v svojem 3. desetletju.

J. P.

Pomen „legitimacijskega lista“ za družbo sv. Cirila in Metoda in za narodna društva.

V času, ko se je pričelo z vso odločnostjo podarjati veliki pomen podrobnega dela med narodom in za narod, je založilo društvo svobodomiselnih akademikov „Sava“ na Dunaju takozvani „legitimacijski list“ v korist družbi sv. Cirila in Metoda. Prišlo je namreč do prepričanja, da ne sme narodni davek težiti samo nekaterih imovitejših rodoljubov, nego da se mora razširiti na vse sloje slovenskega naroda, da pridobi naša šolska družba kar največ gmotnih sredstev v izvrševanje svoje velike naloge, da more uspešno braniti naše vedno bolj krčeče se meje pred navalom tujca.

A kako naj bi se izterjeval narodni davek od širšega, manj premožnega dela naroda, da bi ta niti ne čutil, da ga plačuje?

Akademično društvo „Sava“ je krenilo pravo pot. Uvidelo je, da se da doseči ta smoter le potom narodnih društev sploh, ker se v njih takorekoč kristalizuje narodna zavednost, ker so ona ali neposredno ali vsaj posredno voditelj naroda, njegov svetovalec in branitelj v hudih

časih. Tudi je število društev na Slovenskem precejšnje in vsako šteje povprečno mnogo članov, tako da lahko trdimo, da je v njih združen lep del slovenskega naroda. Narodna društva naj bi šla torej na delo za družbo sv. Cirila in Metoda, postala naj bi takorekoč urad za izterjevanje narodnega davka. Legitimacijski list pa naj bi bil potrdilo, pobotnica, da je vsak društveni član res plačal majhno vsotico za slovensko družbo. To je namen legitimacijskega lista.

Nič manjši ni njegov pomen za društva sama. Legitimacijski list, kakor društvena izkaznica, je svedočba, da je njegov lastnik, čigar ime stoji na naslovni strani, res član društva, kar potrđita s svojim podpisom predsednik in tajnik. Druga stran, ki je opremljena z lestvico vseh mesecev leta, služi blagajniku v potrdilo (mesečnega) prispevka, kar je gotovo precejšnje važnosti, ker spominja društvenika na izpolnjevanje važne dolžnosti — na redno plačevanje doneskov, od česar je tako često odvisen obstanek naših društev. Tudi je legitimacijski list lahko spomin na lepe, a že minule čase, spomin na prijetno družbo, na krog svojih prijateljev, ki so bili enakega prepričanja, enake volje in vzorov, in ki so se zavedali svojih dolžnosti napram zatiranemu rodnemu narodu. Da je pa prikladnejši, nima one velike, pri nas tako priljubljene in včasih zelo neokusne oblike društvenih „diplom“. Toda nima pomena samo za notranje društveno poslovanje, vporabiti se ga da tudi za vstopnico h katerikoli prireditvi, pri „šaljivih poštah“, raznih „tekmovanjih“, društvenih „loterijah“, „srečolovih“ in enakih točkah vzporeda različnih narodnih veselic. Seveda je njegova cena v tem slučaju znatno nižja. Tudi ne smemo pozabiti

omeniti, da se po legitimacijskem listu spoznavajo člani društev, zlasti onih, ki nimajo svojega enotnega kroja. Čestokrat čitamo: „Člani bratskih društev imajo prost vstop k naši prireditvi!“ V tem slučaju je legitimacijski list res legitimacija ali izkaznica.

Njegov namen je torej koristiti družbi sv. Cirila in Metoda in olajšati društvom njihovo notranje poslovanje. Prepričani smo, da sežejo po njem vsa društva, tudi ona, ki so iz potrebe uvedla lastnega, vsa društva, ki hočejo tudi pred svetom pokazati svoje narodno prepričanje, ki razumejo vzvišeno nalogo naše šolske družbe, zenice zavednega, res plemenito čutečega naroda. In pri tem ni nikake ovire, ker mu je cena tako nizka: kakor društvena izkaznica — in to naj bi plačal vsak društvenik sam — velja komad 20 vin., v vseh drugih slučajih samo 10 vinarjev.¹⁾ Zunanja oblika je jako prikupljiva. Sličica na naslovni strani — delo akad. slikarja H. S m r e k a r j a — kaže slovensko mater v narodni noši, učečo sinka velike naše postave:

„Biti slovenske krvi bodi Slovencu ponos!“

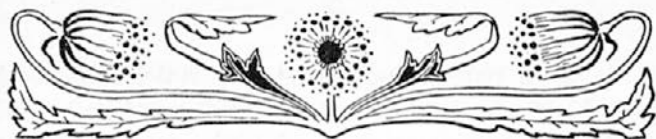
Obračamo se torej na vsa rodoljubna srca, na naše zavedno ženstvo, na naše agilno narodno dijaštvo, na vse Slovence sploh brez razlike mišljenja in strank, ki jim gori v prsih sveti ogenj za najblažjo, najidealnejšo stvar, najlepši plod prizadevanj malega na samoobrambo navezanega naroda, za slovensko šolo na lastnem ozemlju in prosimo, da vsak po svojih močeh priporoča in razširja legitimacijski list, kajti naloga

¹⁾ Vsa naročila, informacije in nasveti naj se pošiljajo v času od 1. mal. srpana do 1. vinotoka na „odsek za vseslovenski legitimacijski list“ v Cerkljah (Gorenjsko), v ostalih mesecih pa na akademično društvo „Sava“ na Dunaju, I. — vseučilišče.

družbe sv. Cirila in Metoda postaja od dne do dne težavnejša in zahteve, ki se stavijo nanjo, so vedno večje. Vam pa, narodna društva, kličemo: „Družba Vam bo hvaležna, to se pravi: kri naše krvi — vaš narod, ki se družba žrtvuje zanj, vam bode hvaležen!“

E. V n.

Delovanje vranske podružnice leta 1907/8.

Vranska podružnica nadkriljuje s svojim vzornim delovanjem vse naše podružnice. Smelo trdimo, da je ta podružnica pravo središče narodne izobrazbe. Leta 1907/8 je priredila 16 javnih predavanj. Učitelj R. Vrabl je predaval 10krat, učitelj I. Jakše trikrat, nadučitelj A. Petriček dvakrat in dr. R. Karba enkrat.

Predavanja R. Vrabla: 1. Pomen javnih predavanj. 2. Vzgoja deklet po izpolnjenem 14. letu. 3. Žlahtno sadje, ki najbolj uspeva v našem kraju. 4. Zakaj propada kmetijstvo? 5. Gospodarske hibe pri trgovcih in obrtnikih. 6. Škodljivost opojnih pijač. 7. Živila s posebnim ozirom na njih redilno vrednost. 8. Potreba umetnih gnojil. 9. Zastareli nazori našega ljudstva. 10. Praznoverstvo.

Predavanja I. Jakšeta: 1. Važnost kmetijskih šol. 2. Gorenjsko, s pomočjo skioptikona. 3. Srbija in Bolgarija, s pom. skioptikona.

Predavanja A. Petrička: 1. Umno hmeljarstvo. 2. Škodljivci na hmelju.

Predavanje dr. R. Karbe: 1. Človeško telo in vzroki raznih bolezni. Uspehi 3. in 8. predavanja so

bili, da so si naročili poslušalci nad 200 Baumanovih rajnet. Umetnih gnojil so nakupili 170 q več nego lani.

Prvega predavanja se je udeležilo samo 11 deklet, drugega 35 deklet, nadaljnjih pa povprečno nad 120 mož in žensk.

Podružnica je priredila veliko narodno slavnost, ki je dala 530 K čistega dobička. Nadalje je napravila podružnica 2 izleta in Gregorčičev večer s petjem, tamburanjem, deklamacijami in predavanjem I. Jakšeta. Pripomnimo, da ima podružnica svoj pevski in tamburaški zbor pod vodstvom I. Jakšeta. Svoje knjižnice si podružnica ni ustanovila, ker se je izpremenila vranska čitalnica v javno ljudsko knjižnico, ki kaj lepo uspeva. Število podružničnih članov je naraslo letos od 20 na 64. Poleg tega je pridobila podružnica 17 narodnih davkoplačevalcev, ki plačujejo mesečno po 1 K za našo družbo. Za obmejne Slovence je poslala podružnica družbi v Ljubljano 180 knjig in ak. fer. društvu „Bodočnost“ 80 knjig. Mladina je nabrala nad 20.000 poštnih znamk; za stare časopise, stari denar, za pobito steklo, staniol itd. je izročila podružnici 12 K. Družbini nabiralniki, ki se je v njih nabralo nad 200 K, se nahajajo po vseh vranskih narodnih gostilnah. Samo v gostilni K. Košenine na Vranskem se je v 7 mesecih nabralo 100 K. Meseca malega srpana t. l. je plačala podružnica 2 pokroviteljini. Na prošnjo podružnice so ji darovali: posojilnica na Vranskem 100 K za nabavo novega odra in vsakoletno običajno podporo 20 K, vranski okrajni zastop 20 K, občina Jeronim 20 K, vranska občina 10 K in občina Prekop 5 K v posnemanje vsem zavednim narodnim

občinam. Podružnica je tudi založila razglednice s sliko pevskega podružničnega zbora in jih skoro že vse razprodala, Vplivala je tudi na trgovce, da prodajajo družbino blago. Letos bo njenih denarnih prispevkov nad 1000 K.

Podružnice, kar more vaša sestra na Vranskem, možno je tudi vam. Bodite ognjišča vsestranskega prosvetnega delovanja!

R. V.

Podružnice, združite se!

Vsakega organizma moč je v njegovih udih. Ako so ti krepki, zdravi in v zvezi z osrednjim organom — z glavo, tedaj uspeva telo. Njegov razvoj se vrši pravilno; ker vsak član izpolnjuje svojo dolžnost, možno je to tudi celoti. Moč našega organizma, ki se zove „Družba sv. Cirila in Metoda“, je v članih. Ne mislim tu posameznih članov; krepki člani naše družbe morajo biti njene podružnice. One so korenine naše šolske družbe, a tudi njen vrhunec. Po njih dobiva „Družba sv. Cirila in Metoda“ svojo moč, svoje denarne prispevke, a deli po njih narodu tudi svoje blagodare. Živahno in uspešno delovanje in smotreno doseganje njenih vzvišenih namenov je „Družbi sv. Cirila in Metoda“ le možno, ako je vsaka njena podružnica marljiva delavka, izvršujoča vsestransko svojo narodno dolžnost.

Lanski družbin koledar Vam je razložil delokrog vzorne podružnice. Nekatere podružnice so hvalno uvaževale v omenjenem članku navedene napotke. Letos opozarjamo podružnice na neko uvedbo, ki utegne biti jako prospešna za moč in procvit „Družbe sv. Cirila in Metoda“.

Učimo se od svojih nasprotnikov! Nemški „Schulverein“ in njegova sestra „Südmarka“ imata povsod, kjer se koli nahaja kopa Nemcev in ponemčencev, svoje podružnice. V novejšem času so se jele te podružnice združevati po posameznih pokrajinah. „Südmarkine“ podružnice na dolnjem Koroškem so se strnile v „Ostgau“; takisto so se združili kočevski südmarkarji v svoj „gau“. Nedavno so prinesli časniki vest, da sklenejo gorenjske podružnice nemškega „Schulvereina“ pokrajinsko zvezo. Te sovražne pokrajinske skupine utegnejo postati nam usodne; one bodo kruta veriga, ki bo neusmiljeno davila razkosano slovenstvo.

Kaj nam je storiti? Tudi naše Ciril-Methodove podružnice naj se tesneje strnejo; osnujejo naj se podružnične pokrajinske zveze. Prvi korak v tem pogledu so storile vrle tržaške podružnice. Njih naj posnemajo ljubljanske. Uverjeni smo, da bi moglo naše stolno mesto mnogo več storiti za rešitev naših ogroženih rojakov, ako bi se napravila zveza vseh njegovih Ciril-Methodovih podružnic. Že to bi bilo nekaj vredno, ker bi zveza omogočila kontrolo naših narodnjakov. Za vsakega bi se vedelo, ali in pri kateri podružnici je vpisan; potem odpadejo vsi izgovori. Neizmerne koristi bi bila tesnejša spojitvev koroških podružnic v eno in gorenjskih v drugo pokrajinsko zvezo. Taki podružnični skupini bi bila dva čvrsto organizirana oddelka naše skupne narodne vojske.

Naloga pokrajinske zveze na zunanaj bodi ta, da opazuje vsako potezo naših narodnih nasprotnikov. Čuvati ji je naše postojanke, da se jih ne polasti sovrag. Opozoriti mora osrednje narodno voditeljstvo na vsako nevarnost, ki se zazna v njenem okrožju. Na

zunaj deluje podružnična pokrajinska zveza, ker si izbere gotovo točko ob ogroženi meji in deluje na to, da jo otme slovenstvu. Tako bi si n. pr. ljubljanska podružnična zveza izbrala kak kraj ob nemško-slovenski meji na Štajerskem, ki je v pogibeli, in napravila tamkaj knjižnico, pošiljala tja časopise, denarne podpore in v zvezi z glavno družbo poskrbela, da se ondukaj ustanovi šola.

Na znotraj je pokrajinskim zvezam prav tako hvaležen posel. Paziti morajo, da se podružnice, ki so v zvezi, ne vdajo brezdelju, da ne padejo v razpredelek spečih ali celo mrtvih podružnic. Zveze naj opozarjajo svoje članice, da redno vsako leto skličejo občni zbor in da pošljejo svoje zastopnike na družbino glavno skupščino. Pregledati morajo svoje ozemlje in določiti kraje, kjer bi se mogla osnovati podružnica, stopiti v dogovor z vplivnimi osebami ondukaj in ukreniti, kar je treba, da se oživi nova družbina postojanka. Važna naloga pokrajinskih zvez bodi širitev narodne zavednosti po dotični pokrajini, kar se godi z izleti, veselnicami, predavanji, z razdajanjem časnikov in letakov. V tem oziru je na Slovenskem še mnogo neizorane ledine. Le zaveden narod se more oteti; nezavedneže pogoltne tujstvo. Pokrajinska zveza naj čuva vzajemnost med svojimi podružnicami. Že v začetku leta se naredi načrt, kdaj napravi ta podružnica svojo veselico, kdaj njena soseda. Nekatero podružnico ne dobe predavatelja ali pevcev; zanje naj poskrbi, ako mogoče, pokrajinska zveza.

V združenju je moč! To geslo naj se oživotvori v čvrstih pokrajinskih zvezah Ciril-Methodovih podružnic, potem bo napredovalo narodno delo slovensko na vsej črti na strah našim sovražnikom.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna XXIII. velika skupščina

dne 13. kimavca 1908 v Ptuju.

Tretja velika skupščina je pred dvajsetimi leti zborovala v Ptuju. Tedaj je bila družba sv. Cirila in Metoda še zelo nežna rastlinica. Nemštvo jo je nekako preziralo, a dandanašnji se je boji. Njen ugled je zrastel. Ona je sedaj vsega uvaževanja dostojna organizacija za obrambo slovenstva. Kako boli in peče delovanje družbe sv. Cirila in Metoda Nemce in njihove sluge, videlo se je v nedeljo dne 13. kimavca 1908 ob njeni 23. skupščini v Ptuju. Izvršili so besen napad na skupščinarje. Najeta druhal je surovo, kolikor je mogla, sprejemala že prve prišelce v soboto, a glavni napadi so se dogajali v nedeljo dopoldne ob prihodu vlakov. Vpijoči „heil“ in pojoči „die Wacht am Rhein“ so metali nemški omikanci v mirne Slovence, ki niso z ničemer izzivali, kamenje, gnila jajca, čnilo in še druge tekočine; pljuvali so vanje, suvali jih in pretepavali s palicami in žilavkami v navzočnosti mestnih redarjev, ki niso prijeli napadalcev, pač pa vsakega

Slovenca, ki je le črnil, nikar da bi se bil postavil po robu. Skupščinarjem je bil pot s kolodvora do ptujskega „Narodnega doma“ prav križev pot; v skrajni nevarnosti je bilo njihovo življenje.

Skrb za prireditev skupščine je prevzel odbor ptujskih rodoljubek ob sodelovanju „Slov. pevskega društva“ in ptujske moške podružnice sv. Cirila in Metoda. V soboto zvečer je bil prijateljski sestanek tisti dan došlih skupščinarjev v „Narodnem domu“. Sv. maša za skupščinarje je bila sicer v podružnični cerkvi sv. Ožbalta napovedana, a je ob nastali zmešnjavi izostala.

Na 23. skupščini v dvorani ptujskega „Nar. doma“ je bilo navzočih krog 250 udeležencev, med njimi mnogo narodnega ženstva, drž. poslanca dr. Ploj in Roblek, deželni poslanec in namestnik deželnega glavarja dr. Jurtela, deželni poslanec in mestni župan dr. Vilfan. Iz družbinega odbora so bili navzočni: prvomestnik Andrej Senekovič, njegov namestnik Luka Svetec, blagajnik Aleksander Hudovernik, odborniki: dr. Ivan Mrhar, Fran Pahernik in dr. Gregor Žerjav.

Ötvoritev.

Ob 11. uri je pričel zborovanje družbin prvomestnik vladni svetnik Andrej Senekovič z nastopnim nagovorom:

Slavna skupščina! Otvarjajoč današnjo 23. glavno skupščino Vas vse srčno pozdravljam, ki ste prišli iz daljnih krajev. Zborovanje se je naznanilo ptujskemu mestnemu magistratu, ki ga je vzel na znanje. Omenjam

to zato, ker smo bili tako prijazno sprejeti. Pismeni pozdrav je poslal skupščini državni poslanec ljubljanski župan Ivan Hribar, ki je zaradi bolezni zadržan udeležiti se zborovanja. — Zbrali smo se, da se posvetujemo, kako rešiti slovenske otroke potujčevanja. Naša družba je res obrambna družba. Nasprotne družbe niso nikake obrambne družbe, ker love le naše otroke, da jih potujčijo. Pri nas je pa bilo v minulem letu 2000 otrok, ki so bili vsi Slovenci. Delovanje naše družbe je bilo malo izdatno, ker je še mnogo krajev, kjer so slovenski otroci prisiljeni pohajati nemške, oziroma italijanske šole. Ti otroci postanejo renegati, ki so hujši od pravih Nemcev, oziroma Italijanov. Današnji naši napadalci so večinoma potomci potujčenih Slovencev, večinoma ljudje, ki so se v nemških šolah navzeli nemškega duha in sovraštva do svojega lastnega rodu.

Odbor polaga danes račun o delovanju v minulem letu. Lani so bile viharne volitve, a pravilne. Posledica je bil boj v raznih časnikih. Nekateri so rekli, da mora družba propasti. Danes polaga odbor mirno svoj račun o tem, kar je storil. Storil je toliko, kolikor so mu pripuščala omejena sredstva, ki so mu bila na razpolago. Trezno presoajte naše delovanje! Če najdete, da je bilo odborovo delovanje narodu v kakem oziru kvarno, jasno na dan s kritiko! Če pa ni bilo kvarno, potem pa mu dajte zadoščenje s tem, da odobrite njegovo delovanje in da daste prihodnjemu odboru smer, po kateri naj se ravna.

Minulo leto nam je smrt iztrgala iz naše srede mnogo prijateljev in podpornikov. Omenjam le nekatere. Preminul je Slavoj Jenko, gospa Marija Trčkova, Albin Avsenek, Fran Kollmann. Dolga je vrsta mož in

žena, ki so pred svojo smrtjo mislili na družbo in ji volili večje ali manjše vsote. Ti so: Josip Pirš, posestnik v Mozirju 300 K; Valentin Šumak, župnik na Preberci 200 K; Ivan Zagorjan, župnik v Radečah, 100 K; Ivan Žužek, misijonar v Ameriki, umrl v Vodicach, 500 K; Ana Kukovčeva od Sv. Antona v Slov. Goricah 50 K; Helena Kaplanova v Ribnici 25 K; Jera Kavčičeva v Ljubljani 50 K; iz zapuščine prof. Janeza Trdine po L. Schwentnerju 140 K; Fran Praprotnik, učitelj v Preski 50 K; župnik Sovič v Slov. Gradcu 100 K; Anton Lavrenčič v Postojni 1000 K; Mihael Šlajhar na Koroškem 1000 K; Fran Kadilnik v Ljubljani 1000 K. Mecen naše družbe pa je **Viljem Polak**, rojen dne 4. sušca 1843 v Trziču, umrl v svojem rojstvenem kraju dne 29. sušca 1908. Živel je večinoma v inozemstvu, deloval pa tiho in neprestano za narod. Določil je za ustanove 15.000 K, za narodne zavode in društva 22.000 K, za otroški vrtec v Trziču 2000 K, družbi sv. Cirila in Metoda pa 187.413 K, katerih obresti začne družba uživati po smrti njegove soproge in sestre. Ta imena so dokaz, da vlada v našem narodu zavest, da moramo napeti vse sile, da rešimo naše otroke slovenstvu. Pozivljam Vas, da zakličete „slava“ tem možem.

Skupščinarji so se dvignili in trikrat zaklicali „slava“. Že prej, ko je bil prvomestnik omenil mecena Polaka, so brez poziva vstali s sedežev in mu vzkliknili „slava“.

Predsednik „Zveze narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“ nadučitelj Anton Pesek je pozdravil skupščino naglašaje, da edinole izobrazba in probuja slovenskega naroda more zabraniti nemški

naval v naše dežele. „Zveza narodnih društev“ bode vedno stala na strani družbi sv. Cirila in Metoda, kateri želi na današnjem zborovanju najlepših uspehov.

Poročilo tajništva.

Družbin odbornik dr. Gregor Žerjav je govoril takole:

Slavna skupščina!

Stopili smo že v tretje desetletje, odkar deluje naša družba sv. Cirila in Metoda. Narodnostna ideja, narodnostni boj sta jo vzbudila pred 23 leti in ji dajeta še vedno poživljajoči ogenj. Naš že takrat nevarni nasprotnik pa je postal v tem času še nevarnejši. Borili smo se v prvih letih le s tistimi, nam sovražnimi oblastmi, ki so nam odrekale in nam še odrekajo izobraževalnih sredstev. Nasprotnik se je v prvi vrsti zanašal na izdatno pomoč javnih oblastev, zadnja leta pa je začel tudi sam po svojih organizacijah delovati proti nam, ker ga je začelo vznemirjati nevzdržno napredovanje slovanstva v naši državi in še prav posebno demokratizacija javnih zastopov.

Sovražne napadalne organizacije sedaj skokoma rastejo in kmalu bo ves nemški svet organiziran v eno samo mogočno falango proti Slovanom. Že danes čujemo v vsakem kraju, kjer se nahaja le par nemških družinic, žvenketanje nemške marke.

Toliko hujši mora biti naš odpor. Vkljub nasprotnikovi moči njegovi uspehi niso toliki, kolikršne so njegove žrtve, in lahko rečemo, da več nego polovico denarja, ki ga vržejo tuje organizacije v naše dežele,

gre zanje brez uspeha v pogubo. Pa že druga polovica lahko zadošča, da nas uniči.

Zato je bilo treba, da je začela družba sv. Cirila in Metoda delovati z novimi in pomnoženimi močmi. Minulo leto je bilo leto, v katerem smo zbirali sile, družbo najprej znotraj preustrojili in se pripravili za delo v večjem štilu. To poročilo lahko otvorim z mirno vestjo, da se še v nobenem družbinem letu na znotraj in na zunaj ni delovalo s tolikim uspehom, s tolikim napredkom, kakor v preteklem letu. Pa tudi požrtvovalnost ni bila še nikdar tolika, kakršna je sedaj, in to nam daje zavest, da mirno sprejmemo od narodnih nasprotnikov nam ponudeni boj in hočemo v njem zmagati.

Družbin delokrog se je v minulem letu močno razširil. Ni bilo le ustanavljati vrtcev in šol ter obstoječe zavode dobro opremiti, treba je bilo podpreti vsakatero slovensko izobraževalno delovanje, kjer je grozila od nasprotnikov nevarnost. Pogrešali pa smo skoraj ob vsakem koraku, ki smo ga napravili v obrambo jezikovne meje, da se z nami ramo ob rami ne bori krepka gospodarska obrambna organizacija Slovencev. Uspeh pa ni in ne bo popoln, dokler prosvetnemu delu ne bo dala zaslombe in podlage gospodarska obramba. Zato pozdravljamo vest, da se že skoraj oživotvori, oziroma ponovi taka organizacija. Ž njo bomo mogli roko v roki braniti slovenski svet in slovensko mladino potujčevanja.

Tajniškemu poročilu pripada **šolstvo** in **organizacija**.

Družbino **šolstvo** obsega vrtce in ljudske šole. Vrtcev je 15 s 17 oddelki, šol pa 5 z 19 razredi.

Boj za narodno vzgojo mladine je prišel že tako daleč, da se skuša nasprotnik zvijačno polastiti nedolžnih otročičev v otroški dobi od 3. do 4. leta naprej. S hinavskim obrazom in judeževimi darili za starše in otroke vcepljajo mladini v srce, da se sramuje materinega jezika, da brezčutno momlja nemške besede in prepeva nemške pesmice.

Zato so šolski vrtci potrebni kot protiutež nasprotnikom. To pa velja osobito o krajih z mestnim in industrijalnim značajem. Tam so vrtci socialna potreba, kajti starši so čez dan na delu po tovarnah, ne morejo puščati otrok brez nadzorstva doma, in tudi bivanje po nezdravih delavskih stanovanjih je otrokom škodljivo. V vrtcih pa se radujejo in bistrijo mlade glavice. Naša dolžnost je torej, da ti socialni potrebi odpomoremo.

Seveda je tudi potreba, da imajo vrtci organsko nadaljevanje v slovenski ljudski šoli. Vseh 15 družbinih vrtcev je v krajih s takim značajem, da so vrtci z ozirom na delavske razmere potrebni. Osobito velja to o naših dveh vrtcih v Hrastniku, o tržaških 4 vrtcih, o tržiškem vrtcu, dalje o 3 vrtcih na Savi in Jesenicah ter o treh vrtcih v Podgori in Pevmi pri Gorici.

Kjer nimajo otroci še po vrtcu možnosti, da ostanejo v slovenski ljudski šoli, jo bomo morali, hočeš, nočeš, prej ali slej ustanoviti.

Družbine vrtce je pohajalo koncem leta 1907/08. 914 otrok, med temi 425 dečkov in 489 deklic. Vrtci imajo povprečno po 53 otrok, kar priča, kako težavno je delovanje družbinih vrtnaric.

Pri vzdrževanju družbinih šolskih vrtcev vrlo pomagajo krajevni činitelji, predvsem podružnice, županstva in denarni zavodi.

Letos smo družbine vrtce temeljito nadzorovali, jim izpopolnili učila ter izdali tiskano navodilo vrtnaricam, kako naj postopajo, da bodo dosegle narodni smoter naših vrtcev. Osobito se jim je priporočalo, gojiti tesni stik z delavskimi starši, kar se je tudi ponekod že zgodilo. Lahko rečem, da so naši vrtci na poti do popolne dovršenosti.

Ker imamo na Slovenskem še obilo krajev, kjer robuje slovenski delavec, ki ga skušajo nasprotniki potom otrok ujeti v svoje mreže, bo treba na Slovenskem ustanoviti še obilo narodnih zavetišč za slovensko mladino. Ker se letos že toliko govori in piše o jubilejski akciji otrokom v prid, bi bilo prav umestno, da bi se ta uradna, vse hvale vredna akcija pokazala tudi na ta način, da bi podprla naše družbine vrtce, ki so povsod prava vzgajališča, kjer se razvijajo poštene, pridni in zdravi otroci.

Mnogo važnejše nego otroški vrtci so naše ljudske šole. Družba jih vzdržuje 5 z 19 razredi, na katerih se vzgaja 1081 otrok, tako da je v družbinah šolah všteti vrtce, skupaj 2000 otrok, vsi katoliške vere, le 1 je evangelik.

Krepka je naša pozicija v Trstu. Število otrok v tamošnjih naših šolah raste tako naglo, da ga družbine gmotne razmere ne morejo dohajati. V naših tržaških šolah je bilo letos 787 otrok, in sicer 390 dečkov in 397 deklic. Na deški šoli, katero vodijo posvetne moči, je bilo 8, na dekliški petrazrednici, ki je pod vodstvom šolskih sester, pa 6 oddelkov. Deška šola ima 2 paralelki I. razreda in eno II. razreda. Šole so nameščene deloma v našem šolskem poslopiju pri Sv. Jakobu, deloma v ulici Chiarbola, deloma pa v

ulici Sv. Frančiška v sredini mesta v dvorcu tržaške „Trgovskoobrtne zadruga“. V tem posloplju se otvorijo bodoče nove vzporednice.

Učni in narodni uspehi naše tržaške in še prav posebno deške šole so prav ugodni, tembolj, ker je družbino učiteljstvo delovalo tudi izven šole. Za tržaško šolstvo nam pač ne sme biti žal nobene žrtve, ker niso uspehi nikjer drugod tako jasni in lepi, kakor ravno v tem mestu naše bodočnosti. Vsa hvala gre tržaški podružnici in vodstvu tržaških Slovencev, osobito pa tudi „Trgovskoobrtni zadrugi“, ki je z nakupom palače v ulici Sv. Frančiška omogočila krasen razvoj našemu šolstvu v sredini mesta.

Že 26 let se pečajo javne oblasti z rešitvijo tržaškega šolskega vprašanja. Do tega hipa še ni rešeno, a mi obetamo, naj si se vnebovpijoča krivica vzdrži v polni meri, ali pa naj se nam vrže par drobtinic, mi homo delovali z vso močjo na to, da vzraščajo na vseh delih tržaškega mesta slovenske ljudske šole, ki se morajo izpopolniti s srednjimi in strokovnimi učilišči.

Ponos družbe sv. Cirila in Metoda je bila vedno šola v Št. Rupertu pri Velikovcu na Koroškem, kamor je slovenska požrtvovalnost postavila imenitno šolsko poslopje s telovadnico. Žalibog se je tej šoli boriti s tako velikanskimi težkočami, ker se je Nemcem posrečilo zabraniti njen napredek s tem, da z raznimi sredstvi lovijo slovensko šolsko decu v mestne nemške šole v Velikovec. Število otrok v naši šoli se je več let gibalo krog številke 200 tako, da si moramo odkrito priznati, da komaj ostaja na poprejšnji višini. Med 190 letošnjimi učenci je 63 dečkov in 127 deklic.

V I. razredu je bilo 13 dečkov, v II. razredu 28, v III. razredu 17, v IV. razredu pa jih je bilo le 5. Glavni vzrok temu dejstvu, katero tajiti bi bilo varanje samega sebe, je brezdvomno ta, da naša šola nima pravice javnosti in morajo vsled tega učenci po dovršenih šolskih letih delati, če hočejo dobiti odpustnico, še poseben izpit pred tujim, sovražnim učiteljem. Zategadelj se šolsko vodstvo v Velikovcu in ž njim osrednje trudita že izza leta 1900., da pridobita šoli pravico javnosti. Vse prošnje so bile odbite z utemeljevanjem, da bi bilo to zoper koroške deželne postave, ker poučujejo tu ženske učne moči dečke in to v višji starostni dobi. Šolski vodja v Velikovcu je že l. 1902. nasvetoval, naj se za III. razred nastavi posvetno učiteljsko moč, v IV. razredu pa naj bi bile samo deklice. Vodstvo je ta nasvet odbilo, ker nam vendar gre v posebni meri za narodno vzgojo dečkov, pozneje pa se je na prošnjo šolskega vodje odločitev o tem vprašanju odložila. Velikovec je ena najvažnejših točk v našem narodnem programu in treba je, da se vodstvo ne straši nobenih žrtev, da preskrbi tamošnji naši postojanki pravico javnosti in šolskim razmeram tako ugotovi, kakor zahteva krajevna potreba.

Do letošnjega leta smo imeli na Muti le dekliško enorazrednico. Upravičeno so domačini, šolsko vodstvo na Muti in združeni mariborski podružnici izražali željo, naj se vendar tudi dečkom nudi priložnost pohajati našo šolo, saj v današnjih družabnih razmerah je narodna vzgoja dečkov razmeroma še važnejša nego za deklice. Ker za dvoje šol ni bilo zadosti šolskih otrok, se je družbino vodstvo odločilo, da izpremeni šolo v mešano dvorazrednico. Letošnjo spomlad se je otvoril

I. razred in šteje 43 učencev, prihodnje leto se otvori II. razred, in šola dobi pravico javnosti. Ker so šolske sestre ob tej premembi odpovedale nadaljni pouk, se je nastavilo posvetno moč, ki naj bo središče krepkega delovanja za probujno slovenskega prebivalstva v mutski okolici.

Slovenske vzporednice dekliške šole šolskih sester v Mariboru so imele letos 61 učenk ter so popolnoma zadovoljile krajevnim potrebam, kar se tiče dekliškega naraščaja.

Na družbinah zavodih deluje sedaj 45 učnih moči in sicer: 4 svetni učitelji, 4 svetne učiteljice, 17 šolskih sester, 15 posvetnih vrtnic in končno 5 veroučiteljev. Družbino vodstvo je v preteklem letu kot nekak prehod do definitivne uredbe učiteljskih plač izboljšalo plačilne prejemke s provizoričnimi dokladami. Mnogo pozornosti se je obrnilo na izpopolnitev oprave in učnih potrebščin ter šolskih knjižnic naših šol.

Učni jezik je bil seveda povsod slovenski. Drugi deželni jezik pa se je poučeval v višjih razredih. Vodstvo stoji na stališču, da treba v zmislu doslednega vzgajanja v slovenskem duhu pouk nemščine oziroma italijanščine urediti tako, da pri tem ne bo trpela najmanj narodna zavest učencev niti njih značaj, sicer je pa v tem oziru ugoditi krajevnim zahtevam prebivalstva, ki pač odgovarjajo njegovim gospodarskim potrebam. Težka vzgojeslovna naloga našega učiteljstva bo, da najde način, kako poučevati v najzgodnji mladosti tuj jezik brez škode za razvoj otroške duše in značaja. Pa ne samo iz tega razloga, tudi z ozirom na šolsko in izvenšolsko nalogo si želimo, da vstopajo v družbino šolstvo le najboljše moči. Slovenska požrtvovalnost naj

nam omogoči, da svoje delavce pošteno plačamo in jim zagotovimo izdatno pokojnino.

Družba je tudi drugače delovala na šolskem polju s tem, da je gmotno podprla več požrtovalnih obmejnih učiteljev, da je darovala sorazmerno velikanske zneske za stavbe obmejnih šol pod pogojem, da ostane učni jezik teh šol slovenski in da bodo poučevali slovenski učitelji. Opremila je celo vrsto takih šol s slovenskimi knjižnicami ter sploh, kjer se je nudila prilika, gmotno podprla vsako šolsko akcijo.

Slavna skupščina mi bo iz umevnih razlogov oprostila, da ne naštevam ne oseb ne krajev, saj je znano, da je bila marsikatera slovenska akcija, ker se je iz želje po popularnosti in samohvali raztrobila v svet, če ne onemogočena, vsaj močno oškodovana. Tudi glede nameravane ustanovitve novih družbinih šol naj mi slavna skupščina oprostí poročilo o imenih in krajih, ker tozadevna pogajanja še niso končana in bi moje navedbe le utegnile nasprotnika predčasno opozoriti. Zborovalci so lahko prepričani, da smo v tem pogledu budni na braniku in da bližnje leto prinese toliko novih ustanovitev, da jih bo le največja požrtovalnost mogla zmagati.

Vso pozornost je obrnilo družbino vodstvo **organizaciji**. Priznati je namreč moralo, da je bila družbina organizacija doslej več ali manj na papirju. Ta naloga reorganiziranja še nikakor ni končana in se bo do ideala sploh dala izvesti le, kadar bodo po vseh slovenskih pokrajinah delovali potovalni učitelji, ki bodo neprestano gojili stik podružnic s centralo, z živo besedo vzbujali požrtovalnost ter nadzorovali in urejali notranje poslovanje podružnic.

Podružništvo so pač mnogi smatrali kot nekaj družabni šport; silno grozeča nevarnost potujčenja jim ni vzbudila resnosti ne skrbi. Podružnic je danes 168, od katerih jih deluje 139, 29 pa jih je še spečih, in sicer jih spi na Kranjskem 10: ženska v **Cerknici, Gorje z okolico, Loški potok, Begunje, Prem, Poljanska dolina, Smlednik**, ženska v **Starem trgu, Št. Vid nad Ljubljano** in na **Vrhniki** moška.

Na Štajerskem jih spi 6, in sicer: **Konjice, Laški trg, Ponikva, Sv. Benedikt, Šaleška dolina** in **Velika Pirešica**.

Na Goriškem: **Naklo, Šempas, Ročinj**.

Na Koroškem deluje 9 podružnic, 10 pa jih spi.

Poudariti pa je, da vse omenjene podružnice že spe skozi več let in da je v zadnjem letu prenehalo z delovanjem le 5 podružnic, med njimi 3 na Koroškem, po 1 na Štajerskem in na Kranjskem. Zato se je pa ustanovilo zadnje leto 13 novih podružnic: 3 na Kranjskem, 8 na Štajerskem in po 1 na Koroškem ter v Trstu. Oživelo je zadnje leto 33 podružnic, in sicer: na Koroškem 2, na Primorskem 8, na Kranjskem 18 in na Štajerskem 5. Nekatere podružnice bodo še v bližnjem času oživele, nekaj jih je bilo pa že izprva mrtvorojenih, ker so bile le izraz hipnega navdušenja kakega rodoljuba, ki je pa kmalu nato zapustil dotični kraj. Storjeni so že koraki glede Koroške, da se vsaj polovica spečih podružnic prebudi, drugod pa ustanovijo nove podružnice.

Število družbinih članov presega 8000. Majhno število za slovenski narod! Reorganizacijsko delo podružnic bo treba z vso močjo nadaljevati in v ta namen se je v vodstvu osnoval organizacijski odsek, ki začne že to jesen poslovati.

Osnoval se je pa tudi družbi prijazen konsorcij, ki izdaja časnik „Slovenski Branik“. Ta list budi podružnice, jih navaja k rednemu delu in obenem zbira manjšinsko gradivo. Njegova vsebina je neprestan „memento“ k delu, redu in resnosti po podružnicah.

Ni moja naloga, da ocenim delo podružnic po njihovih blagajniških uspehih. Pohvaliti pa moram tukaj podružnice, katere poleg navadnega zbiranja in prirejanja veselic gojijo tudi intenzivnejše naloge ter pomagajo družbinemu vodstvu z informacijami in njim poverjenim izvrševanjem krajevnih nalog.

Tako je naša vrla tržaška podružnica naša eksekutiva v Trstu in goriška moška podružnica se pripravlja, da postane nekaj podobnega za Gorico. Novomeška in črnomeljska podružnica vrlo opazujeta jezikovno mejo proti Kočevcem. Podružnica na Vranskem je prava centrala narodne izobrazbe. Ž njo tekmujejo mlade podravske podružnice, v katerih se osredotočuje tamošnje narodno življenje. Na meji se ne smemo cepiti v preveč društev, v naših podružnicah naj se osredotoči vse narodno delo.

Osrednje v o d s t v o se je zbiralo skoro vsak mesec k sejam, vsak drugi teden pa so se vršile seje gospodarskega in šolskega odseka. V nujnih slučajih je reševal tekoče delo ožji odbor.

Vodstvu je stalo na strani delavno družbino uradništvo, sestojече iz tajnika, knjigovodje in šolskega referenta, ki je opravljal obenem registraturo, in dalje iz pomožnega uradnika. V vodstvu samem in v uradništvu je vladala sloga in veselje do vzvišenega dela.

Koncem poročila me veže prijetna dolžnost, da izrečem posebno zahvalo družbe sv. Cirila in Metoda

do slovenskega časopisja, ki je ves čas brezplačno priobčevalo družbine oglase in pozive. Mirno lahko rečemo, da tako požrtvovalnega časopisja nima noben narod.

Slavna skupščina! Mnogokrat se čuje, da je našemu narodu grob že izkopan. Res je, da smo v smrtni nevarnosti, a naš napredek je viden na Primorskem in v kmetijskih okrajih štajerskih vkljub štajercijanstvu in „Südmarki“ tudi korakamo v celoti naprej. Pač pa se je Nemcem posrečilo ustaviti naravnost napredovanje Slovencev v spodnještajerskih mestih in trgih ter deloma tudi na Kranjskem. Tudi jezikovnemu otoku kočevskemu moramo posvetiti vso pozornost. Nazadujemo pa na Koroškem, ali bitka nikakor še ni izgubljena. Odločila pa se bo v prihodnjem desetletju. Tedaj se bo izvršila velika preizkušnja naših življenskih sil. V ta boj hoče družba sv. Cirila in Metoda odločujoče poseči. Zaveš, da stojimo pred odločitvijo in pogled na veliki smoter mora uediniti vse, katerim je narodna ideja sveta. Potem bo trobojni prapor družbe sv. Cirila in Metoda zmagovit.

Debata o tajniškem poročilu.

K debati o tajniškem poročilu se priglasil odvetnik dr. Rosina iz Maribora. Poudarja, da je bilo poročilo izborna in da je to najboljše zadoščenje za napade na poročevalca in vse vodstvo v preteklem letu. Sploh mora predvsem dve točki omeniti: da se ustanovi vzporedno obrambno društvo, ki pravzaprav že obstoji pod imenom „Naša straža“, a že štiri leta spi. Vlada ga vkljub temu, da ni bilo v tej dobi ni-

kakega občnega zbora, še dosedaj ni razpustila, torej lahko prične s svojim delovanjem, da le dotični gospod v Ljubljani zopet predloži pravila vladi. Nemci bi bili seveda veseli razpusta; pisali bi o vsakovrstnih vzrokih, zakaj je bilo razpuščeno, le o pravih ne. — Pri tako hudi sili in potrebi pa moramo nastopiti skupno in vodstva se ne sme polastiti nobena politična stranka. Posebno pri nas na Štajerskem bi potrebovali posredovalnice za nakup zemljišč in oddaje služeb. Temu zadostiti ne morejo posamezniki z nasveti in informacijami, pa tudi ne posojilnice, ki so le kreditni zavodi. Posvetili so Slovenci skoro največ pozornosti morju, ne opažajo pa, da jim gori za hrbtom, da je sovražnik koncentriral vse svoje sile na mariborski okraj. Tu ne zadostujejo posamezniki, doseči kaj more le celokupnost. Posebno moramo paziti na industrijalne kraje, kjer se naj ustanavljajo šole in vrtci. Maribor sam ni trgovsko ali nemško mesto, ampak delavsko in le par sto slovenskih delavcev je potreba, pa zrušijo nemški nacijonalizem. Da pa bo to mogoče, je treba posredovalnic. Kar se je dosedaj storilo, dosegla je mariborska podružnica sama in dolžnost družbe je, da mesto Maribor bolj podpira, da mu pripisuje isto važnost kakor Trstu. Tu je treba ustaviti nemški tok. Doslej je ustavljeno samo rapidno prodiranje nemštva. A ne le ustaviti moramo nemški tok, tudi prodirati moramo, da si osvojimo izgubljene postojanke.

Predsednik akad. fer. društva „Prosveta“ Fran Trampuž je poudarjal, da obstoji med „Prosveto“ in Ciril-Methodovo družbo zveza, ker je obema namen izobrazba naroda. „Prosveta“ je kazala vedno veliko zanimanje za prospevanje družbe. Ni nobena vsiljivost,

če stavi „Prosveta“ na skupščinah razne predloge. Družbino vodstvo je upoštevalo v minulem poslovnem letu več od „Prosvete“ na lanski skupščini stavljenih predlogov. Predlagana izprememba pravil pa se še ni izvršila. To je nujno potrebno, kajti sedanja družbina pravila ne odgovarjajo več današnjim razmeram. Prav tako je potreben družbi potovalni učitelj. „Südmarki“ je tak potovalni učitelj ustanovil v enem letu 120 podružnic. Neobhodno je potreben nam, ki imamo še celo vrsto spečih podružnic in krajev, kjer je ustanovitev podružnic mogoča. Govornik prosi družbo, da, če nastavi učitelja, naj bi se tudi „Prosveta“ smela nanj obračati. Delovanje „Prosvete“ je osredotočeno večinoma na meje in zato je treba pogostoma informacij, za katere bi se „Prosveta“ obračala nanj. Govornik opozarja nato družbo na glavno ljudstveno štetje leta 1910., ko bodo naši birokratje našeli po stari navadi manj Slovencev, nego jih je v resnici. Treba je napraviti zasebno ljudstveno štetje. V tem oziru bo stavila „Prosveta“ konkretne predloge. — Glede podrobnega dela omenja govornik, da bi se z nabiralniki dalo še mnogo več doseči nego dosedaj. Naj se uvedejo v imovitejše hiše domači nabiralniki, ki se prav gotovo dobro obneso. Misliti je tudi na loterijo. Če jo je dobila „Südmark“, dobiti jo mora tudi naša obrambna družba. Naši poslanci imajo vendar toliko vpliva, da nam izposlujejo to. Da se loterija obnese, za to napne „Prosveta“ vse moči. Družba naj na svojih šolah uvede božičnice, s čimer se s primeroma majhnimi stroški pridobe otroci. Nadalje naj se započne akcija, da bodo imovitejši stanovi darovali družbi zavržene igrače svojih

otrok, ki se porabijo potem za otroke v družbinih vrtcih. Končno je misliti na to, da bi se zbirali stari časopisi, ki bi se pošiljali na mejo. Ondotni ljudje bodo brali in sčasoma dobili tak nagon do branja, da brez njega ne bodo mogli živeti.

Govornik stavi sledeči resoluciji:

1. Družbi se naroča, da do 1. prosinca 1909 izdela nova pravila, ki naj jih pošlje podružnicam v pregled in potem predloži prihodnji skupščini v potrdilo.

2. Z ozirom na velik pomen, ki ga ima potovalni učitelj za vsako narodno obrambno društvo, se pozivlja družbino vodstvo, da v najkrajšem času nastavi stalnega potovalnega učitelja.

Prva resolucija se je sprejela soglasno takoj, takisto druga, toda šele pri slučajnostih, ko je nadučitelj Pesek poudarjal potrebo potovalnega učitelja zlasti za Spodnje Štajersko.

Nato je govoril Fran Treiber, župnik v Št. Ruprtu pri Velikovcu, takole: Slavna skupščina! Zahvaljujem gospoda glavnega tajnika, da je v svojem letošnjem poročilu ubiral take milodoneče strune, katere nam vsem zelo ugajajo. Tako bomo prišli zopet nazaj v stari tir, v katerem smo dosedaj v družbi skupno delali. V narodnem delovanju nam morajo biti za zgled naši bratje Čehi. Ko se je sedanji državni zbor sešel, sedeli so češki socijalni demokrati samo eden dan v državni zbornici pri drugih socijalnih demokratih, a že drugi dan so zapustili svoje rdeče tovariše in sedli k svojim češkim sorojakom. Tako sedi sedaj v državnem zboru vodja katoliških Čehov dr. Hruban poleg vodje realistov dr. Masaryka. **Tako**

moramo tudi mi Slovenci v narodnih stvareh biti edini, kakor so Čehi. Kar nas razdružuje, to moramo odstraniti; kar nas pa druži, moramo poudarjati. Gospod tajnik je rekel, da na Koroškem nazadujemo. Kako je neki pri nas na Koroškem? Da se ob nemški meji od časa do časa pri nas odtrga majhen kos od slovenske zemlje in se zvrne v nemško morje, je žalibože res. Ali v ostalem se naš narod na Koroškem čimdalje bolj utrjuje. Zakaj še nikdar se ni na slovenskem Koroškem toliko delalo, kakor se sedaj deluje. Nastalo je veliko število izobraževalnih društev, ki se v njih vrste govori in glediške predstave, vpriporjene po priprostih kmetških fantih in dekletih. Samo v našem velikovškem sodnem okraju delujejo tri izobraževalna društva. Da bo družba, kakor je tajnik omenil, nastavila potovalnega učitelja, to misel pozdravljamo. Saj je vendar le pomanjkanje govornika vzrok, da je nekaj podružnic pri nas zaspalo. Seveda bo moral, kar je samo ob sebi umevno, družbin potovalni učitelj v soglasju s krajevnimi rodoljubi postopati. Govornik se je zahvalil družbinemu vodstvu, ki je prišlo do edino pravega prepričanja, da je v družbinih šolah treba predvsem vcepiti v otroška srca narodno mišljenje in zavednost, vse drugo pa se prikroji krajevnim razmeram. Razveselilo ga je tudi naznanilo, da se bo že v jeseni nasproti „Südmarki“ ustanovilo novo gospodarsko obrambno društvo, kakršna je bila „Straža“. Izjavil je, da slov. Korošci vsi pristopijo k temu društvu, pri katerem naj bosta, kakor je dr. Rosina izjavil željo, obe slovenski stranki. Ako novo obrambno društvo tudi ne bi nabralo toliko denarja, nekaj ga bo pa le skupaj prišlo. Nato je govornik obširno pojasnoval,

kako pridobiti velikovski šoli pravico javnosti. Naposled se je zahvalil družbinemu vodstvu, vsem družbinim članom in dobrotnikom za naklonjenost, skazano imenovani šoli, in jo priporočal njihovi nadaljni naklonjenosti.

Prvomestnik Senekovič pripomni, da so razen Čehov tudi Nemci vsi edini glede na „Schulverein“, pa naj so brezverci, židje ali katoličani.

Dr. Kukovec iz Celja želi, naj družba deluje na to, da se razširijo na zaseben način slovensko-nemški gimnazijski razredi v Celju v popolno gimnazijo. Stvar je izvedljiva. Česar ne morejo izposlovati poslanci, česar nam ne da država, to naj nam omogoči družba in mi, najbolj prizadeti, jo bomo iz vseh moči podpirali. Naj se deluje na to, da se prihodnje leto otvori peti razred na imenovani gimnaziji.

Prvomestnik Senekovič odgovori, da se je taka prošnja, ki je bila vodstvu predložena, odložila, da pa se bo takoj skušala ugodno rešiti, kadar bo dana priložnost za to.

Ravnatelj v pokoju Ivan Lapajne je sprožil misel, da je že skrajni čas, da prenehamo prenašati krivice, ki se nam gode dan za dnevom vsepovsod. Zato je edini pripomoček, da se pritožujemo zoper te krivice do zadnje instance; pri upravnem sodišču na Dunaju je še nekaj pravice. Ko bomo dosegli par pozitivnih uspehov, bodo že dobili pred nami respekt in nehali pometati z nami. Zakaj je § 19. t. d. z.? Gotovo se ne branimo tujih jezikov, toda ne smejo biti učni; učni mora biti le slovenski jezik. V slovenske kraje hočemo slovenske šole s svojim učnim jezikom. Posnemajmo tudi v tem svoje brate Čeha, ki so že

mного na zgoraj omenjeni način dosegli. Bojujmo se z uma svetlim mečem. V tem boju naj dela propagando „Slov. Branik“, ki naj objavlja vse krivice, vse pritožbe.

Dr. Ernest Dereani iz Gorice je opozoril družbo, da naj bolj skrbi za Gorico, kjer Slovencem danes ne preti tolika nevarnost od Italijanov kakor od Nemcev. Italijanskega gospodstva smo se takorekoč že oprostili, toda boj mora nastati proti drugemu nasprotniku, zahrbtnemu Nemcu, ki ima že jako trdno postojanko v Gorici. Poseči mora družba vmes in ustanoviti otroški vrtec v Gorici. Goriški Slovenci se zavežejo, da ga bodo vzdrževali sami. Da bode imela družba boljše informacije o stanju v Gorici, svetuje, da se voli v vodstvo kdo z Goriškega.

Gospodična Gregoričeva je govorila kot zastopnica škedenjske podružnice in želela, da bi družba bolj podpirala ondotni otroški vrtec. Izrekla je zahvalo za plačo, ki se je dajala vrtnarici, dasi je bila zasebna, prosi pa, da družba sama prevzame vrtec v svojo oskrbo ter plačuje vrtnarico tako kot ostale družbine vrtnarice. Družba sama morebiti ne ve, kako silno je Škedenj izpostavljen, kar dokazuje pojasnitev ondotnih razmer. Otroci v Škedenju so v veliki nevarnosti, da se potope v nemškem ali laškem morju. — Dr. Mrhar in Engelman sta ustanovila tam podružnico dne 14. maela srpana t. l. in danes šteje že do 155 članov; v blagajni je do 1000 K denarja, iz česar je razvidno, da se jako hitro in lepo razvija. Ponavlja še enkrat svojo prošnjo: Družba naj poveča vrtnarici plačo in naj vrtec popolnoma prevzame v svojo oskrbo.

Dr. Žerjav je izrekel v imenu vodstva vsem iskreno zahvalo za podane nasvete. Precejšnji del se

jih že izvaja, ostali se izvedejo. Taka vprašanja se razmotrivajo v „Slovenskem Braniku“ in edina škoda je, da pridejo člani tako redko skupaj. Z župnikom Treiberjem se v glavnem strinja zlasti glede na potrebo skupnega delovanja v obrambi naše narodnosti in naše slovenske zemlje. Zastopniki škedenjske podružnice je pripomnil, da vodstvo do sedaj ni moglo povsem ugoditi Škedenjcem; prepričano pa je bilo, da podružnica sama napne vse sile in pripomore k temu, česar družba pri sedanjih razmerah ne more izvesti. Svetuje ji pa, naj se s prošnjo obrne še enkrat na družbo, ki ugodi njeni želji.

Nato se je tajniško poročilo odobrilo soglasno.

III. Poročilo blagajnikovo.

Slavna velika skupščina!

Kakor izkazuje tiskani račun, imela je družba sv. Cirila in Metoda leta 1907. **dohodkov:** K 95.151·03 stroškov pa: K 76.160·67, in je znašal prebitek koncem leta 1907 K 18.990·36, ki se je prenesel na novi račun za leto 1908. Ker je prebitek iz leta 1906. znašal K 9306·79, znaša torej čisti prebitek iz leta 1907. K 9683·57.

Podružnice so v zadnjem letu začele krepkeje delovati; njihovih dohodkov je bilo namreč leta 1907. K 36.106·55, dočim so znašali oni leta 1906 K 22.458·37, kar pomeni K 13.648·18 več nego leta 1906.

Od podružnic jih je delovalo 103, od katerih odpade na: Kranjsko 49, Štajersko 32, Koroško 7, Goriško 9, Trst in okolico 5, Istro 1, skupaj 103. Nedelavnih podružnic, ki se niso zavedale svoje dolž-

nosti napram družbi, je bilo 29. — Glede delovanja posameznih podružnic naj pripomnim sledeče: Na Kranjskem je bila najbolj delavna šentpeterska ženska podružnica, ki je izkazala K 1072 dohodkov, na Štajerskem moška podružnica v Mariboru z dohodki v znesku K 1127·90, na Koroškem celovška z dohodki v znesku K 102, na Goriškem ženska podružnica v Ajdovščini z dohodki znašajočimi K 389·87, v Trstu tržaška moška, ki je izkazala znesek K 11.125·35 in ženska, ki je izkazala K 4052·94 dohodkov. Prvenstvo med vsemi ima torej tržaška moška podružnica, ki naj bo sijajen zgled narodne požrtvovalnosti vsem drugim podružnicam!

Darila in prispevki občinskih zastopov, denarnih zavodov in slovenskih društev so znašali K 4382·87. To nam je dokaz, da vedo te korporacije ceniti in uvaževati delovanje naše družbe. Slovenski časniki so nabrali za našo družbo K 6563·70, od katerih je „Slovenski Narod“ sam nabral vsoto K 5223·40. Narodnega kolka se je spečalo za K 4966·23, tedaj za dobrih 500 kron več, nego leta 1906. Za družbine razglednice smo prejeli K 3279·03, torej za prilično 1800 kron več nego leta 1906. Največ dohodkov so nam donesle užigalice, namreč K 6000. Na novo vpeljani računski listki so se dobro obnesli. Če tudi so prišli še le meseca listopada v promet, so nam donesli dohodkov K 855·76. Če bodo slovenski gostilničarji in kavarnarji segali po njih, pričakovati nam jê iz razprodaje teh listkov trajen dohodek, za letošnje leto pa do 5000 kron. Družbini nabiralniki so nam dali K 1318·56 dohodkov, dasi se je jelo slovensko občin-

stvo za nje še le izza meseca vinotoka intenzivneje zanimati. Razni plemeniti rodoljubi tudi na smrtni postelji niso pozabili naše šolske družbe. Iz volil smo dobili K 3275·93. Slava tem plemenitim rodoljubom, ki so se še zadnji hip svojega življenja zavedali svojega slovenskega pokolenja!

Potroški za šole so znašali K 49.850. Iz položenega računa posnamete, da znaša čista imovina koncem leta 1907. K 192.842·02 in da se je torej z ozirom na leto 1906. pomnožila za K 23.154·38. Dejstvo je, da je družba v minulem letu tudi v gmotnem oziru napredovala.

Če pregledate **proračun** za bodoče leto, izprevidite, da bodo znašale potrebščine približno do K 137.060, dočim imamo pokritja le K 100.580, in da znaša torej nedostatek K 36.480. Družba je namreč svesta si svoje naloge nastavila za ustanovitev novih šol in za podporo šolam znesek 50.000 kron. Velike so žrtve, ki jih pričakujemo od Vas, pa mi zidamo na slovensko rodoljubje in na zanimanje za našo družbo, ki raste, hvala Bogu, od dne do dne. In to slovensko rodoljubje, upajmo, nas ne bode zapustilo v našem delovanju.

Naporno delo čaka našo družbo v bodoče, kajti naš politični nasprotnik preži od vseh strani na nas ter nam hoče ugrabiti našo deco in jo pridobiti za se dobro vedoč, da se uresničijo vse njegove nakane, ako nam odtuji našo mladino! Boriti se nam je na eni strani proti nemškemu *Schulverein*u, na drugi strani pa proti laški *Legi nazionale*! Ako se pa hočemo zavedati nevarnosti, katera preti naši narodnosti, moramo motriti pred vsem delovanje naših nasprotnikov.

Nemški Schulverein je ustanovil v prvih petih mesecih letošnjega leta 100 novih podružnic, od katerih odpade na Štajersko 5, na Koroško 7 in na Kranjsko 5. Na Štajerskem je otvoril nemški šolski vrtec v Ljutomeru, južno od Maribora ležeča občina Teženj sezida z njegovo pomočjo novo šolo, za katero je daroval Schulverein 10.000 kron. Novi nemški šoli v Slov. Bistrici je daroval za učila in upravo 3000 kron, dovolil je izdatne podpore za stavbo nemške šole v Šent Lenartu in na Sladki gori pri Cmureku. Samo meseca grudna l. l. in meseca prosinca t. l. je izdal za vzdrževanje šol v Sevnici, Rogatcu, Šoštanju in Velenju 19.500 kron. Končno je nemški Schulverein lansko leto ustanovil tudi svojo dvorazrednico v Hrastniku, za katero se je, kakor poroča „Der getreue Eckart“, prijavilo 55 % slovenskih otrok. Za stavbo nove nemške šole v Šent Lenartu v Slovenskih goricah je založilo omenjeno društvo polovico stavbnih stroškov, to je 30.000 kron. Na Kranjskem začetkom tega šolskega leta otvori nemško šolo v Trziču. V to svrho je najel pet velikih prostorov za dobo treh let ter odpre že letos dva razreda. Nadalje je sklenil staviti nemške šole v Štalab in Lazih na Kočevskem, svoji nemški šoli v Šiški, katero so sedaj prekrstili v Schönau, je pridobil pravico javnosti; omenjeno šolo primerno razširi. V Ljubljani, v srcu slovenskega ozemlja, je ustanovil zavetišče za nemške dijake. Od treh strani skušajo naši nasprotniki pridobiti si Kranjsko. Eno postojanko imajo že na Jesenicah, kjer že vzdržujejo svojo nemško šolo, v Trziču so si napravili drugo postojanko in opravičen je klic, da je Gorenjska v nevarnosti! Da hočejo tudi v Lazih v novomeškem

okraju napraviti nemško šolo, je dokaz, da hočejo tudi tu prodirati. In kaj naj rečem o Koroški? Lansko leto so otvorili nemški otroški vrtec v naših Borovljah. Za ta vrtec so nabrali doslej 12.509 kron in so k stavbi med drugimi prispevali nemški Schulverein 4000 kron, društvo „Südmark“ pa 2000 kron. Schulverein ustanovi na novo in sezida otročji vrtec v Železni Kaplji, dovolil pa je znatne denarne podpore za šole v Spodnjem Dravogradu, v Vovbrahu (Haimburg) pri Velikovcu, Kotmarji vesi, Ribnici in za celovško okolico. Doslej je nemški Schulverein za Koroško izdal 300.000 kron, na osem krajev na južnem Koroškem pa daroval do 1000 knjig. In vendar niso še Nemci zadovoljni s svojimi uspehi na Koroškem! Na zadnjem občnem zboru so poročali, da nekatere občine, katerim so dovolili stavbne podpore, niso hotele obesiti spominskih plošč, ki naj spominjajo, da jim je Schulverein prispeval k stavbi. Sedaj so se lotili Rožne doline. Da opozore svoje somišljenike na to krasno našo zemljo, izdali bodo narodni kolek, ki bo donašal slike iz teh krajev. V Gorici so nakupili stavbišče za nemško šolo, za katero so izdali 30.000 kron; v Škednju pri Trstu pa že vzdržujejo svojo nemško šolo.

To naj bode le splošna slika o delovanju nemškega Schulvereina v naših pokrajinah. Nemški most, ki naj se gradi do Adrije, ni po tem delovanju nobena utopija več in naša stvar bodi, preprečiti, da ta nemški most ne bode po naši lepi slovenski zemlji nikdar zgrajen. Da more nemški Schulverein tako delovati, zahvaliti se mu je v prvi meri zavednim svojim rojakom. Vsi Nemci, brez razlike stanu in političnega

mišljenja so edini, kadar je treba nastopiti in propagovati nemštvo, ker se v tem hipu čutijo samo Nemce. Za to je pa tudi nemški Schulverein preteklo leto dosegel višek svojih dohodkov namreč K 636.473·35 in sicer za K 134.655·10 več nego leta 1906; izdal pa je za šole K 368.252·79. Kako deluje, naj Vam bo dokaz, da je izdal za potovalne učitelje K 11.064 proti K 6241 leta 1906. in na takozvanem „Werbeauslagenkonto“ K 17.685, dočim so ti potroški znašali leta 1906. samo K 791·20, torej okroglih 11.000 kron več, nego leta 1906.

Še na nekaj se Vas dovoljujem opozoriti, častiti skupščinarji! Na Nemškem eksistuje n e m š k o b o ž i č n o d r e v e s c e: „Reichsdeutsches Weihnachtsbäumchen“, ki mu je naloga o božiču obdarovati ubožno nemško deco na jezikovnih mejah v Avstriji in na Ogrskem. To društvo je nabralo lansko leto 5909 kron; od teh se je razdelilo na Kranjskem in Primorskem 334 mark, na Koroškem 300 mark in na južnem Štajerskem 600 mark. Da so bili teh daril naši slovenski otroci deležni, ki napolnjujejo schulvereinske šole, o tem ne dvomimo. Vidite, tako se celo Nemci iz rajha zanimajo za nas.

„Lega nazionale“ je imela leta 1907. samo na Primorskem dohodkov K 159.715, stroškov pa K 134.147, njena imovina pa znaša 746.562 kron; samo narodnega kolka je prodala za K 15.000. Če sem Vas predolgo mudil s temi podatki, storil sem to le zategadelj, da Vas opozorim še na intenzivnejše delovanje naših nasprotnikov (o Südmarki, ki ima drugi namen, niti ne govorim) — katero mora tudi nas napolniti k odločnemu odporu.

V zglede, kako je treba narodnost čuvati, naj nam bodo Č e h i. Ustředni matice školska je izkazala na svojem letošnjem občnem zboru dohodkov K 784.238·50, z volili in ustanovami vred pa čez en milijon kron. Njen proračun za prihodnje leto izkazuje en milijon kron potrebščine, od katerih pa je s članarino pokrit le znesek 142.823 kron. Češka šolska družba plačuje samo na obrestih od posojil, katera je prejšnja leta najela za šolske namene, na leto 32.000 kron.

V očigled temu, da ustanavlja nemški Schulverein na naši zemlji nove šole ter podpira ponemčevalnice in nemško misleče učitelje, treba bode od naše strani prav odločnega odpora zoper raznarodenje naše dece. Naša družba bo morala ustanavljati nove otroške vrtce in nove šole v vseh takih krajih, ki so v narodni nevarnosti, v drugo pa podpirati take šole, ki se še krepko branijo proti tujemu navalu. V ta namen v proračun postavljeni znesek 50.000 kron utegne komaj zadostovati. Predvsem pa je nujno potreba, da nastavi družba za posamezne slovenske dežele potovalne učitelje. Dober potovalni učitelj je brezprimerne pomena za naše stremljenje. Potovalnemu učitelju bodi naloga, nadzorovati obstoječe podružnice, zbudjati zaspane in ustanavljati nove v krajih, kjer potreba nanese, hkratu pa z dobro premišljenimi govori bodriti in navduševati ljudstvo, ki se ga je že lotila narodna letargija ali se le še malo zaveda svoje narodnosti in se že potaplja v nemškem morju. Njegova naloga pa bode tudi vestno zasledovati gibanje in delovanje naših nasprotnikov ter poročati družbinemu vodstvu, kje da bi bilo potrebno ustanoviti nov zavod ali že obstoječo šolo gmotno podpreti.

Za vse to pa treba mimo energičnega in doslednega narodnega delovanja v prvi vrsti denarja, denarja in zopet denarja. In treba bode novih in izdatnih narodnih žrtev. Pa vse to se bode vsaj deloma doseglo, ako se vsi Slovenci zavedamo svoje dolžnosti napram edinemu slovenskemu obrambnemu društvu, napram družbi sv. Cirila in Metoda.

Vsak zaveden Slovenec bi moral biti član družbe sv. Cirila in Metoda. Splošno nemško telovadno društvo v Gradcu je sprejelo na občnem zboru dne 5. svečana t. l. v svoja pravila dostavek, da mora vsak izvršujoči član biti član vsaj enemu nemškemu obrambnemu društvu. Slovenski Sokoli, posnemajte jih in skrbite za to, da bo vsak Sokol član naše družbe! Slovenci, spominjajte se pri vsaki priliki naše družbe! Segajte pridno po blagu, ki se razprodaja v korist naše družbe, kolkujte vse svoje dopise z narodnim kolkom! Skrbite za to, da naš nabiralnik ne manjka v nobeni slovenski gostilni ali kavarni in polnite ga, kadar ste dobre volje! Zahtevajte v vsaki gostilni in kavarni naše računске listke! Kjer se Vas shaja po več Slovencev, ki morete pogrešati po krono na mesec, žrtvujte jo za družbo kot narodni davek, ki naj bi se odslej pobiral po vseh večjih krajih, kjer živijo Slovenci. Slovenci, podpirajte „Slovenski Branik“, ki brani in čuva našo zemljo in je glasnik naše družbe! Kakor so poročali svoj čas nemški listi, prevzeli so graški nemški burši v svojo oskrbo Št. Ilj na Štajerskem in okolico. Slovenski akademiki, ki čutite živo ljubezen za svoj narod, pojdite in storite ravno tako ter prevzemite v

svojo oskrbo to ali ono postojanko našo, ki ji preti narodna poguba!

Ko se je jel širiti stari poganski Rim, molil je avgur vpričo zbranega rimskega naroda: „ut dii res romanas augerent!“ Ko pa je bil Rim na vrhuncu svoje moči in slave, ko je bil takorekoč gospodar vsemu svetu, molil je avgur na veliko presenečenje naroda: „ut dii res romanas incolumes servarent!“ In tudi vse naše stremljenje gre na to, „ut dii res slovenicas incolumes servarent“, da se naj nam naša zemlja ohrani v svojem sedanjem obsegu! Kar je našega in kar nam je ostalo v teku stoletij, to hočemo varovati kot zenico v očesu, ljubiti z vso dušo in negovati, kakor neguje ljubeča mati svojega prvorojenca. Naš milodoneči jezik, v katerem je z nami govorila naša mati, ko nas je stiskala na svoje ljubeče grudi, nam bodi najdražji zaklad, ki ga hočemo zapustiti neoskrunjenega še poznim rodovom! Na krov torej vsi, ki ste edini v ljubezni do svojega materinega jezika in ki se zavedate, da je naša sveta dolžnost čuvati in ohraniti lepo našo domovino!

Blagajnikovo poročilo je skupščina soglasno odobrila.

Poročilo nadzorništva.

Izmed družbinih nadzornikov ni bil nihče navzočen. Nadzornik dr. Vladimir Ravnihar je poslal izjavo, ki hvali v nji vzorni red v družbini blagajni in knjigovodstvu. Hkratu predlaga absolutorij blagajniku in zahvalo pisarni za vzorno poslovanje. Oba predloga sta bila soglasno sprejeta.

Volitve.

Prvomestnik je naznanil, da izstopijo letos po pravilih iz družbinega odbora: nadučitelj Fran Črnagoj, prošt Gregor Einspieler, odvetnik dr. Fran Novak in notar Luka Svetec. Dr. Novak je izjavil, da zaradi bolezni ne more več sprejeti izvolitve.

V nadzorništvu so bili doslej: prof. dr. Fran Ilešič, odvetnik dr. Danilo Majaron, mestni župnik Fran Pavlič, komercialski svetnik Fran Povše in odvetnik dr. Vladimir Ravnihar. Izmed nadzornikov se je takoj po izvolitvi odpovedal Fran Pavlič, Povše pa je naznanil, da ne sprejme zopetne izvolitve.

V razsodništvu so bili dosedaj: prelat Andrej Kalan, ces. svetnik Karol Šavnik, odvetnik dr. Fran Tekavčič, odvetnik dr. Karel Triller in deželnosodni svetnik Fran Vedernjak. Prelat Kalan je odklonil zopetno izvolitev.

Prvomestnik se voli kakor drugi odborniki na tri leta; lani je bilo pomotoma omenjeno, da le za eno leto.

Župnik Matej Ražun iz Št. Jakoba v Rožu je pismeno predlagal vodstvu, da naj dela na to, da bi se dosegel zaradi volitev sporazum. Vodstvo torej prepušča glavni skupščini, naj sama odloči, kdo pridi v odbor.

Ko se je bilo zborovanje za nekaj minut prekinilo, je predlagal dr. Žerjav, da naj se voli vzklikoma. Njegov predlog je bil soglasno sprejet. Izvoljeni so:

v odbor na tri leta: nadučitelj Fran Črnagoj, zdravnik dr. Ernest Dereani, prošt Gregor Einspieler, notar Luka Svetec;

v nadzorništvo: profesor dr. Fran Ilešič, odvetnik dr. Danilo Majaron, odvetnik dr. Ferdinand Müller, odvetnik dr. Vladimir Ravnihar, vladni svetnik Ivan Scheinig;

v razsodništvo: notar Jakob Kogej, župnik Matej Ražun, ces. svetnik Karol Šavnik, odvetnik dr. Fran Tekavčič, odvetnik dr. Karel Triller.

Prvomestnik je izjavil, da so se volitve izvršile pravilno in sporazumno z vsemi volilci.

Nasveti.

Nadučitelj Anton Pesek je predlagal, da naj družba sv. Cirila in Metoda na svoje stroške najame potovalnega učitelja za Spodnje Štajersko. Dopolnjeni predlog društva „Prosvete“ je prišel tedaj na glasovanje in soglasno obveljal.

Učitelj Rudolf Vrabl je nasvetoval: 1. Vsi prispevki iz kakega kraja naj se štejejo za prispevek dotične podružnice in za njih delo. 2. Trgovcem prodajajočim družbine razglednice naj se dovoli večji popust. 3. Poleg užigalic naj se uvedejo družbine žveplenke. Kmetško ljudstvo kupuje rajši žveplenke, ki so cenejše in jih dalje rabi. 4. Družbino poslovanje naj se uredi po šolskem letu, takisto izkazi in koledar.

Prvomestnik je obljubil, da pridejo vsi ti nasveti v vodstvenih sejah v pretres.

Darovi o skupščini.

Družbin blagajnik je naznanil nato, da je o skupščini došlo preko 4000 K raznih prispevkov.

Izročeni mu je bil dohodek plesa, ki ga je napravila tržaška slovenska mladina, v znesku 1750 K; „slovenska mati“ gospa Dimnikova mu je izročila 600 K t. j. čisti dobiček jubilejne slavnosti trboveljskih narodnih društev. Namestu brzojavnih pozdravov so razni rodoljubi poslali družbini blagajni denarne darove.

Zaključek.

Ko se je bil prvomestnik hvalno spomnil znamenite veselice „Izza kongresa“, ki sta jo priredili dve ljubljanski ženski podružnici: šenklavškofrančiškanska in šentjakobskotrnovska in na ta način naklonili družbi preko 4000 K — in se nihče ni več oglasil, je zaključil skupščino s toplo zahvalo ptujski čitalnici za prepustitev zborovališča, pripravljalnemu odboru za njegovo požrtvovalno trudoljubivost, vsem skupščinarjem za vdeležbo na skupščini, kjer so bile navzlic raznim neprijetnostim zastopane vse slovenske pokrajine. Prvomestnik je želel, da bi se vresničilo, kar so naglašali mnogi govorniki; potem bo mogoče uspešno nadaljevati delo. Pozabimo današnjega škandala in delujmo marljivo vsak v svojem kraju. Uspeh ne more izostati. Nasvete dobljene na skupščini bo odbor uvaževal. Naj napreduje požrtvovalnost v našem narodu; potem bo družba lažje izvrševala svojo vzvišeno nalogo. Dal Bog, da se zberemo na prihodnji skupščini v veselejših okolinostih nego danes.

Nadučitelj Jakob Žebre je izrekel v imenu zborovalcev zahvalo vodstvu. Nato je prvomestnik ob 2¹/₄ popoldne izjavil, da je družbina velika skupščina zaključena.

Bilanca

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

za XXII. upravno leto 1907.

Prejemki.

Blagajniški ostanek dne 31. grudnia 1906. l. 9.306 K 79 h

Dohodki leta 1907.

1.) Račun prispevkov podružnic in sicer udnine, pokroviteljnine, darila i. t. d.	
a) Kranjsko	9.517 K 68 h
b) Štajersko	7.703 „ 08 „
c) Koroško	308 „ 39 „
d) Primorsko i. s.	
Goriško	1.331 K 81 h
Trst	17.045 „ 29 „
Istra	200 „ 30 „
	18.577 „ 40 „
Skupaj	36 106 K 55 h
2.) Račun dohodkov izvenpodružničnih veselic	
	2.080 „ 46 „
3.) Račun daril in podpor i. s.	
občin	2.444 K — h
posojilnic in hranilnic	1.479 „ 33 „
društev	459 „ 54 „
Skupaj	4.382 „ 87 „
4.) Račun darov Mohorjanov	
	229 „ 31 „
5.) „ raznih darov	
	3.377 „ 07 „
Odnos	46.176 K 26 h
	9.306 K 79 h

Prenos . . . 9.306 K 79 h

Prenos . . . 46.176 K 26 h

6.) Račun dohodkov iz družbinih nabiralnikov	1.318	„ 56 „
7.) Račun zbirk časnikov i. s.		
„Slov. Naroda“ 5.223 K 40 h		
„Slovenca“ . . . 457 „ 92 „		
„Glasa Naroda“ 315 „ — „		
„Mira“ 285 „ 70 „		
„Slov. Gosp.“ 240 „ 18 „		
„Soče“ 41 „ 50 „		
Skupaj	6.563	„ 70 „
8.) Račun dohodkov iz prodaje družbinih vžigalic	6.000	„ — „
9.) Račun dohodkov družbine kave	200	„ — „
10.) Račun dohodkov družbinega toaletnega mila	38	„ 90 „
11.) Račun dohodkov družbinega šampanca	16	„ 80 „
12.) Račun dohodkov družbinega cigaretnega papirja	319	„ — „
13.) Račun dohodkov družbinih svinčnikov	22	„ — „
14.) Račun dohodkov družbinega platna	200	„ — „
15.) Račun dohodkov družbinih cilindrov za svetilke	508	„ 52 „
16.) Račun dohodkov družbinih drož	30	„ — „
17.) Račun dohodkov družbinih šolskih knjig	1.377	„ 15 „
18.) Račun dohodkov družbinih knjig	91	„ 70 „
Odnos	62.862	K 59 h

Odnos . . . 9.306 K 79 h

	Prenos	9.306 K 79 h
	Prenos	62.862 K 59 h
19.) Račun dohodkov iz prodaje družbinega koledarja za leto 1907	2.646 K 15 h	
1908	2.123 „ 74 „	
	Skupaj	4.769 „ 89 „
20.) Račun dohodkov narodnega kolka	4.966 „ 23 „	
21.) Račun dohodkov družbinih razglednic i. s. za božične razglednice od l. 1906	1.230 K 27 h	
spomladanske in velikonočne	701 „ 75 „	
Meškove	288 „ 64 „	
božične razgl. od leta 1907.	1.058 „ 37 „	
	Skupaj	3.279 „ 03 „
22.) Račun dohodkov računskih, ozir. gostilničarskih listkov	855 „ 76 „	
23.) Račun volil	3.275 „ 93 „	
24.) „ obresti od naloženega denarja	621 „ 29 „	
25.) Račun dohodkov iz prodaje Veselove knjižnice	1.057 „ 35 „	
26.) Račun dohodkov iz družbinih poslopij in posestev	450 „ 45 „	
27.) Račun dohodkov družbinih vsprejemnic	93 „ 64 „	
28.) Račun prehodnih prejemkov	811 „ 77 „	
29.) „ narodnega davka	65 „ 86 „	
30.) „ daril za vrtec na Savi	2.477 „ 23 „	
31.) „ raznih dohodkov	257 „ 22 „	
Dohodki znašajo torej leta 1907 skupaj	85.844 „ 24 „	
	Skupaj	95.151 K 03 h

Izdatki.

1. Račun stroškov deške ljudske šole v Trstu.

a) Plače in remuneracije učiteljem in katehetom	11.046 K 60 h
b) Plača strežnici	275 „ — „
c) Učila in razne šolske potreb- ščine	980 „ 51 „
d) Stroški pri šolskem posloplju in predelava najetih novih lokalov	2.233 „ 72 „
e) Najemnina za vzporednice . .	1.421 „ — „
f) Kurjava za šolske sobe . . .	372 „ 54 „
g) Davki	33 „ 38 „
	<hr/>
Skupaj . . .	16.362 K 75 h

2. Račun stroškov dekliške ljudske šole v Trstu.

a) Plače, stanarina i. dr. šolskim sestram in katehetom	6.780 K — h
b) Plača strežnici	275 „ — „
c) Učila in razne šolske potreb- ščine	553 „ 16 „
d) Kurjava za šolske sobe	186 „ 26 „
e) Davki	33 „ 38 „
	<hr/>
Skupaj . . .	7.827 „ 80 „

3. Račun stroškov otroškega vrtca v Rojanu.

a) Plača vrtnarici i. s.	
za leto 1906	66 K 67 h
„ „ 1907	800 „ — „
	<hr/>
Skupaj . . .	866 K 67 h
b) Najemnina za vrtec	934 „ 78 „
	<hr/>
Skupaj . . .	1.801 „ 45 „
	<hr/>
Odnos . . .	25.992 K — h

Prenos . . . 25.992 K — h

4. Račun stroškov otroškega vrtca pri Sv. Ivanu poleg Trsta.

a) Plača in nagrada vrtnarici . . .	1.094 K — h	
b) Najemnina za vrtec	300 " — "	
c) Učila	99 " 18 "	
d) Kurjava	30 " — "	
e) Razno	36 " — "	
	<hr/>	
Skupaj . . .		1.559 " 18 "

5. Račun stroškov otroškega vrtca v Rocolu.

a) Plača in darilo vrtnarici . . .	837 K — h	
b) Najemnina za vrtec	320 " — "	
c) Plača strežnici	72 " — "	
d) Kurjava	30 " — "	
e) Razno	47 " 62 "	
	<hr/>	
Skupaj . . .		1.306 " 62 "

6. Račun stroškov otroškega vrtca v Pevmi pri Gorici.

a) Plača vrtnarici	600 K — h	
b) " strežnici	80 " — "	
c) Najemnina za vrtec	320 " — "	
d) Kurjava	30 " — "	
	<hr/>	
Skupaj . . .		1.030 " — "

7. Račun stroškov otroškega vrtca v Škednju.

Plača vrtnarici 480 " — "

8. Račun stroškov otroškega vrtca v Devinu.

Podpora županstvu v Devinu za vzdrževanje otroškega vrtca 200 " — "

Odnos . . . 30.567 K 80 h

Prenos 30.567 K 80 h

9. Račun stroškov otroških vrtcev v Podgori pri Gorici.

Podpora županstvu v Podgori za vzdrževanje obeh vrtcev 900 „ — „

10. Račun stroškov otroškega vrtca v Trziču na Gorenjskem.

a) Plača in nagrada vrtnarici	1.108 K — h
b) Najemnina za vrtec	420 „ — „
c) Razna popravila v vrtcu	45 „ 31 „
d) Kurjava	29 „ 60 „
e) Učila in razne potrebščine	156 „ 82 „
	<hr/>
Skupaj	1.759 „ 73 „

11. Račun stroškov otroških vrtcev na Savi pri Jesenicah.

a) Plače za obe vrtnarici	1.756 K 25 h
b) Plača za strežnico	120 „ — „
c) Učila	121 „ 08 „
d) Za zidavo poslopja	1.592 „ 50 „
e) Davki	65 „ 60 „
	<hr/>
Skupaj	3.655 „ 43 „

12. Račun stroškov otroškega vrtca na Jesenicah.

Plača vrtnarici 833 „ 27 „

13. Račun stroškov otroških vrtcev v Hrastniku.

a) Plače obema vrtnaricama	1.033 K 29 h
b) Učila	141 „ 09 „
	<hr/>
Skupaj	1.174 „ 38 „

Odnos 38.890 K 61 h

Prenos . . . 38.890 K 61 h

14. Račun stroškov šole v Št. Ruprtu pri Velikovcu.

Plačani zneski i. s.

a) za leto 1905:

Šolskim sestram povrnjeni stroški i. s.

za učila 107 K 90 h

„ plačana popravila, vzdrževanje in snajenje poslopja .

242 „ 24 „

za kurjavo . . . 150 „ — „

Skupaj . . . 500 K 14 h

b) za leto 1906:

Šolskim sestram povrnjeni stroški i. s.

za učila 79 K 75 h

„ plačana popravila, vzdrževanje in snajenje poslopja . . .

154 „ 50 „

Skupaj . . . 234 „ 25 „

c) za leto 1907:

Plače šolskim sestram . . . 3.600 K — h

Za šolsko komisijo 85 „ — „

Kurjava za šolske sobe . . . 400 „ — „

Zavarovalnina . . . 52 „ 87 „

Davki 8 „ 73 „

Skupaj . . . 4.146 „ 60 „

Skupaj . . . 4.880 „ 99 „

Odnos . . . 43.771 K 60 h

Prenos . . . 43.771 K 60 h

15. Račun stroškov šolstva v Mariboru.

a) Stroški za otroški vrtec:

Šolskim sestram plača letnih
1000 K i. s.

za 2. semester

1905 6 500 K — h

za 1. in 2. sem.

1906 7 1.000 „ — „

Skupaj 1.500 K — h

b) Stroški za 2. razred

ljudske šole:

Šolskim sestram plača letnih
900 K i. s.

za šolsko leto

1906,7 900 K — h

za božičnico 60 „ — „

„ majnikova iz-

leta po 8 K 16 „ — „

za razne šolske

potrebščine 70 „ 44 „

Skupaj 1.046 K 44 h

Skupaj 2.546 „ 44 „

16. Račun stroškov dekliške ljudske šole na Muti.

a) Plača šolskim sestram 1 200 K — h

b) Kurjava 200 „ 23 „

c) Učila 31 „ 45 „

d) Vzdržavanje poslopja 141 „ 64 „

e) Zavarovalnina poslopja 35 „ 73 „

f) Davki od poslopja in posestva 255 „ 10 „

g) Razno 17 „ 75 „

Skupaj 1.881 „ 90 „

Odnos 48.199 K 94 h

Prenos . . . 48.199 K 94 h

17. Račun stroškov otroškega vrtca v Celju.

a) Šolskim sestram na plači i. s. za šolsko leto		
1905/6 ostanek	248 K	— h
za šolsko leto 1906/7	720 "	— "
b) Šolskim sestram najemnino za		
vrt in sobo za šolsko leto 1906/7	360 "	— "
c) Učila	72 "	— "
d) Razna popravila	30 "	60 "
	<hr/>	
Skupaj	1.430 "	60 "

18. Račun stroškov otroškega vrtca v Gabrju pri Celju.

Plača vrtnarici 299 " 99 "

19. Račun raznih podpor 720 " — "

20. Račun vrnjenih posojil 7.148 " 96 "

21. Račun plačanih obresti od posojil 1.217 " 55 "

22. Račun stroškov za družbin koledar.

Stroški za koledar za leto 1907	1.445 K	32 h
" " 1908	1.737 "	24 "
	<hr/>	
Skupaj	3.182 "	56 "

23. Račun stroškov za družbine razglednice.

a) Stroški božičnih razglednic od		
leta 1906	647 K	55 h
b) Stroški velikonočnih in spo-		
mladanskih razglednic	664 "	40 "
c) Stroški Meškovih razglednic	102 "	25 "
	<hr/>	
Skupaj	1.414 "	20 "

Odnos 63.613 K 80 h

	Prenos . . .	63.613 K 80 h
24. Račun stroškov računskih, oziroma gostilničarskih listkov.		
	Tisek za 500.000 komadov listkov	313 „ 60 „
25. Račun stroškov za družbine nabiralnike.		
	Nabiralniki „angeljčki“	493 „ — „
26. Račun stroškov za šolske knjige in učila		
		2.016 „ 80 „
27. Račun stroškov družbine pisarne.		
a)	Plače uradnikom	2.810 K — h
b)	Plača slugi	96 „ — „
c)	Najemnina in kurjava za pisarniške prostore	292 „ — „
d)	Potni stroški	169 „ 36 „
e)	Poštnina, ekspedicija družbina nega blaga i. t. d.	1.027 „ 79 „
f)	Razne tiskovine, papir i. t. d.	1 105 „ 05 „
g)	Nova blagajna	519 „ 90 „
h)	Razno	294 „ 51 „
	Skupaj	6.314 „ 61 „
28. Račun prehodnih stroškov		
		875 „ 11 „
29. Račun stroškov za Veselovo knjižnico.		
	Stroški za tisek imenika	194 „ — „
30. Račun stroškov za pokojninski zaklad za učitelje, učiteljice in vrtnarice.		
	Redni prispevek družbe za leto 1907	<u>500 „ 38 „</u>
	Odnos	74.321 K 30 h

Prenos . . . 74.321 K 30 h

31. Račun stroškov za vsprejemnice.

Tisek za 10.000 komadov vsprejemnic. 689 „ — „

32. Račun raznih stroškov 1.150 „ 37 „

Skupaj . . . 76.160 K 67 h

Račun glavnice dne 31. grudna 1907. l. 8.133 „ 86 „

Gotovina dne 31. grudna 1907. l. 10.856 „ 50 „

Skupaj . . . **95.151 K 03 h**

Družba je imela 31. grudna 1907. l.

a) glavnico. 8.133 „ 86 „

b) blagajniški ostanek. 10.856 „ 50 „

Leta 1907 je bilo pri družbi

dohodhov (brez prebitka iz leta 1906) 85.844 „ 24 „

stroškov 76.160 „ 67 „

torej prebitka . . . 9.683 K 57 h

Družbina imovina

dne 31. grudna 1907. l.

A. Aktivna imovina.

I. Posestva.

a) Posestvo vložna št. 2204 katastralne občine mesta Trst, vredno	44.000 K — h
b) Grajščina Kienhofen (Muta), vložna št. 1114 deželne deske za Šta- jersko, vredno	18.000 „ — „
c) Posestvo vložna št. 211 katastralne občine Veli- kovec, vredno	100.000 „ — „
d) Posestvo na Savi, vložna št. 463 katastralne občine Jesenice, vredno	24.000 „ — „
	<hr/>
Skupaj	186.000 K — h

II. Šolski inventar in učila 2.522 „ 72 „

III. Pisarniški inventar 942 „ 80 „

IV. Zaloga knjig 590 „ 30 „

V. Veselova knjižnica 300 „ — „

VI. Zaloga družbinih razglednic 523 „ 20 „

Odnos 190.879 K 02 h

Prenos . . . 190.879 K 02 h

VII. Terjatve (gotove)

a) za koledar	435 K 40 h
b) „ narodni kolek	1.374 „ 70 „
c) „ razglednice	1.320 „ 40 „
d) „ računске listke	270 „ — „
	<hr/>
Skupaj	3.400 „ 50 „

VIII. Družbina glavnica.

a) Vložna knjižica kmetske posojilnice v Ljubljani št. 3560	7.723 K 86 h
b) Vložna knjižica posojilnice v Mariboru, št. 2386.	200 „ — „
c) Vložna knjižica posojilnice v Marenbergu, št. 448	20 „ — „
d) Delnica „Narodne tiskarne“ v Ljubljani št. 65 pr. 200 K, vredna	120 „ — „
e) Brunšviška srečka serija št. 7690 št. 16	70 „ — „
	<hr/>
Skupaj	8.133 „ 86 „

IX. Pokojninski zaklad za učitelje, učiteljice in vrtnarice.

Vložna knjižica kmetske posojilnice ljubljanske okolice št. 8129 1.000 „ 76 „

X. Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1907. l. in sicer naložen

a) pri c. kr. poštno hranil. uradu na Dunaju, ček. konto št. 810.153	2.347 K 21 h
b) pri kmetski posojilnici ljubljanske okolice v Ljubljani, vlož. št. 55 (tekoči račun)	8.509 „ 29 „
	<hr/>
Skupaj	10 856 „ 50 „
Skupaj	214.270 K 64 h

B. Pasivna imovina.

I. Posojilo pri mestni hranilnici v Ljubljani, vknjiženo na posestvu na Muti	11.318 K 59 h
II. Posojilo pri posojilnici in hranilnici na Jesenicah, nevknjiženo	8.000 „ — „
III. Razni dolgovi v skupnem znesku	2.110 „ 03 „
Skupaj	<u>21.428 K 62 h</u>

C. Čista imovina.

Ako od aktivne imovine	214.270 K 64 h
odštejemo pasivno imovino	<u>21.428 „ 62 „</u>
dobimo čisto imovino dne 31. grudna 1907. l.	192.842 K 02 h

Družbine imovine dne 31. grudna 1906. l. je bilo i. s.:

Aktivna imovina	202.025 K 71 h
Pasivna imovina	<u>32.338 „ 07 „</u>
Čista imovina	169.687 K 64 h

Ako primerjamo čisto imovino z dne 31. grudna 1907. l. s	192.842 K 02 h
s čisto imovino z dne 31. grudna 1906. l. s	<u>169.687 „ 64 „</u>

vidimo, da se je družbina imovina pomnožila v letu 1907 za 23.154 K 38 h

Vodstvo:

Andrej Senekovič l. r.
prvomestnik.

Aleksander Hudovernik l. r.
blagajnik.

Za nadzorništvo:

Dr. Vladimir Ravnihar l. r.

Proračun

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani
za leto 1909.

Stroški.

1. Deška ljudska šola v Trstu	23.000 K — h
2. Dekliška „ „ „ „	11.000 „ — „
3. Otroški vrtec v Rojanu	1.900 „ — „
4. „ „ pri Sv. Ivanu	1.500 „ — „
5. „ „ v Rocolu	1.300 „ — „
6. „ „ „ Skednju	600 „ — „
7. „ „ „ Pevni pri Gorici	1.300 „ — „
8. „ „ „ Devinu	200 „ — „
9. „ „ „ Podgori	900 „ — „
10. „ „ „ Tržiču	1.800 „ — „
11. „ „ „ na Savi	2.000 „ — „
12. „ „ „ Jesenicah	900 „ — „
13. „ „ „ v Hrastniku	1.800 „ — „
14. Šolstvo v Št. Rupertu	5.000 „ — „
15. „ „ Mariboru	2.200 „ — „
16. „ „ na Muti	4.000 „ — „
17. „ „ v Celju	1.200 „ — „
18. „ „ Gabriju	900 „ — „
19. „ „ Krminu	4.000 „ — „
20. Vrnjena posojila in obresti	1.260 „ — „
21. Razne podpore	2.000 „ — „
22. Šolske knjige, učila	2.000 „ — „

Odnos 70 760 K — h

	Prenos . . .	70.760 K — h
23. Družbin koledar	1.800 „ — „	
24. Družbina pisarna	8.000 „ — „	
25. Národní kolek	600 „ — „	
26. Računski listki	500 „ — „	
27. Nabiralniki	600 „ — „	
28. Razglednice	2.000 „ — „	
29. Pokojninski sklad:		
a) redni prispevek	800 K — h	
b) izredni „	<u>1.000 „ — „</u>	
	Skupaj . . .	1.800 „ — „
30. Razni stroški	1.000 „ — „	
31. Za ustanovitev novih šol, potem posojila itd.	<u>50.000 „ — „</u>	
	Skupaj . . .	137.060 K — h

Dohodki.

1. Podružnice	36.000	K — h
2. Veselice	3.000	„ — „
3. Podpore občin, posojilnic i. t. d.	5.000	„ — „
4. Mohorjani	50	„ — „
5. Razni darovi.	4.000	„ — „
6. Dohodki iz nabiralnikov	10.000	„ — „
7. Časniki	6.000	„ — „
8. Vžigalice	6.000	„ — „
9. Drugo družbino blago	1.200	„ — „
10. Šolske knjige	1.400	„ — „
11. Družbine knjige	50	„ — „
12. Koledar	2.700	„ — „
13. Družbina poslopja in posestva	380	„ — „
14. Národní kolek	7.000	„ — „
15. Razglednice	6.000	„ — „
16. Volila	1.500	„ — „
17. Obresti od naloženega denarja.	1.200	„ — „
18. Računski listki	6.000	„ — „
19. Vsprejemnice	100	„ — „
20. Národní davek	2.000	„ — „
21. Razni dohodki	1.000	„ — „
Skupaj	100.580	K — h

Stroški za leto 1909	137.060	K — h
Dohodki „ „ 1909	100.580	„ — „
Primanjkljaja torej	36.480	K — h

Podružnice.

A. Doneski podružnic leta 1907.

I. Kranjsko.

1.) Ljubljana, šentpeterska, ženska	1.072	K	—	h
2.) „ prva ljubljanska	1.058	„	92	„
3.) Mokronog	651	„	08	„
4.) Ljubljana, šentjakobskotrnovska, ženska . .	546	„	02	„
5.) Velike Lašče, ženska	404	„	—	„
6.) Novo mesto, ženska	390	„	—	„
7.) Tržič	378	„	26	„
8.) Logatec, ženska	291	„	72	„
9.) Ljubljana, šentpeterska moška	228	„	—	„
10.) Šiška	222	„	37	„
11.) Zagorje ob Savi	207	„	—	„
12.) Kranj, ženska	202	„	—	„
13.) Ljubljana, šentjakobskotrnovska, moška . .	202	„	—	„
14.) Stari trg	200	„	—	„
15.) Vrhnika, ženska	193	„	—	„
16.) Ribnica, ženska	192	„	—	„
17.) Brdo	172	„	92	„
18.) Bohinjska Bistrica	162	„	16	„
19.) Ribnica, moška	158	„	95	„
20.) Sava	150	„	—	„
21.) Radovljica, ženska	148	„	70	„
22.) Ljubljana, šenklavškofrančiškanska, ženska .	134	„	42	„
23.) Kranj, moška	132	„	—	„
24.) Novo mesto, moška	130	„	—	„
25.) Postojina, moška	126	„	40	„
26.) Bistriški okraj na Notranjskem, ženska . . .	126	„	—	„
Odnos	7.879	K	92	h

	Prenos	7.879 K 92 h
27.)	Idrija, moška	125 „ 94 „
28.)	Krško, moška	125 „ 20 „
29.)	Kamnik, ženska	121 „ 20 „
30.)	„ moška	114 „ 74 „
31.)	Logatec, moška	102 „ — „
32.)	Škofja Loka	89 „ 20 „
33.)	Žužemberk	83 „ 47 „
34.)	Radovljica, moška	83 „ — „
35.)	Črnomelj, ženska	82 „ — „
36.)	Postojina, ženska	82 „ — „
37.)	Litija	74 „ 38 „
38.)	Krško, ženska	66 „ 70 „
39.)	Gorje	62 „ — „
40.)	Cerknica	61 „ — „
41.)	Gorenjska dolina (Kranjska gora)	61 „ — „
42.)	Ilirska Bistrica, moška	61 „ — „
43.)	Idrija, ženska	52 „ — „
44.)	Poljanska dolina	50 „ — „
45.)	Unec	40 „ — „
46.)	Jeseniška občina	36 „ 63 „
47.)	Vipava	30 „ — „
48.)	Brdski okraj (zaspala)	20 „ 30 „
49.)	Pivka (Št. Peter)	14 „ — „
	Skupaj	9.517 K 68 h

II. Štajersko.

1.)	Maribor, moška	1.127 K 90 h
2.)	Maribor, ženska	906 „ — „
3.)	Trbovlje, moška	673 „ 54 „
4.)	„ ženska	640 „ — „
5.)	Gradec, izvenakademiška	523 „ — „
6.)	„ akademiška	391 „ 11 „
7.)	Brežice	324 „ 37 „
8.)	Celje, moška	300 „ — „
9.)	„ ženska	300 „ — „
	Odnos	5.185 K 92 h

	Prenos	5 185 K 92 h
10.) Šmarje-Slatina		214 „ — „
11.) Slovenska Bistrica		200 „ — „
12.) Ormož, moška		198 „ 33 „
13.) Kozje		195 „ 98 „
14.) Gradec, ženska		192 „ 11 „
15.) Ljutomer		189 „ 86 „
16.) Žalec, ženska		180 „ — „
17.) Ptuj		148 „ 75 „
18.) Vranksko		127 „ 50 „
19.) Sv. Lenart		120 „ 06 „
20.) Sv. Lovrenc		119 „ 66 „
21.) Ormož, ženska		118 „ 10 „
22.) Vuhred		116 „ — „
23.) Gornji grad		77 „ 60 „
24.) Žalec, moška		51 „ 79 „
25.) Ruše		50 „ — „
26.) Slovenji Gradec		50 „ — „
27.) Laški trg		43 „ — „
28.) Št. Jurij ob južni železnici, moška		38 „ 13 „
29.) Polzela		35 „ 25 „
30.) Škofjaves		25 „ — „
31.) Lehen		16 „ 04 „
32.) Velika Pirešica		10 „ — „
	Skupaj	<u>7.703 K 08 h</u>

III. Koroško.

1.) Celovec in okolica	102 K — h	
2.) Velikovec	74 „ 60 „	
3.) Pliberk	45 „ 87 „	
4.) Rožek	30 „ — „	
5.) Beljak in okolica	25 „ — „	
6.) Šteben in okolica	15 „ 92 „	
7.) Kotmaraves in okolica	15 „ — „	
	Skupaj	<u>308 K 39 h</u>

IV. Primorsko.

a) Goriško.

1.) Ajdovščina, ženska	389	K 87	h
2.) Gorica, ženska	300	„ —	„
3.) Sežana, ženska	285	„ —	„
4.) Vrtojba	141	„ 44	„
5.) Gorica, moška	65	„ —	„
6.) Kobarid	62	„ 78	„
7.) Ajdovščina, moška	38	„ —	„
8.) Prvačina	33	„ —	„
9.) Briska podružnica	16	„ 72	„
Skupaj	1.331	K 81	h

b) Trst.

1.) Trst, moška	11.125	K 35	h
2.) „ ženska	4.052	„ 94	„
3.) „ Greta-Rojan, moška	740	„ —	„
4.) „ Sv. Ivan	577	„ —	„
5.) „ Sv. Jakob	550	„ —	„
Skupaj	17.045	K 29	h

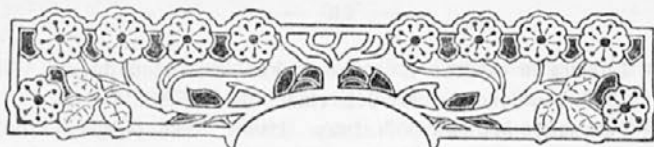
c) Istra.

Podgrad	220	K 30	h
-------------------	-----	------	---

Posnetek.

1.) Kranjsko	49	podružnic	9.517	K 68	h
2.) Štajersko	32	„	7.703	„ 08	„
3.) Koroško	7	„	308	„ 39	„
4.) Primorsko					
a) Goriško	9	„	1.331	K 81	h
b) Trst	5	„	17.045	„ 29	„
c) Istra	1	„	220	„ 30	„
Vkup 103 podružnice.			36.126	K 55	h

B.

Imenik podružnic leta 1908.

I. Kranjsko.

1. **Bistriški okraj na Notranjskem**: Ženska podružnica Ustan. dne 16./X. 1887. — 1. Pavlina *Bachmann*, zdravn. vdova; 2. Minka *Brinšek*, trg. hčerka; 3. Bibijana *Bisail*, učit. Namestnica: Julija *Valenčič*, tovarn. sopr. — Ust. 11, let. 46, skupaj 57.
2. ***Bled**: Ustan. dne 30./III. 1886 z odl. min. za notr. stvari št. 4775. — 1. Jakob *Peternel*, 2. Marica *Peternel*; 3. Katarina *Droll*. Namestniki: Ivana *Pretnar*, *Hronekova*, J. *Žirovnik*. — Pokr. 7, ust. 3, let. 83, skupaj 93.
3. **Bohinjska Bistrica**: Ustan. dne 23./VI. 1907.
4. **Brdo**: Ustan. dne 24./X. 1907 z odl. c. kr. dež. vlade št. 5848. — 1. Janko *Rahne*, c. kr. notar; 2. Ivan *Hrast*, c. kr. oficijal sod.; 3. Jak. *Slapar*, nadučit. Odborniki: Fr. *Benkovič*, velepos.; Franjo *Šimenc*, župan; Franjo *Konšek*, pos. in c. kr. poštar; Josip *Zarnik*, pos. in vin. trg. Odborniki pomožnega odbora: Anton *Osolin*, župan; Janko *Vilar*, pos. in vin. trg.; Ivo *Rokavec*, pos.; Fran *Zupančič*, pos.
5. **Brdski sodnijski okraj**: Ustan. z odl. c. kr. deželne vlade dne 24. IX. 1886, št. 9627. — Pokr. 2, ust. 5, skupaj 7.
6. ***Cerklje pri Kranju**: Ustan. 1889. — Andrej *Kmet*, nadučit.; 2. Evgen *Vavken*, filozof; 3. Milka *Kernova*. Odborniki: Ivan *Barle*, pos. v Gradu pri Cerkljah; Ivan *Kalan*, učit. v Velesovem. — Pokr. 1, ust. 18, let. 15, skupaj 34.
7. **Cerknica in okolica**: Ustan. dne 18./VII. 1907 z odl. c. kr. dež. vlade v Ljubljani, št. 4288.

8. **Cerknica in okolica**: Ženska podružnica. Ustan. dne 30. VIII. 1892, z odlokom c. kr. dež. vlade, št. 11.278.
9. ***Črnomelj**: Moška podružnica. Ustan. 1886, potrjena z odl. c. kr. okr. glav. v Črnomlju 21./I. 1887. — 1. Dr. Josip *Malerič*; 2. Melhijor *Dolenc*; 3. Rudolf *Schiller*. Odborniki: Janko *Puhek*, Avgust *Blažon*, Alojzij *Štepec*. Ust. 1, let. 48, skupaj 49
10. **Črnomelj**: Prva belokranjska ženska podružnica. Ustan. dne 8. X. 1892. — 1. Zofija *Haring*. 2. Olga *Haring*. 3. Albina *Praprotnik*. Namestnice: Račaela *Malerič*, Anica *Jeršinovic*, Josipina *Primožič*. — Ust. 7, let. 45, skupaj 52.
11. **Gorenjska dolina**: Sedež v Kranjski gori. Ustan. z min. odl. dne 8. IV. 1886, št. 6134. — 1. Dr. Josip *Tičar*, zdravnik; 2. Ivo *Petrovič*, nadučit.; 3. Vinko *Čibašek*, kapelan. Namestniki: Jakob *Černe*, hotelir; Alojzij *Klofutar*, c. kr. davčni ofic.; Vilko *Praprotnik*, c. kr. davčni asistent. Preglednika: Ivo *Jalen* v Radečah, Cecilija *Ambrožič* v Mojstrani.
12. **Gorje in okolica** (pri Bledu). Ustan. dne 24. VI. 1890, št. 2772.
13. **Idrija**: Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 1. IX. 1886, št. 8837. — 1. Josip *Pogačnik*; 2. Josip *Seljak*; 3. Filip *Sveteč*. Namestniki: Jos. *Oblak*, Valentin *Vidman*, Fr. *Tavzes*. Preglednika računov: Josip *Modrijan*, Anton *Vončina*. Ust. 1, let. 64, podp. 9, skupaj 74.
14. **Idrija**: Ženska podružnica. Ustan. dne 29. X. 1892, z odl. c. kr. dež. vlade, št. 13.037. — 1. Karla *Šotolova*; 2. Sonja *Peganova*; 3. Davorinka *Bažljeva*; namestnica: Mařenka dr. *Stverakova*; tajnica: Rozalka *Tavzeseva*; namestnica: Franja *Sedejeva*; rač. pregledovalki: Franja *Lapajnetova*, Apolonija *Vičičeva*.
15. **Ilirska Bistrica-Trnovo**: Moška podružnica. Ustan. dne 13. VIII. 1886. Pokr. 1, ust. 2, let. 32, skupaj 35.
16. **Jeseniška občina**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 11. VII. 1905, št. 2534. — 1. Dr. Fr. *Kogoj*, dež. okr. zdravnik; 2. Jak. *Špicar*, posojiln. uradn.; 3. Lovro *Humer*, obč. tajnik. Namestniki: Fr. *Pavlin*, fotog; Fr. *Kerstein*, obč. sluga; Fr. *Novak*, brivec; Peter *Vitar*, trg. — Let. 40
17. **Kamnik z okolico**: Moška podružnica. Ustan. dne 31. III. 1889, št. 3502. — 1. Jos. *Močnik*, lekarnar; 2. Fr. *Stele*, zas.

- uradnik; 3. Anton *Križman*, c. kr. davčni oskrbnik. Namestniki: Mart. *Novak*, c. kr. višji poštar; Iv. *Rojko*, c. kr. davčni pristav; Makso *Koželj*, akad. slikar. Odborniki: Iv. *Hudobilnik*, pos.; dr. Alojzij *Kraut*, odvetnik, Fr. *Martinčič*, c. kr. oficijal v p. — Pokr. 5, ust. 7, let. 48, podp. 31, skupaj 91.
18. **Kamnik**: Ženska podružnica. Ustan. dne 6. IX. 1891 z odl. c. kr. dež. vlade, št. 11.014. — 1. Anica dr. *Kraut*; 2. Marija *Kratner*; 3. Rezika *Karolnik*. Namestnice: Franja *Debevec*, Marija *Ahčin*, Ivanka *Trpinc*. — Pokr. 8, let. 58, podp. 1, skupaj 67.
19. **Kostanjeviški okraj**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 17. V. 1890, št. 5826.
20. **Kranj**: Moška podružnica. Ustan. dne 28. XI. 1885, št. 4426. — 1. Fr. *Šavnik*; 2. Ant. *Šinkovec* ml.; 3. Jos. *Meden*. Namestniki: Ant. *Štamberger*, Makso *Fock*, Pavel *Mayr*. Pokr. 6, ust. 7, let. 52, podp. 2, skupaj 67.
21. **Kranj**: Ženska podružnica. Ustan. dne 13. VIII. 1892, št. 10.889. — 1. Leopoldina *Šavnik*, soproga lekarnarja; 2. Janja *Miklavčič*, učiteljica; 3. Marija *Pirec*, soproga pos. in trg. Namestnice: Matilda *Majdič*, soproga veletržca; Radojka *Ulrich*, pos.; Mar. *Ros*, učiteljica. — Pokr. 2, ust. 21, let. 66, skupaj 89.
22. ***Kropa-Kamnagorica-Dobrava in okolica**: Ustan. z min. odl. dne 30. III. 1886, št. 4775. — 1. Juri *Magušar*, pos. in trg.; 2. Zdravko *Žmitek*, zas. uradnik; 3. Luka *Lazar*, trg. Namestniki: Ant. *Pogačnik*, župan; Jos. *Ambrožič*, pos.; Fr. *Solar*, župan. Odborniki: Iv. *Fister*, Iv. *Potočnik*, Ljudmila *Pleničar*, Iv. *Kralj*, Iv. *Markovič*, Jos. *Pogačnik*, Anton *Pezdič*, Minka *Medič*, Fil. *Pogačnik*, Leon *Jerše*. Pregledovalca računov: Ana *Božič*, Jos. *Pleničar*. — Pokr. 5, ust. 4, let. 16, skupaj 25.
23. **Krško**: Moška podružnica. Ustan. dne 6. III. 1887, z odl. c. kr. dež. vlade dne 24. III., št. 3013. — 1. Iv. *Lapajne*, ravnatelj v p.; 2. Janko *Stare*, c. kr. davčni asistent; 3. Dr. Vilko *Maurer*, not. kand. Namestniki: Jos. *Perovšek*, c. kr. evid. geometer; Fr. *Antolič*, not. uradnik; Florjan *Rozman*, učitelj. — Ust. 5, let. 35, podp. 12, skupaj 52.
24. **Krško in okolica**: Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 27. VII. 1894, št. 13.985.

25. **Litija**: Ustan. dne 1./XI. 1886, št. 10.929. — 1. Bern. *Andoljšek*, nadučit.; 2. L. *Sveteč*, c. kr. notar; 3. Vinko *Watzak*, c. kr. poštar. Namestniki: Fr. *Slanec*, velepos.; Frid. *Nerat*, c. kr. sod. pristav; Iv. *Demšar*, živinozdravnik. — Pokr. 36, ust. 9, let. 17, podp. 53, skupaj 115.
26. **Ljubljana**: Podružnica I. ljubljanska. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 14./X. 1885, št. 10.133. — 1. Dr. Vinko *Gregorič*, primarij; 2. Fr. *Novak*, c. kr. profesor; 3. Dav. *Karlin*, c. kr. profesor v p. Namestniki: Rajko *Perušek*, c. kr. profesor; Anton *Bartel*, c. kr. profesor; Alojzij *Tavčar*, c. kr. profesor. Drugi odborniki: Dr. Jak. *Žmavec*, c. kr. profesor; Fr. *Vajda*, c. kr. profesor; Štef. *Podboj*, c. kr. gimn. učitelj. — Pokr. 60, ust. 42, let. 211, podp. 25, skupaj 338.
27. **Ljubljana**: Šenklavško-frančiškanska ženska podružnica. Ustan. dne 25./VII. 1892.
28. **Ljubljana**: Št. Jakobskotrnovska moška podružnica. Ustan. z min. odl. dne 29./III. 1886, št. 3164. — Pokr. 7, ust. 15, let. 49, skupaj 71.
29. **Ljubljana**: Št. Jakobskotrnovska ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 4./VIII. 1892, št. 9208. — 1. Ivana *Supančič*, stavbenika soproga; 2. Vera *Souvan*; 3. Jela *Lozar* in Josipina *Vidmar*. Namestnici: Brigita *Souvan*, Mar. *Petrovčič*. Odbornice: Franja dr. *Tavčar*, Jelka dr. *Brettl*, Uršula *Souvan*, županja Milica *Hribar*, Ivana *Beg*, M. *Marolt*, Antonija *Kadivec*. — Pokr. 21, ust. 32, let. 114, podp. 50, skupaj 217.
30. **Ljubljana**: Šentpetska moška podružnica. Ustan. dne 14./IV. 1886, št. 5771 odl. c. kr. min. — 1. Fr. *Mally*, tovarnar in obč. svet.; 2. Fr. *Podkrajšek*, žel. ofic.; 3. Fr. *Maselj*, c. in kr. rač. stotnik v p. Namestniki: Viktor *Rohrmann*, tovarnar; Fr. *Žan*, mesar. mojster; Fran *Medic*, trg. sotr.; Ivan *Bonač*, tovarnar. Odborniki: Al. *Lenček*, klep. mojster in obč. svetnik; Tomo *Mencinger*, trg.; Fr. *Potočnik*, pristav juž. žel. — Pokr. 13, ust. 30, let. 114, skupaj 157.
31. **Ljubljana**: Šentpetska prva ženska. Ustan. dne 12./IV. 1891. — 1. Antonija *Mally*, soproga tovarn.; 2. Hel. *Bavdek*, pos.; 3. Ana *Podkrajšek*, pos. Namestn.: 1. podpredsednica je blagajničarka; 2. Minka *Vrančič*; 3. Kat. *Žan*; Antonija

- Kadivec*. Odborn.: Pavla *Senekovič*, Ana *Vičič*, Ivana *Vičič*. — Pokr. 7, ust. 32, let. 113, skupaj 152.
32. **Logatec**: Moška podružnica. Ustan. dne 6./I. 1887. — 1. Jos. *Prevec*, c. kr. sod. pristav; 2. Stan. *Legat*, šolski vodja; 3. Val. *Vončina*, c. kr. sod. ofic. v p. Namestniki: Fr. *Majdič*, Iv. *Rihar*, Jos. *Tollazzi*. — Pokr. 1, let. 51, skupaj 52.
33. **Logatec**: Ženska podružnica. Ustan. dne 21 VIII. 1892, št. 9854. — 1. Josipina *Mazi*; 2. Mara *Palme*, učiteljica; 3. Mar. *Legat*. Namestnice: Ana dr. *Kraut*; Ana *Lavrič*; Ivana *Smole*, učiteljica. Odbornici: Klementina *Vončina*, Mar. *Strmole*. — Pokr. 6, ust. 4, let. 55, skupaj 65.
34. **Loški potok**: Ustan. s c. kr. min. odl. dne 28./IV. 1886, št. 6133.
35. **Meniševska v Begunjah**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 16./XI. 1886, št. 10.511.
36. ***Metlika**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 16./IV. 1886, št. 4866. — 1. Josipina dr. *Weibl*; 2. Pavla *Fleischmann*; 3. Vilma *Gangl*. Namestnice: Cecilija *Guštin*, Agata *Mahar*, Franja *Lavrič*. Odbornice: Amalija *Weibl*, Karolina *Fux*, Josipina *Skušek*, Julijana *Hrehorič*, Klementina *Vukšinič*, Amalija *Podgornik*, Amalija *Sturm*, Rada *Grbec*, Regina *Fran*, Otilija *Trampuš*. — Let. 65
37. **Mokronog**: Ustan. z min. odl. 1886, št. 1. — Dr. Matija *Hočevar*, okrož. zdravnik; 2. Jos. *Tratar*, učitelj; Marica *Pasetzky*. Namestnica: Josipina *Rozina*, sprg. c. kr. davčn. upravitelja. Odborniki: Konrad *Rozman*, c. kr. davčni upravitelj; Ant. *Mejač*, c. kr. sodnik; M. *Pintar*, notar. kand. Odbornika namestnik Ivan *Žagar*, dež. dacar. — Pokr. 2, ust. 1.
38. **Naklo z okolico na Gorenjskem**: Ustan. dne 18./IX. 1887. — Let. 2, podp. 18, skupaj 20.
39. **Novo mesto**: Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 3./III. 1886, št. 3318. — 1. Iv. *Krajec*, pos.; 2. Edm. *Kastelic*, trg.; 3. Iv. *Maselj*, c. kr. prof. Namestniki: Ant. *Žlogar*, kanonik; Dav. *Majcen*, c. kr. prof.; Jos. *Ogo-reutz*, trg. — Pokr. 3, ust. 17.
40. **Novo mesto**: Ženska podružnica. Ustan. z dop. c. kr. okr. glav. v Novem mestu z dne 15./XII. 1901. — 1. Jakobina dr. *Žitek*; 2. Frida *Vavpotič*; 3. Ana *Kompare*. Namestnice:

Marica *Kozina*; Ivana *Levec*; Mar. dr. *Vavpotič*, Odbornice: Matilda *Rohrman*, *Malnerič*, *Preatoni* in *Skale*. — Ust. 9, let. 76, podp. 62, skupaj 147.

41. **Pivka s sedežem v Št. Petru**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 3./X. 1886, št. 9917. — 1. Rud. *Horvat*, nadučit.; 2. Marica *Dovgan*, učiteljica; 3. Mih. *Kalan*, nadučit. Namestniki: Fr. *Verbič*, nadučit.; Al. *Domicelj*, ml., trg; L. *Špilar*, trg. — Pokr. 3, ust. 22, let. 42, podp. 50, skupaj 117.
42. **Poljanska dolina**: Ustan. dne 17. IX. 1886.
43. **Postojna**: Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 13./IX. 1886, št. 8053.
44. **Postojna**: Ženska podružnica. Ustan. dne 28./VII. 1892, potrjena z odl. c. kr. dež. vlade dne 17./IV. 1893, št. 2161.
45. **Prem**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade z dne 3. IX. 1886. št. 8964.
46. ****Radomlje**: Ustan. l. 1908.
47. **Radovljica**: Moška podružnica. Ustan. dne 27./IX. 1892. — 1. Dr. Janko *Vilfan*, župan; 2. Iv. *Šega*, učit.; 3. Leopold *Fürsager*, trg. Namestniki: Val. *Žun*, Fr. *Jaklič*, Iv. *Sartori*. Odbornika: Jos. *Pogačnik*, Rud. *Kunstelj*. — Pokr. 3, ust. 5, let. 53, skupaj 61.
48. **Radovljica in okolica**: Ženska podružnica. Ustan. dne 8./VIII. 1900, št. 3502. — 1. Jela dr. *Vilfan*; 2. Kristina *Fajdiga*; 3. Josipina *Resman*. — Pokr. 2, ust. 2, let. 26, skupaj 30.
49. **Ribnica**: Ustan. z min. odl. dne 5./II. 1886, št. 1571. — 1. Dr. Ant. *Schiffner*, zdravnik in župan; 2. Ant. *Spende*, c. kr. sod. ofic.; 3. Št. *Tomšič*, nadučitelj. Namestniki: Ign. *Gruntar*, c. kr. notar; Iv. *Toporiš*, c. kr. sodnik; Iv. *Arko*, posoj. tajnik. — Pokr. 5, ust. 18, let. 68, skupaj 91.
50. **Ribnica in okolica**: Ženska podružnica. Ustan. dne 1./IX. 1898, št. 18964. — 1. Franja *Picek*, trg. soproga; 2. Julija *Tomšič*, nadučit. soproga; 3. Anka *Podboj*. Namestnice: Ana *Podboj*, Vida *Picek*, Ana *Lovšin*. Odbornice: Karolina *Göderer*, Angela *Križman*, Ivana *Klun*, Klementina *Pauser*, Franja *Pakiž*, Ana *Podboj*, Amalija *Fajdiga*, Franja *Razinger*. — Pokr. 9, ust. 13, let. 95, skupaj 117.
51. ****Sava-Javornik-Koroška Bela**: Ustan. z odl. c. kr. okr. glav. Radovljica dne 4. X. 1907, št. 5554. — 1. Andrej *Soklič*,

- topilec in pos.; 2. Fran *Trojar*; 3. Anton *Ravnik*, tovarn. vratar. Odborniki: Karol *Lorenc*, Fran *Potočnik*, Urban *Ravhekar*, Peter *Prevec*, Fran *Mencinger*, Jakob *Stupnikar*. — Pokr. 4, let. 63, skupaj 67.
52. **Selce na Gorenjskem**: Ustan. z odl. c. kr. okr. glav. v Kranju dne 31./V. 1886, št. 5007.
53. **Senožeče**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 23./IV. 1886 št. 4033.
54. **Smednik in okolica**: Ustan. dne 20./VI. 1887.
55. **Stari trg pri Ložu**: Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 19./I. 1893, št. 15.820 de 1892. — 1. Jakob *Kogej*, c. kr. notar; 2. Justina *Kozamernik*, učit.; 3. Ladko *Zakrajšek*, pos. sin. Namestniki: Franja *Benčina*, sopr. pos.; Mara *Lencen*, c. kr. davkarja hči; Franjo *Žagar* ml., prokurist, Markovec. Odbornik: Ferdo *Vigela*. — Pokr. 4, let. 67, podp. 2, skupaj 73.
56. **Stari trg**: Ženska podružnica. Ustan. dne 12./II. 1893.
57. **Šiška**: Ustan. dne 17./II. 1886 z odl. c. kr. min. št. 1269. — 1. Makso *Lavrenčič*, pos.; 2. Drag. *Mohar*, pos.; 3. Ant. *Rojina*, pos. Namestnik: Ant. *Javoršek*, nadučitelj. Odbornika: Iv. *Škarjovec*, Iv. *Kovič*. — Pokr. 4, ust. 12, let. 14, podp. 62, skupaj 92.
58. in 59. **Škofja Loka in okolica**: Moška podružnica. Ustan. z min. odl. dne 23./III. 1886, št. 4772. — Ženska podružnica ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 16./II. 1894, št. 3084. — 1. Slavko *Flis*, učit.; 2. Ivanka *Flis*, pos.; 3. Raško *Thaler*, trg. Namestniki: Dr. Karol *Zakrajšek*, okr. zdr.; Otilija *Logar*, pošt. ofic.; Leo *Lavrič*, trg. Odborniki: Albina *Deisinger*, zaseb. Pregl.: Josip *Deisinger*, trg.; Andrej *Oblak*, trg. — Pokr. 3, ust. 18, let. 27, skupaj 48.
60. **Trebnje in okolica**: Ustan. dne 4./VIII. 1908 z odl. dež. vlade št. 3714/p. — 1. Viljem *Tomic*; 2. Vinko *Šerak*; 3. Silvija *Praznik*. Namestniki: Fr. *Potokar*, Olga *Vozelj*, *Mervar*, Mila *Tomic*, Janko *Bukovec*, Marija *Zure*. — Pokr. 4, let. 54, skupaj 58.
61. **Tržič in okolica**: Ustan. dne 29. VIII. 1899, št. 4547. — 1. Fr. *Špendal*, duh. svetn. in župnik; 2. Rih. *Mally*, c. kr. davčni

- kontr. v p.; 3. Jos. Šter, krčmar. Odbornika: Fr. Ahačič, Rajko Pollak. — Pokr. 3, ust. 7, let. 60, podp. 16, skupaj 86.
62. *Turjak: Ustan. dne 26./III. 1886. — 1. Jern. Žužek, c. kr. poštar; 2. Pavlina Marn; 3. Helena Medved. Namestniki: Katarina Bergant, Helena Kožar, Ivana Prusnik. Pokr. 3.
63. Unec in okolica: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 13. V. 1904, št. 8581. — 1. Avgust Bele; 2. Peter Repič; 3. Matilda Sebenikar. Namestniki: Ant. Kozlevčar, Viljelmina Repič, Antonija Gnezda. — Let. 27.
64. Velike Lašče: Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. okr. glav. v Kočevju dne 2./I. 1896, št. 12 271. — 1. Ana Hočevar; 2. Franja Hočevar; 3. Marija Somrak. Namestnice: Ema Pucelj, Nežika Somrak, Milka Hočevar. Odbornice: Leopoldina Štefančič, Ana Fink, Marija Hočevar, Ana Hočevar, Lenček, Mar. Zadnik, Franja Strah. Preglednice: Leopolda Garbeis in Lea Buković. — Pokr. 6, ust. 5, let. 80, skupaj 91.
65. **Vič: občina. Ustan. l. 1908. Let. 50.
66. Št. Vid nad Ljubljano: Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 12./XII. 1892, št. 15 434.
67. Vipava: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 24. IX. 1886, št. 9656. — 1. Jurij Hus, lekarnar; 2. Rado Grum, učitelj; 3. Dr. Pavel Kanc, okr. zdravnik. Namestniki: Karolina Kanc, zdravn. soproga; Leopoldina Vadnjal, učiteljica; Ljudmila Borštnar, učiteljica. — Pokr. 2, ust. 1, let. 79, skupaj 82.
68. Vrhnika: Moška podružnica. Ustan. dne 19./III. 1887, potrjena z odl. c. kr. dež. vlade dne 19./IV. 1887, št. 4123.
69. Vrhnika: Ženska podružnica. Ustan. dne 10./X. 1892 z odl. c. kr. dež. vlade št. 12 368. — 1. Ema dr. Modiceva.
70. Zagorje ob Savi: Ustan. z odl. c. kr. okr. glav. v Litiji dne 27. XI. 1892, št. 3152. — 1. Janko Levstik, nadučitelj; 2. Miloš Lazar, računovodja; 3. Ferdo Poljšak, pos. Namestnica: Mar. Weinberger, pos. Odborniki: Fr. Kozjak, naduč.; Tomo Koprivc, pos.; Fr. Weinberger, župan; Ognjeslav Firm, računovodja; Janko Stepišnik, učit.; Štefanija Korbar; Amalija Koprivc; Mar. Levstik; Leopolda Ašič. — Pokr. 7, ust. 3, let. 82, skupaj 92.

71. *Zatičina - Višnja gora: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 3./IX. 1886, št. 8967. — 1. Fr. *Kovač*, nadučitelj; 2. Janko *Škrbinec*, nadučitelj; 3. Jos. *Škufca*, trgovec. Namestniki: Karol *Gorišek*, učitelj; Mirko *Drmelj*, učitelj; Fr. *Zbrizaj*, c. kr. kancelist. — Pokr. 3, ust. 16, let. 14, podp. 4, skupaj 37.
72. *Železniki na Gorenjskem: Ustan. dne 17./VI. 1886, št. 5. — 1. Anton *Hafner*, pos.; 2. Matej *Klopčič*, županov sin; 3. Jos. *Demšar*, lesni trgovec. Namestnik: Jos. *Košmelj*. — Pokr. 1, let. 30, skupaj 31.
73. Žužemberk in okolica: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 2./VII. 1887, št. 6490. — 1. Josip *Pehani*, pos. in gost; 2. Iv. *Cirk*, davčni asistent; 3. Greg. *Koželj*, trgovec. — Ust. 5, let. 23, skupaj 28.

II. Štajersko.

1. Sv. Benedikt v Slov. Goricah: Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namest. v Gradcu dne 21. VII. 1904, št. 26 257.
2. *Braslovče: Ustan. dne 3. III. 1886, št. 6521 odl. min. za notr. zadeve. — 1. Florijan *Rak*, pos.; 2. Ivan *Vogrinc*, kapelan; 3. Rud. *Salaba*, trg. pom. Namestniki: Fr. *Lorber*, nadučitelj; Iv. *Kramer*, učitelj, Iv. *Zotter*, nadučitelj v Gomilskem. — Ust. 3, let. 23, podp. 10, skupaj 36.
3. Breški okraj v Brežicah: Ustan. z odl. c. kr. vlade z dne 27./VII. 1890, št. 15.332. — 1. Andrej *Levak*, velepos.; 2. Fr. *Pišek*, tajnik posojiln.; 3. Jos. *Uršič*, trg. Namestniki: Jos. *Mešiček*, mest. župnik; Pet. *Gorjup*, kapelan; Ign. *Polanšek*, pek. mojster.
4. **Brežice: Ženska podružnica. Ustan. dne 26. IV. 1908. 1. Ivanka *Levak*; 2. Anica *Poljanšek*; 3. Fani *Mešiček*. Namestnice: Olga *Balon*, Frida *Frece*, Ter. *Frece*. — Ust. 2, let. 73, skupaj 75.
5. Celje: Moška podružnica. Ust. z min. odl. dne 14./XII. 1885, št. 3563. — 1. Dr. A. *Dolar*; 2. Dr. Janko *Sernec*; 3. Dr. Štefan *Rajh*. Namestniki: Dr. Gvidon *Sernec*. Odbornika: Fr. *Voglar*, Rud. *Stermecki*. — Pokr. 6, ust. 9, let. 136, skupaj 151.
6. Celje: Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namest. v Gradcu dne 19. XI. 1893, št. 29.547. — 1. Ana dr. *Kukov-*

- čeva*; 2. Melanija *Sernec*; 3. Mila *Sernec*. Namestnica: Antonija dr. *Schwabova*. Odbornici: Minka *Kos*, *Kalan*. — Pokr. 4, ust. 5, let. 141, skupaj 150.
7. ***Gornja Radgona**: Ustan. 1901. — Dr. Fr. *Simonič*, kustos vseučiliške knjižnice v p.; 2. Iv. *Ašič*, not. kand; 3. *Jos. Zemljič*, posoj. tajnik. Namestniki: dr. Fr. *Strelec*, c. kr. not.; Ant. *Korošec*, trg.; Terezija *Petovar*, učiteljica; dr. Lev *Kreft*, zdravnik; *Jos. Korošec*, učitelj. — Ust. 4, let. 28, podp. 4, skupaj 36.
8. **Gornji grad**: Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 27./II. 1886, št. 2593. — 1. Josip *Kranjc*, 2. dr. Maks *Konečnik*, 3. Avgust *Drukar*. Namestnika: Rud. *Vivod*, Fr. *Kocbek*. Pokr. 1, ust. 23, let. 36, podp. 6, skupaj 66.
9. **Gradec**: Akademiška podružnica. Ustan. z min. odl. dne 26. I. 1886, št. 1112.
10. **Gradec**: Izvenakademiška podružnica. Ustan. z min. odl. dne 15./V. 1886, št. 7231. — 1. Iv. *Benedik*, župnik v p.; 2. Pavel *Glaser*, c. kr. poštni računski asistent; 3. Iv. *Vouk*, c. kr. poštni nadkontrolor. Namestniki: Drag. *Lubec*, dvorni svetnik; Ant. *Batič*, c. kr. poštni nadoficijal; Fr. *Vršič*, zavarovalni uradnik. Drugi odborniki: Ant. *Klemenčič*, c. kr. poštni asistent; Vek. *Baš*, črevljarski mojster. — Pokr. 5, ust. 22, let. 130, podp. 15, skupaj 172.
11. **Gradec**: Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. k. namest. v Gradcu dne 12./VI. 1907, št. 8, 1844/1. — 1. Jela dr. *Murkova*, soproga vseučil. prof.; 2. Zorka *Kavčičeva*, uradnica; 3. Gerta *Gomilšakova*. Namestnice: Sigismunda *Wendlerjeva*, soproga dež. sodn. svetnika; Marijanica *Glaserjeva*, uradnikova soproga; Pavla *Žmavčeva*. — Ust. 1, let. 52, skupaj 53.
12. ****Hrastnik-Dol**: Ustan. z odl. c. kr. okr. glavarstva v Celju dne 26./II. 1908, št. 8, 867/1. — 1. Ant. *Gnus*, nadučitelj; 2. Mar. *Pogljajen*, vrtnarica; 3. Ign. *Jan*. Namestniki: Alojzija *Roš*, Fr. *Peklar*, T. *Dolinšek*. Drugi odborniki: Dom. *Majcen*, Fr. *Plaznik*, Lila *Štefančič*, Mar. *Sorčan*, Ur. *Koželj*, Ivan *Sovre*, Al. *Pinter*. — Pokr. 2, ust. 1, let. 122, skupaj 125.
13. **Šent Jurij ob južni železnici**: Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namest. v Gradcu 8./V. 1886, št. 895. — 1. Josip

- Čulek*, učitelj; 2. Karol *Kveder*, učitelj; 3. Alojzij *Recelj*, učitelj. Namestniki: Jos. *Drofenik*, Andr. *Oset*, Oton *Kartin*. — Let. 24, podp. 29, skupaj 53.
14. **Št. Juri ob južni železnici**: *Ženska* podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namest. v Gradcu 9./XI. 1891, št. 19.609.
15. **Konjice**: Ustan. z min. odl. dne 26. III. 1886, št. 4252. — Pokr. 1.
16. **Kozje in kozjanski okraj**: Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 18. II. 1904, št. 6044. — 1. Rupert *Brovot*, davčni upravitelj; 2. T. *Hohnjec*, nadučitelj; 3. Otmar *Golob*, notarski kandidat. Namestniki: Dr. Ferdo *Kunej*, zdravnik; Fr. *Vadnal*, učitelj; Fran *Gostinčar*, učitelj. — Let. 32, podp. 7, skupaj 39.
17. **Laški trg in okolica**: Ust. z odl. c. kr. namest. v Gradcu z dne 18. IX. 1891, št. 21.236.
18. **Lehen pri Ribnici**: Ustan. z odl. c. kr. deželne vlade v Gradcu dne 27. III. 1887. — 1. Jak. *Urbanec*, velepos.; 2. I. *Pahernik*, velepos.; 3. Marija *Urbanec*, veleposestnika hči. Namestniki: Lev *Brunčko*, visokošolec; Vekoslava *Medved*. — Let. 12, podp. 13, skupaj 25.
19. ****Lembah in okolica**: Ustan. z odl. c. kr. namest. v Gradcu 2./X. 1907, št. 8, 2731.1. — 1. Anton *Kocuvan*, župnik; 2. Rudolf *Kranjc*, organist; 3. Marica *Godec*, učiteljica. Namestniki: Ant. *Črnko*, Feliks *Robič*, Jurij *Kaloh*, posestniki. — Let. 23.
20. **Sv. Lenart v Slov. goricah**: Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 13./X. 1888, št. 21.440. — 1. Fr. *Breznik*, veleposestnik; 2. Fr. *Vrabelj*, zasebni uradnik; 3. dr. Milan *Gorišek*, odvetniški kandidat. — Let. 27.
21. **Ljutomer z okolico**: Ustan. z odl. c. kr. namest. v Gradcu dne 10. X. 1892, št. 23.714. — 1. Janko *Karba*, učitelj; 2. —; 3. Fr. *Zacherl*, učitelj. Namestniki: Fr. *Čeh*, učitelj; Pero *Veselič*, brijač; Marica *Lebar*, učiteljica. Odbornice: Marija dr. *Chloupkova*, Matilda dr. *Grossmanova*, Mar. *Seršenova*. — Let. 49, podp. 76, skupaj 125.
22. **Sv. Lovrenc in okolica nad Mariborom**: *Ženska* podružnica. Ustan. dne 1./VII. 1901, z odl. c. kr. namestništva v Gradcu, št. 22.692. — 1. Mar. *Brezočnik*, 2. Mina *Pernat*, 3. Marica *Kašovic*. Namestnice: Julija *Skerbinjek*, Micika *Ladinik*,

- Milica *Lamprecht*. Odbornice: Filomena *Skerbinjek*, Brigita *Šiker*, Jožica *Pernat*. — Ust. 4, let. 21, skupaj 25.
23. **Maribor**: Ustan. z min. odl. 10./I. 1888, št. 353. — 1. Dr. Anton *Medved*, gimn. prof.; 2. Fr. *Majer*, trg. uradnik; 3. dr. Vladimir *Sernec*, odvetniški koncipijent. Namestnik: dr. Radivoj *Pipuš*, odvetnik. — Pokr. 14, ust. 12, letn. 64, več podpornikov, skupaj 90.
24. **Maribor in okolica**: Ženska podružnica Ustan. dne 14./V. 1898, št. 12.381. — 1. Pavlina dr. *Voušekova*, soproga sodnega nadsvetnika; 2. Mara *Koprivnikova*; 3. Mar. dr. *Poljančeva*, prof. soproga. Namestnice: Julija *Šternova*, Ivanka *Sernečeva*. — Let. 76.
25. ** **Mozirje**: Gornjesavska ženska podružnica. Ustan. dne 23. XII. 1907, št. 8, 3362 I, 1907 — 1. Ana dr. *Goričarjeva*, 2. Antonija *Ježovnikova*; 3. Antonija *Ježovnikova*. Namestnice: Mar. *Drukarjeva*, Avg. *Schusterjeva*, Pavla *Terbejeva*. Odbornice: Frančiška *Goričarjeva*, Mara *Lajkaufova*, Ivana *Lipoldova*, Marica *Pepelnakova*, Terezija *Praprotnikova*, Pavla *Tribuševa*, Vilma *Kocbekova*; Karla *Petkova*, Elizabeta *Matkova*, Amalija *Turnšekova*, Julija *Bizjakova*. — Ust. 1, let. 25, skupaj 26.
26. **Ormoški okraj**: Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 17. X. 1887, št. 21.104. — 1. Dr. Anton *Žižek*, zdravnik; 2. Anton *Porekar*, nadučitelj; 3. Ciril *Geršak*, inženir. Namestniki: Jakob *Menhart*, župnik; Jakob *Potočnik*, črevljarski mojster; Jakob *Zadravec*, posestnik paromlina. Odbornik: Fr. *Kovač*, tajnik okrajnega zastopa. — Pokr. 1, ust. 14, let. 24, skupaj 39.
27. **Ormoški okraj**: Ženska podružnica. Ustan. z odlokom c. kr. namestništva v Gradcu dne 21./I. 1892, št. 721. — 1. Ana *Rozinova*; 2. Urška *Kuharičeva*; 3. Jerica *Omulčeva*. Namestnice: Roza *Miklova*, Ivanka dr. *Žižekova*, Angela *Porekarjeva*. — Ust. 10, let. 45, podp. 5, skupaj 60.
28. **Polzela**: Ustan. z odl. c. kr. namest. v Gradcu dne 8. III. 1887, št. 4219. — 1. Jos. *Repič*; 2. Jul. *Sevnik*; 3. Jos. *Cizel*. Namestniki: Fr. *Turnšek*, Ana *Kandušer*, Josipina *Koderman*. Odborniki: Fr. *Repič*, Antonija *Cizel*, Mar. *Repič*. Pregledovalec računov: Julij *Žigan*. — Let. 15, podp. 11, skupaj 26.

29. **Ponikva:** Ustan. z odl. c. kr. namešt. v Gradcu dne 8./III. 1887, št. 4219.
30. **Ptuj:** Ustan. z odl. c. kr. namešt. v Gradcu dne 27. XII. 1885, št. 25.288. — 1. O. Lenart *Vavpotič*, gvardijan; 2. dr. Josip *Komljanec*, c. kr. gimn. profesor; 3. Ferdinand *Skuhala*, posoj. uradnik. Namestniki: Jos. *Zelenik*, posestnik; Andrej *Babič*, posojilnični uradnik; Anton *Kolarič*, c. kr. profesor; Mar. *Lukmar*, učiteljica.
31. ** **Ptuj:** Ženska podružnica. Ustan. dne 10. VIII. 1908, št. I., 6795/08, odl. c. kr. namešt. v Gradcu. — 1. Vida dr. *Horvatova*, soproga odvetnika; 2. Marijana *Luknarjeva*, učiteljica; 3. Ida *Toplakova*, hčerka davkarja. Namestnice: Valentina *Kauklerjeva*, soproga nadučiteljeva; Ema *Trstenjakova*, učiteljica; *Langerholzeva* in *Flekova*.
32. ** **Rajhenburg-Videm in okolica:** Ustan. z minist. odl. z dne 11. IX. 1907. — 1. Dr. M. *Schirmaul*, 2. Lavoslav pl. *Rainhofen*; 3. Josipina *Kosar*. Namestniki: Ant. *Kunej*, Janko *Knapič*, Fr. *Kocjan*, Karolina *Podjet*. Odbornika: Fr. *Kužnik*, Juro *Klemenčič*. — Let. 45, podp. 16, skupaj 61.
33. **Rečica v Savinjski dolini:** Ustan. z minist. odl. dne 15./IV. 1886, št. 5233. — 1. Ant. *Turnšek*; 2. Karol *Mayer*; Iv. *Veit*. Namestnika: Rud. *Pevec*, Ivanka *Schwarz*. — Ust. 2, let. 31, skupaj 33.
34. **Ruše in okolica:** Ženska podružnica. Ustan. z dne 26. XII. 1898. — 1. Ema dr. *Gorišekova*; 2. Davorin *Lesjak*; 3. Ela *Lichtenwallnerjeva*. Namestnice: Julija *Srnčeva*, Terezija *Haričeva*, Alojzija *Glaserjeva*. Odbornica: Ivanka *Hlebova*. — Letn. 52.
35. **Sevnica:** Ustan. z min. odl. dne 27./V. 1886, št. 8017.
36. **Slovenji Gradec in okolica:** Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 3. III. 1887, št. 3926. — 1. Konrad *Šmid*, cand. iur.; 2. Fr. *Pichler*, c. kr. davčni pristav; 3. Vlad. *Ferjan*, c. kr. oficijal. Namestniki: Šim. *Šalamun*, nadučitelj; Albert *Zavodnik*, cand. iur.; Ant. *Valenčak*, trgovec. — Ust. 19, let. 43, skupaj 62.
37. **Slovenska Bistrica:** Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 13. IX. 1892, št. 20.790.

38. **Šaleška dolina v Šoštanjju**: Ustan. z odl. c. kr. naméštništva v Gradcu dne 20. II. 1896, št. 3698.
39. **Škofja ves pri Celju**: Ustan. z odl. c. kr. namešt. v Gradcu dne 3. X. 1890, št. 35.890. — 1. Ivan *Prekoršek*; 2. Fran *Lešnik*; 3. Anton *Gmeiner*. Namestnik: dr. Branko *Žižek*.
40. **Šmarje-Slatina**: Ustan. z odl. c. kr. dež vlade v Gradcu dne 10./XII. 1886, št. 24 839. — 1. Dr. Jos. *Rakež*, zdravnik; 2. Evstahij *Kobal*, privatni uradnik; 3. Janko *Ilc*, kaplan; Namestniki: Fr. *Ferlinc*, župan; Lovro *Kuharič*, davčni asistent; Davorin *Zavrač*, c. kr. sodni oficijal. Odbornik: Mih. *Skale*, gostilničar. — Ust. 5, let. 27, skupaj 32.
41. **Trbovlje in okolica**: Ustan. kot podružnica za „Zidani most in okolico“ z odl. c. kr. nameštništva v Gradcu dne 7./XII. 1886, št. 24.545. Dne 25./X. 1891. se je preselila in ima svoj sedež v Trbovljah, kar je na znanje sprejelo c. kr. nameštništvo dne 30./III. 1892, št. 6047. — 1. Robert *Plavšak*, učitelj; 2. Juro *Naglav*, paznik; 3. Slavko *Cimperšek*, učitelj. Namestniki: Fr. *Dreo*, velepos.; Josip *Velkavrh*, učitelj; Niko *Pintarič*, krojač. Odborniki: Anton *Kuhar*, učitelj; Oskar *Mol*, učitelj; Dragotin *Režun*, uradnik. — Pokr. 4.
42. **Trbovlje in okolica**: Ženska podružnica. Ustan. dne 13./II. 1901, z odl. c. kr. namešt. v Gradcu dne 19. II. 1901, št. 5466. — 1. Ana *Dimnik*, pos.; 2. Ruska *Frankovič*, modistinja; 3. Zlata *Kuhar-Mol*, učiteljeva soproga. Namestnice: Neža *Dreo*, velepos.; Reza *Pust*, prodajalka; Josipina *Šentjunc*, pazn. sopr. Odbornice: Štefka *Cimperšek* in Mar. *Arzenšek*, učiteljici; Pavlina *Volker* in Mar. *Mayer*, gost. hčerki; Roza *Les*, rud. babica. — Pokr. 3, ustan. 1, letn. 120, podp. 20, skupaj 144.
43. **Velenje**: Ustan. z odl. c. kr. glavarstva v Slovenjem Gradcu dne 19. IX. 1894, št. 2879. — 1. Dr. M. *Podlesnik*, okrožni zdravnik; 2. J. *Armič*, učitelj; 3. Cirila *Ježovnikova*. Namestniki: A. *Jankovičeva*, nadučit. soproga; *Senica*, trgovka in posestnica; B. *Brence*, učiteljica.
44. **Velika Pirešica**: Ustan. z odl. c. kr. namešt. dne 22./VII. 1888, št. 15 216.
45. **Vransko**: Ustan. dne 9./1891, z odl. c. kr. namešt. v Gradcu dne 30./XII. 1890, št. 45.968. — 1. Rud. *Vrabl*, učitelj.

2. *Bebi Kolšek*, učiteljica; 3. *Ivan Jakše*, učit. Namestniki: *Anica dr. Karbova*, *Jos. Rotner*, *Kar. Košenina*. — Pokr. 2, ust. 2, let. 60, skupaj 64.
46. **Vuhred-marenberški okraj**: Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 10./II. 1886, št. 2958. — 1. *Matej Bežan*, c. kr. notar; 2. *Iv. Lederhas*, org.; 3. *Fr. Mravljak*, modroslovec. Namestnika: *Ant Osrajnik*, *Peter Mravljak*. Odbornika: *Fran Pahernik*, *Ed. Kocbek*. — Ustan. 7, let. 51, skupaj 58.
47. ** **Vuzenica, Muta in okolica**: Ustan. dne 29./XII. 1907. — 1. *Jak. Verdnik*, pos; 2. *Emerik Mravljak*, trg. sin; 3. *Alojzij Grubelnik*, posestnik. Namestnika: *dr. Maks I'regl*, zdravnik; *Fr. Korbar*, učitelj. Let. 42.
48. **Žalec pri Celju**: Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 28./II. 1886, št. 2621. — 1. *Anton Petriček*; 2. *Fr. Pikel*; 3. *Fr. Pristovšek*. Namestniki: *Benjamin Kunej*, *Rajko Vrečer*, *Vinko Kveder*. — Pokr. 2, ust. 12, letn. 20, skupaj 34.
49. **Žalec pri Celju**: Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Gradcu dne 5./XII. 1905, št. 54.651. — 1. *Marija Roblek*; 2. *Dora Pristovšek*; 3. *Dora Bergman*. Namestnice: *Terezija Kordiš*, *Ljubica Lipold*, *Marija Černej*. — Let. 58.

III. Koroško.

1. **Apače**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade v Celovcu dne 16./V. 1888, št. 601.
2. **Beljak in okolica**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade v Celovcu dne 21./X. 1886, št. 1954.
3. ** **Borovlje**: Ustan. leta 1908. — 1. *Anton Stangl*, puškar; 2. *Ludovik Borovnik*, puškar; 3. *Miha Turk*, puškar.
4. **Celovec in okolica**: Ustan. dne 8. I. 1886, št. 96 min. odl.
5. **Črna in okolica**: Ustan. dne 12. V. 1889.
6. **Haber pri Medgorjah**: Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade v Celovcu dne 20. X. 1888, št. 1447.
7. **Št. Janž v Rožni dolini**: Ustan. dne 16./IX. 1888.
8. **Št. Kancijan in okolica**: Ustan. dne 21./IV. 1888, z odl. c. kr. dež. vlade št. 636.

9. **Kotmaraves in okolica:** Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade 11./III. 1890, št. 298.
10. **Libeliče:** Ustan. dne 8./II. 1891, z odl. c. kr. dež. vlade 20./III. 1892, št. 400.
11. * **Libuče in okolica:** Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 30./VI. 1902, št. 1175.
12. **Pliberk in okolica s sedežem v Šmihela:** Ustan. 2./IV. 1888.
13. **Pokrče in okolica:** Ustan. 13./X. 1897, št. 1686.
14. **Pribla ves in okolica:** Ustanov. z odl. c. kr. dež. vlade 22./III. 1890, št. 385.
15. **Rožak in okolica:** Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 19./VII. 1893, št. 1178.
16. **Št Šteben in okolica na Zilji:** Ustan. z odl. c. kr. dež. vlade dne 22. II. 1890, št. 249.
17. * **Tolsti vrh in okolica:** Ustan. z odl. dež. vlade dne 6./VI. 1888, št. 677. — 1. Andrej *Oražem*, mlinar; 2. A. *Križej*, župnik; 3. Lavoslav *Abraham*. Namestniki: Luka *Kotnik*, Simon *Vertnik*, Fr. *Kogelnik*. — Ust. 1, let. 12, podp. 45, skupaj 58.
18. **Velikovec in okolica:** Ustan. z odl. c. kr. dež. preds. v Celovcu z dne 6./X. 1893, št. 1616. — 1. Jos. *Pušl*; 2. Anton *Kastl*; 3. Matej *Škofic*. Namestnik: Fr. *Treiber*, župnik. — Let. 20, podp. 35 skupaj 55.
19. **Ziljska dolina in župnija Vrata:** Ustan. kot podružnica v „Ziljski Bistrici“, a razširila si je okrožje pod zgornjim naslovom, odobrenim z deželnovladnim odlokom dne 6./XI. 1887, št. 1492.

IV. Primorsko.

a) Goriško.

1. **Ajdovščina in okolica:** Moška podružnica. Ustanovljena z odlokom c. kr. okr. glavarstva v Gorici dne 9./IX. 1886, št. 11.979. — 1. Artur *Lokar*, notar; Mihael *Malik*, trgovec; 3. Štefan *Štekar*, trgovec. — Pokr. 2, let 17, skupaj 19.
2. **Ajdovščina in okolica:** Ženska podružnica. Ustanovljena z odl. c. kr. namestništva v Trstu, dne 11./XI. 1892, št. 19.261. — 1. J. *Lokarjeva*; 2. Marica *Mahorčičeva*; 3. Ž. *Godinova*.
3. * **Bovec:** Ustanovljena 20./XII. 1886, z odl. c. kr. namestništva v Trstu, št. 19.586. — 1. Rudolf *Pretnar*; 2. Josip *Ivančič*;

3. **Krist. Bratina.** Namestnika: Albert *Dominko* in Klementina *Pretnar*.
4. **Briska podružnica, sedež v Biljani:** Ustanovljena 29./XI. 1888, z odl. c. kr. namestništva v Trstu št. 18.671. — 1. Ludovik *Kumar*, župnik; 2. Izidor *Kožlin*, občinski tajnik; 3. Rihard *Orel*, učitelj.
5. ****Brje pri Rihemberku:** Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namest. v Trstu z dne 30./I. 1908, št. 114. — 1. Josipina *Možina*; 2. Helena *Čebtron*; 3. Kristina *Besednjak*. Odbornice: Franica *Makovec*, Franica *Kodrič*, Viktorija *Čebtron*, Rafaela *Pečenko*, Josipina *Štokelj*, Alojzija *Furlan*. — Let. 40, podp. 20, skupaj 60.
6. **Cerkno in okolica:** Ustanov. z odl. tržaškega namestništva, dne 10. XII. 1887, št. 18.322.
7. ***Dornberg.** Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Trstu 14./VIII. 1892, št. 13.893 I.
8. **Gorica:** Moška podružnica. Ustan. 29. III. 1886, št. 4773, z odl. c. kr. ministrstva. — 1. Dr. Ernest *Dereani*; 2. Martin *Mastnak*; 3. dr. Josip *Faganel*. Odbornika: Dr. Ivo *Šorli*, Benedikt *Poniž*. Namestniki: dr. Karol *Ozward*, Ludovik *Vazzaz*, Ivo *Košnik*. — Pokr. 6, ust. 15, let. 90, skupaj 111.
9. **Gorica:** Ženska podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Trstu, dne 9./V. 1889, št. 7300/1. — 1. Amal. *Drufovkova*; 2. Ida *Žilih*; 3. Ivanka *Deklevova*. Odbornice: Ema *Arko*, Ivanka *Gabršček*. Namestnice: Josipina *Komač*, Marija *Kopač*, Lavoslava *Koršičeva*. — Ust. 39, let. 135, podp. 24, skupaj 198.
10. ***Kanal:** Ustan. z odl. c. kr. namest. v Trstu, dne 23./II. 1888.
11. **Kobarid:** Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Trstu, dne 11. XII. 1886, št. 18.847 I. — 1. Fr. *Bogataj*; 2. Franja *Stres*; 3. Ljudmila *Kregan*. — Let. 31, podp. 1, skupaj 32.
12. ***Komen:** Ustan. dne 5./VII. 1891. — 1. Dr. Ivo *Reja*; 2. Josip *Kavčič*; 3. Tomo *Šorli*. Namestnik: Fran *Nemec*. Odborniki: Viktor *Adamič*, Anton *Abram*, Luka *Sila*, Anton *Kosovel*. — Let. 42.
13. **Naklo na Krasu:** Ustan. dne 24./IV. 1887.

14. * **Prvačina, Dornberg in Gradišče:** Moška podružnica. Ustan. z odl. c. kr. min. dne 15. X. 1887, št. 17.813. — 1. Vinko *Gregorič*, pos.; 2. Fr. *Gregorič*, c. kr. poštar; 3. Rih. *Orel*, učitelj. Namestniki: Fr. *Gregorič*, pos.; Vinko *Zorn*, posestnik; Jos. *Črne*, posestnik. — Let. 25.
15. **Prvačina:** Ženska podružnica. Ustan. 19. I. 1894, z odl. c. kr. namešt. v Trstu 1894, št. 1264. — 1. Avgusta *Orel*, soproga nadučitelja; 2. Metoda *Pahor*, trg. hčerka; 3. Ter. *Pahor*, sopr. trg. in gost. Namestnice: Ter. *Saksida*, sopr. posestnika; Lucija *Gregorič*, sopr. posestnika; Josipina *Gregorič*, soproga posestnika. Odbornici: Vikt. *Faganelj* in Kristina *Gregorič*, hčerki posestnikov. — Pokr. 2, let. 25, podp. 14, skupaj 41.
16. **Ročinj in okolica:** Ženska podružnica. Ustan. 25./II. 1899, št. 2405.
17. **Sežana in okolica:** Moška podružnica. Ustan. dne 10./VIII. 1894, z odl. c. kr. namestništva v Trstu št. 14.126.
18. **Sežana in okolica:** Ženska podružnica. Ustan. z odl. tržaškega namestništva dne 6./X. 1892, št. 16.977/I.
19. **Šempas:** Ustan. z odl. tržaškega namestništva dne 15. XII. 1887, št. 9830/I.
20. **Tolmin:** Moška podružnica. Ustan. z odl. tržaškega namestništva 22./VIII. 1887, št. 12.278.
21. * **Tolmin:** Ženska podružnica. Ustan. dne 24./X. 1892.
22. **Vrtojba in okolica:** Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Trstu dne 27./I. 1905, št. 317/pr. — 1. Iv. *Zorn*, nadučitelj; 2. Ema *Batistič*, trg.; Ernesta *Črne*, trg. Namestniki: Ant. *Batistič*, trgovec; Iv. *Faganelj*, posestnik; Roza *Lasič*. — Let. 32.

b) Trst.

1. **Greta pri Trstu:** Ustan. dne 2. II. 1889, z odl. tržaškega namestništva št. 2377/I. — 1. Matija *Lavrenčič*; 2. Josip *Katalan*; 3. Julij *Mikota*. Namestniki: Emanuel *Schrey*, Mihael *Vončina*, Fran *Mikolič*. — Pokr. 5, ust. 8, let. 45, skupaj 58.
2. **Sv. Ivan v Verdeli pri Trstu:** Ustan. dne 24./VIII. 1887.
3. **Trst:** Moška podružnica. Ustan. z min. odl. dne 27. II. 1886, št. 3267. — 1. Dr. Jos. *Abram*, odvetnik; 2. Vinko *Engelman*, učitelj; 3. Iv. *Vrščaj*, c. kr. učitelj. Namestniki Miro

Pretnor, c. kr. učitelj-voditelj; *Justin Arhar*, c. kr. učitelj; odbornik: *I. Levičar*, trgovec.

4. **Trst:** *Ženska podružnica*. Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Trstu, dne 12. II. 1887, št. 1800/I. — 1. *Karla Ponikvar*; 2. *Olga Dekleva*; 3. *Irma Štrekelj*. Namestnice: *Maša Grom*, *Mira Engelman*, *Ema Bartelj*. Pregledovalki računov: *Milka Mankoč*, *Marica Bartol*. — Pokr. 8, ust. 32, let. 178, podp. 25, skupaj 243.
5. **Trst. Pri Sv. Jakobu:** Ustan. z odl. c. kr. namestništva v Trstu z dne 3. V. 1907, št. 534/I. — 1. *Peter Može*, delovodja; 2. *Andej Širok*, šol. vodja; 3. *Rudolf Može*, agent. Namestnik: *Iv. Hvastja*, delavec. Odborniki: *Fr. Jančar*, *Ant. Kresevič*, *Avgust Kompara*, *Rozalija Dobčnik*, *Marija Fabjančič*, — Ustan. 4, let. 104, skupaj 108.
6. **** Trst - Škedenj:** Ustan. z odl. c. kr. namest. v Trstu z dne 30. VII. 1908, št. Pt. 811/1. — 1. *Ant. Sancin*, dež. poslanec; 2. *Marica Gregorič*, učiteljica; 3. *Iv. Godina*, posestnik. Namestniki: *Dragica Gregorič*, otr. vrtnarica; *And. Godina*, učitelj; *Ivanka Sancin*, učiteljica. Odbornika: *Iv. Godina-Kudrič*, posestnik; *Anton Stanislav Sancin*, uradnik. — Ust. 26, let. 152, skupaj 178.

c) Istra.

1. **Podgrad:** Ustan. 2. VIII. 1886.

Pripomnja. Z zvezdico * zaznamovane podružnice so v poslednjem času oživele. Z dvema zvezdicama ** označene so novoustanovljene.

Družbe sv. Cirila in Metoda

število podružnic in članov po XXIII. veliki skupščini:

	Podružnic			Vkup	Članov					Vkup
	me- šanih	moš- kih	žen- skih		časnih	pokro- vi- teljev	usta- nov- nikov	let- nikov	pod- porni- kov	
za Kranjsko .	35	18	19	72	2	306	642	2419	397	3766
" Štajersko .	26	10	13	49	—	59	279	1727	212	2277
" Koroško .	19	—	—	19	—	8	42	32	80	162
" Goriško .	8	6	8	22	—	36	122	412	59	629
" Trzasko .	4	1	1	6	—	35	100	479	25	639
" Istro . .	1	—	—	1	—	5	17	—	—	22
	93	35	41	169	2	449	1202	5069	773	7495

Opomnja. Družbinih članov je gotovo nad 8000; gorenji izkaz jih navaja le 7495, ker mnogo podružnic ni objavilo vodstvu niti odbora niti števila članov. Nekatere podružnice pošiljajo edinoletne denarne prispevke, a drugega nič. Družbinemu potniku bo naloga, da naredi v tej stvari red. Slovenske rodoljube prosimo:

1. da ožive vse speče podružnice in osnujejo nove podružnice po vseh slov. občinah, kjer jih še ni;
2. do glavne skupščine naj se vsako leto izvrši podružnični občni zbor in nato naj se takoj naznanijo vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda imena izvoljenih odborikov in število članov;
3. podružnični blagajniki naj blagovole poslati nabrane novce (letimo in dr.) do 31. dne grudna glavnemu vodstvu, da se morejo sprejeti kot podružnični prispevki v račun za tekoče leto.

Častna člana

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Luka Svetec, vitez Fran-Josipovega reda, namestni prvomestnik in pokrovitelj družbi sv. Cirila in Metoda, c. kr. notar, posestnik v Litiji i. dr.

Mons. Tomo Zupan, tajni komornik Nj. Svetosti papeža Pija X., vitez Fran-Josipovega reda, bivši prvomestnik in pokrovitelj družbi sv. Cirila in Metoda, konzistorijski svetnik, gimnazijski profesor v p., odbornik „Društva za krščansko umetnost“, vlastelin i. dr.

Pokrovitelji

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani,

ki so po § 4 a) družbinih pravil vplačali vsaj po 200 kron.

1. **Abiturijenti slovenski 1896. leta** v Ljubljani, zastopnik dr. Leon Stare.
2. **Abiturijenti slovenski in hrvaški 1891. l.**
3. **Abiturijenti II. drž. gimnazije** v Ljubljani 1904. l., zastopnik Ivan Kcelj, sedaj medicince na Dunaju.
4. **Gospa Accetova Ivana**, posestnica v Ljubljani.
5. **„Adrija“**, pevsko društvo v Barkovljah pri Trstu.
6. **Akad. društvo ferijalno „Prosveta“**, I. v Ljubljani, zastopnik vsakokratni predsednik.
7. „ „ „ „ II. v Ljubljani, zastopnik vsakokratni podpredsed.
8. „ „ „ „ III. v Ljubljani, zastopnik vsakokratni tajnik.
9. „ „ slov. kat. **„Danica“** na Dunaju.
10. **Akademija slovenskih bogoslovcev** v Celovcu, šolskega leta 1905/6., zastopnik Štefan Singer, župnik v Škofičah.
11. **Alijančič Andrej** †, prelat in stolni kanonik v Celovcu.
12. **Gospa Alijančičeva Marija** na Dobravi pri Kropi.
13. **Aljaž Jakob**, župnik na Dovjem.
14. **Gospica Arcetova Josipina**, posestnica v Ljubljani.

15. **Bogoslovci slovenski**, Gorica 1891. l.
16. " " " 1892. l.
17. " " " 1893. l.
18. " " " 1894. l.
19. " " " 1895. l.
20. **Bogoslovci ljubljanski** 1892. l.
21. " " 1897. l., zastopnik Ivan Baloh, kaplan.
22. " " 1906. l., zastopnik Ivan Pogačar, kaplan.
23. **Bogoslovci mariborski** 1892. l.
24. " " šol. leta 1895/6.
25. " " 1899. l.
26. " " 1902. l.
27. " " 1903. l.
28. " " 1904. l., zastopnik Josip Friedauer, bogoslovec.
29. " " šol. leta 1904/5.
30. " " " " 1905/6., zastopnik Ivan Širec, bogoslovec.
31. Gospa **Brataničeva** Marija †, veleposestnica v Celju.
32. **Bralno društvo** pri Sv. Ivanu na Verdeli.
33. **Brezničani mašniki**, zastopnik najmlajši župnik-rojak, sedaj Fran S. Finžgar.
34. **Bukovec** Fr., župnik v Trvižu v Istri.
35. **Bukvarna kat.** v Ljubljani, zastopnik vsakokratni poslovodja, sedaj Ivan Mesar.
36. **Bulovec** Ivan †, kupec in posestnik v Radovljici.
37. Dr. **Celestin** Fr. †, vseučiliški profesor v Zagrebu.
38. **Čitalnica Narodna** v Kranju.
39. **Čitalnica** v Postojni.
40. **Čitalnica** v Planini pri Rakeku.
41. **Čitalnica** v Spodnji Šiški.
42. **Čitalnica Slovanska** v Trstu.
43. **Čitalnica** v Vipavi.
44. Gospa dr. **Dečkova** Adela, odvetnikova soproga, graščakinja v Celju.
45. **Dekanija Šmartin** pri Litiji, zastopnik vsakokratni dekan, sedaj Matej Rihar.
46. Dr. **Dolenec** Josip, konz. svetnik in prof. bogoslovja v Ljubljani.

47. **Dolenec** Oroslav, posestnik v Ljubljani.
48. **Dom Gorjanski** v Gorjah, zastopnik njegov prvomestnik. Darovalec ameriški misijonar Josip Zalokar.
49. **Dom Katoliški** na Vrhniki.
50. **Domoljub**, neimenovani v Idriji.
51. **Drčar** Martin †, župnik v Preski.
52. Gospica **Druškovičeva** Ana, trgovčeva hči v Ljubljani.
53. Gospa **Druškovičeva** Valentina, omožena Goljaž v Pulju.
54. „**Društvo bralno**“ pri Sv. Ivanu poleg Trsta.
55. „**Društvo bralno**“ Litija.
56. „ „ „ „ Trebnje.
57. „ „ „ „ slovensko, Tržič.
58. „**Društvo delavsko podporno**“ v Trstu.
59. **Društvo gasilno** v Trbovljah.
60. **Društvo hranilno in posojilno** v Ptujju št. I.
61. „ „ „ „ „ „ št. II.
62. „**Društvo Kamnik**“ v Kamniku.
63. „ „ „ „ zastopnica gospa Alojzija Žargijeva.
64. **Društvo kat. delavsko** na Jesenicah.
65. **Društvo kat. izobraževalno sv. Josipa** v Tržiču.
66. **Društvo kat. tiskovno** v Ljubljani, zastopnik Andrej Kalan, prelat.
67. „**Društvo konsumno**“ pri Sv. Ivanu v Vrdeli.
68. „**Društvo pevsko Kolo**“ v Trstu.
69. **Društvo pevsko „Zvon“** v Šmartinu pri Litiji.
70. **Društvo slov. katoliško politično za radovljiški okraj** v Radovljici.
71. „**Društvo slovensko učiteljsko**“ v Ljubljani.
72. „**Društvo učiteljev in šolskih prijateljev**“ za okraj Kamnik.
73. „**Društvo učiteljsko za kranjski šolski okraj.**“
74. **Društvo vzajemno in podporno** v Ljubljani, zastopnik Andrej Kalan, prelat.
75. **Društvo „Zvezda“** na Dunaju.
76. **Družba Vincencijeva** v Tržiču.
77. **Družba zabavna** na Dolu, Štajersko, zastopnik nadučitelj Anton Gnus.
78. **Duhovščina ljubljanskega mesta št. I.**, zastopnik mestni župnik Martin Malenšek †.

79. Ista št. II., zastopnik stolni kanonik dr. Fr. Lampe †.
80. **Einspieler** Andrej †, mnsgr., profesor v Celovcu.
81. **Ferk** Feliks, zdravnik in veleposestnik v Mariboru.
82. **Fon Jak.**, župnik v Kredi.
83. **Gerdol** Iv., posestnik v Škorklji pri Trstu.
84. Dr. **Glančnik** Jern., odvetnik v Mariboru.
85. **Govedič** Ivan, župnik v Šoštanju.
86. **Gregorčič** Sim. †, duhovnik, slovenski pesnik v Gorici.
87. Dr. **Gregorič** Vinko, dež. primarij v Ljubljani.
88. **Gričar** Ivan, trgovec v Ljubljani.
89. **Gruden** Jak. †, župnik.
90. **Hajšek** Ant. †, č. kanonik, dekan v Slov. Bistrici.
91. Gospa **Hočevar** Josipina, veleposestnica v Krškem.
92. Gdč. **Hrenova** Ana, posestnica v Ljubljani, Krakovo.
93. **Hren** Jak., c. kr. dež. sod svetnik v Ljubljani.
94. **Hrovatin** Ant. †, mnsgr., č. kanonik v Trstu.
95. **Jan** Juri †, č. kanonik in dekan v Dolini v Istri.
96. Dr. **Jeglič** Ant. Bonaventura, knezoškof ljubljanski i. dr.
97. **Jurca** And., veletržec v Ptujju.
98. **Jurca** Fr., trgovec v Postojni.
99. Gospica **Kadivčeva** Antonija, posestnica v Ljubljani.
100. **Kalan** Andrej, stolni kanonik v Ljubljani.
101. **Kalister** Fr. †, veletrgovec v Trstu.
102. Gospa **Kalistrova** Ivana, soproga veletrgovčeva v Trstu.
103. **Kavčič** Hinko †, posestnik in deželni poslanec v Razdrtem. V hvaležni spomin njegovega delovanja zbrali in darovali prijatelji po njegovi smrti 1893. l.
104. **Klub slovenski** v Celovcu.
105. **Klub slovenskih napr. akademikov v Celju**, zastopnik vsakokratni predsednik.
106. **Koblar** Anton, dekan v Kranju, c. kr. konservator.
107. Gospa **Koblarjeva** Marija †, posestnica v Litiji.
108. Gospa **Koblarjeva** Vekoslava, omož. Slanec v Litiji.
109. **Kogej** Jakob, c. kr. notar v Ložu.
110. **Kollmann** Fran †, veletržec, namestni prvomestnik trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, prvomestnik Mestni hranilnici.
111. Dr. **Košmelj** Fran, c. in kr. višji štabni zdravnik v Ljubljani.
112. **Košmertj** Frančišek, župnik v Ameriki.

113. **Kotnik** Fr. †, veleposestnik na Vrhniki.
114. **Kranjc** Viktor, c. in kr. generalni major v pokoju v Gradcu.
115. Dr. **Krek** Gregor †, dvorni svetnik, vseučiliški profesor v p., akademik v Ljubljani, št. I.
116. Isti, št. II.
117. Dr. **Krisper** Valentin, odvetnik v Ljubljani.
118. **Krzić** Anton, c. kr. učiteljski profesor, častni kanonik, član c. kr. dež. šolskega sveta, kot zastopnik „Katoliškega društva detoljubov“.
119. Gospa **Kukovec** Ana, soproga odvet. kand. v Celju.
120. Dr. **Lesar** Josip, častni kanonik, konz. svetnik, član c. kr. dež. šolskega sveta, ravnatelj semenišča v Ljubljani.
121. **Ljudska pesmarica**, zastopnik dr. Pečjak Gregorij, c. kr. gimn. profesor.
122. **Luckmann** Karel †, ravnatelj na Jesenicah.
123. **Luxa** Marino, posestnik in gostilničar na Proseku.
124. Gospa **Majdičeva** Ana, veletovarnarjeva soproga v Hudinju pri Celju.
125. **Majdič** Peter, veletovarnar v Hudinju pri Celju.
126. **Majdič** Vinko, veletovarnar v Kranju.
127. Gospa **Mallyjeva** Antonija, tovarnarjeva soproga v Ljubljani.
128. **Mally** Fr., tovarnar v Ljubljani.
129. Dr. **Marinko** Josip, k. š. duh. sv., c. kr. gimn. prof. v Novem mestu.
130. Dr. **Marolt** Janko, okrožni zdravnik na Vrhniki.
131. **Martelanec** Drag. †, hranilnični uradnik na Greti pri Trstu.
132. **Matjan** Jak, veleposestnik v Zgornji Šiški.
133. **Mejač** Ivan, trgovec v Ljubljani.
134. **Mestna občina** Idrija.
135. **Mestna občina** Ljubljana.
136. **Miklavčič** Karel, župnik v pokoju.
137. **Mladina** litijska, zastopnik vsakokratni nadučitelj, sedaj Bernard Andoljšek.
138. Dr. **Munda** Fr., odvetnik in posestnik v Ljubljani.
139. **Murnik** Iv., ces. svetnik, vitez železni kroni III. vrste in Fran-Josipovemu redu v Ljubljani.
140. Gospa **Murnikova** Marija †, soproga ces. svetnika.
141. **Nabergoj** Iv. †, posestnik na Proseku.

142. **Naselbina slovenska** v Pulju, zastopnik c. kr. mornarski kaplan Iv. Ambrož.
143. **Maselj Fran**, c. in kr. rač. stotnik v p.
144. **Notar Ant.**, eksposit v Štorjah, p. Sežana.
145. **Občina Draga.**
146. **Občina Selce** na Gorenjskem.
147. **Občina Sežana** na Krasu.
148. **„Obitelj Truden-Bogdaničeva“** v Barkovljah pri Trstu v spomin † gospe Natalije Trudnove.
149. **Oblak Ivan**, župnik na Bledu.
150. **Omizje Ciril-Metodovo** pri Rošu v Hrastniku, zastopnik Miloš Roš, učitelj v Hrastniku.
151. **Omizje „Za plotom“**, zastopnik Vojeh Vidmajer v Ljubljani.
152. **Omizje stalno** pri „Roži“, št. I., zastopnik Ubald pl. Trnkóczy.
153. Isto št. II., zastopnik Viktor Rohrmann.
154. **Perdan Ivan** †, prvomestnik trgovski komori in veletrgovec v Ljubljani.
155. Dr. **Perne Fr.**, c. kr. gimnazijski profesor v Kranju.
156. **Petričič Vaso**, veletržec v Ljubljani.
157. **Plantan Ivan**, c. kr. notar v Ljubljani.
158. **Pleteršnik Makso**, vitez Fran-Josipovemu redu, c. kr. gimn. profesor v pokoju v Ljubljani.
159. **Podružnica moška** v Ajdovščini.
160. **Podružnica akademiška** v Gradcu.
161. **Podružnica Bled** v proslavo 50let. vladanja cesarja Frana Josipa I.
162. **Podružnica Brežice.**
163. **Podružnica Gornji grad**, zastopnik Fran Kocbek, nadučitelj.
164. **Podružnica Sv. Ivan** pri Trstu.
165. **Podružnica Kropa-Kamna-Gorica-Dobrava** št. I.
166. Ista št. II.
167. Ista št. III.
168. **Podružnica v Litiji** št. I., zastopnik vsakokratni prvomestnik, sedaj nadučitelj Bernard Andoljšek,
169. **Podružnica Litija** št. II., zastopnica gospa Terezija Svetec.
170. **Podružnica** v Loškem potoku.
171. **Podružnica** v Mokronogu.
172. **„Podružnica pivška“** v Št. Petru na Krasu št. I.
173. Ista št. II.

174. **Podružnica** Šiška št. I.
175. Ista št. II., zastopnik trgovec Ant. Pogačnik.
176. **Podružnica** v Železnikih.
177. **Podružnica moška** v Kamniku št. I.
178. Ista št. II., zastopa c. kr. višji okrajni živinozdravnik Jos. Nik. Zadnikar.
179. Ista št. III., zastopnik lekarničar Jos. Močnik.
180. **Podružnica moška** v Kranju št. I.
181. Ista št. II.
182. **Podružnica moška** šentpetska v Ljubljani, zastopnik trgovski poslovodja Fr. Mulaček.
183. **Podružnica moška** v Postojni.
184. **Podružnica moška** v Ribnici št. I.
185. Ista št. II., zastopnik c. kr. višji dež. sod. svetnik Fr. Višnikar.
186. Ista št. III., zastopnik c. kr. sodni kancelist Anton Spendè.
187. Ista št. IV., zastopnik dr. Anton Schiffrer.
188. **Podružnica moška** v Sežani št. I.
189. Ista št. II.
190. **Podružnica moška** v Starem trgu, št. I, zastopnik vsakokratni prvomestnik.
191. Ista št. II., zastopnik nadučitelj Jakob Žebre.
192. **Podružnica moška** v Trbovljah št. I. { zastopnika voli vsako
193. Ista št. II. } leto občni zbor.
194. Ista št. III.
195. **Podružnica** v Trebnjem št. I.
196. Ista št. II.
197. Ista št. III.
198. Ista št. IV.
199. **Podružnica** v Turjaku št. I.
200. Ista št. II.
201. **Podružnica** v Vipavi.
202. **Podružnica moška** na Vrhniki št. I.
203. Ista št. II.
204. **Podružnica ženska** v Ajdovščini št. I.
205. Ista št. II.
206. Ista št. III.
207. **Podružnica ženska** v Celju.
208. **Podružnica ženska** v Cerknici.

209. **Podružnica ženska** v Dornbergu.
210. **Podružnica ženska** v Idriji.
211. **Podružnica ženska** v Št. Juriju ob južni železnici.
212. **Podružnica ženska** v Kamniku št. I.
213. Ista št. II.
214. Ista št. III., zastopnica gospa Marija Fischerjeva.
215. Ista št. IV., zastopnica odvetnikova ter županova soproga Ana dr. Krautova.
216. Ista št. V., zastopnica gdč. Terezija Karolnikova.
217. Ista št. VI., zastopnica gospa Marija Vremšakova.
218. Ista št. VII., zastopnica gospa Terezija Kemperlejeva.
219. Ista št. VIII., zastopnica gdč. Ivanka Trpinčeva
220. **Podružnica ženska** v Kranju, št. I.
221. Ista št. II.
222. **Podružnica ženska** v Krškem.
223. **Podružnica ženska** v Laščah, št. I., zastopnica gospa Ema Šušlaj.
224. Ista št. II., zastopnica gdč. Kristina Grebenc.
225. Ista št. III., zastopnica gospa Ana Hočevnar.
226. Ista št. IV., zastopnica gospa Ema Pucelj.
227. Ista št. V., zastopnica gdč. Francika Hočevnar.
228. Ista št. VI., zastopnica gdč. Marija Somrak.
229. **Podružnica ženska šenklavško - frančiškanska** v Ljubljani št. I. zastopnica gospa nam. žup. Marija pl. dr. Bleiweiss-Trsteniška.
230. Ista št. II., zastopnica viš. svet. gospa Julija dr. Ferjančičeva.
231. Ista št. III., zastopnica gospa Ana Lahova †.
232. Ista št. IV., zastopnica gospa vlad. svet. Marija dr. Zupančeva.
233. Ista št. V., zastopnica „Glasbena Matica“ po vsakokratnem svojem prvomestniku, sedaj po c. kr. gimn. prof. Antonu Štritofu.
234. Ista št. VI., zastopnica gdč. nadzorovalna dama meštne višje deklliške šole Marija Wessnerjeva.
235. Ista št. VII., zastopnica gospa odvetnikova soproga Lina dr. Hudnikova.
236. Ista št. VIII., zastopnica gospa ravnateljjeva soproga Marija pl. Grasselljeva.
237. Ista št. IX., zastopnik vsakokratni prvomestnik akad. kluba „Mladost“ v Zagrebu
238. Ista št. X., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda, c. kr. notar Luka Svetec.

239. Ista št. XI., zastopnica gospa Vera dr. Šlajmerjeva.
240. Ista št. XII., zastopnico voli vsako leto občni zbor.
241. **Podružnica ženska šentjakobsko-trnovska** v Ljubljani št. I., zastopnica gospa ravnateljica Jadviga Šubičeva.
242. Ista št. II., zastopnica gospa Ivanka Gutnikova †.
243. Ista št. III., zastopnica gdč. mestna učiteljica-voditeljica Minka Maroltova.
244. Ista št. IV., zastopnica gospa mestna učiteljica v p. Ivanka Beg-Praprotnikova.
245. Ista št. V., zastopnik magistratni oficijal Anton Gutnik.
246. Ista št. VI., zastopnica gospa revid. Marija Petrovčičeva.
247. Ista št. VII., zastopnica gospa prvomestnica Ivanka Zupančičeva.
248. Ista št. VIII., zastopnica gospa Marija prof. Perušekova.
249. Ista št. IX., zastopnica gospa Marija dr. Kušarjeva.
250. Ista št. X., zastopnica gospica trg. Jelica Lozarjeva.
251. Ista št. XI., zastopnica gospica veletrg. hči Brigita Souvanova.
252. Ista št. XII., zastopnica gospa Josipina Vidmarjeva.
253. Ista št. XIII., zastopnica gospa županja Milica Hribarjeva.
254. Ista št. XIV., zastopnik konc. vodja „Glasbene Matice“ Matej Hubad.
255. Ista št. XV., zastopnica gospa tovarnarjeva Jelka Naglasova.
256. Ista št. XVI., zastopnica veletrg. hči gdč. Vera Souvanova.
257. Ista št. XVII., zastopnica not. soproga gospa Lea Demšarjeva.
258. Ista št. XVIII., zastopnica gospa Antonija Gogola.
259. Ista št. XIX., zastopnico voli vsako leto občni zbor.
260. **Podružnica I. ženska šentpeterska** v Ljubljani št. I.
261. Ista št. II.
262. Ista št. III., v spomin † prvomestniku Martinu Malenšku.
263. Ista št. IV., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda c. kr. notar Luka Svetec.
264. Ista št. V., v spomin † prvomestnici g. Mariji Trčkovi.
265. **Podružnica ženska** v Logatcu št. I.
266. Ista št. II.
267. Ista št. III., zastopnica gospa Ivana Šegova.
268. Ista št. IV., zastopnica gdč. Marija Tollazzijeva.
269. Ista št. V., zastopnica gdč. učiteljica Evgenija Pehanijeva.
270. Ista št. VI., zastopnica gdč. Marija Puppisova.
271. Ista št. VII., zastopnica gospa Josipina Mazijeva.

272. **Podružnica ženska pri Sv. Lovrencu** nad Mariborom.
273. **Podružnica ženska** v Novem mestu.
274. **Podružnica ženska** v Postojni.
275. **Podružnica ženska** v Prvačini št. I.
276. Ista št. II.
277. **Podružnica ženska** v Radovljici št. I.
278. Ista št. II.
279. **Podružnica ženska** v Ribnici št. I., zastopnica gospa notarjeva soproga Marija Gruntarjeva.
280. Ista št. II., zastopnica gospa Albina Višnikarjeva, soproga viš. dež. sodnega svetnika.
281. Ista št. III., zastopnica gospa Ana Podboj-Cenetova, posestnica.
282. Ista št. IV., zastopnica gospa notarjeva soproga Marija Gruntarjeva.
283. Ista št. V., zastopnica gospa Amalija Fajdiga, soproga veleposestnika v Sodražici.
284. Ista št. VI., zastopnica gospa Ana Tomšičeva, naduč. soproga.
285. **Podružnica ženska** v Sežani št. I., zastopnica gospa Marija dr. Treova v Gorici.
286. Ista št. II., zastopnica gospa Zinka dr. Rybáfeva v Trstu
287. Ista št. III., zastopnica gospa Franja Guličeva.
288. Ista št. IV., zastopnica gdč. Ivanka Lozejeva, učiteljica v Tomaju.
289. Ista št. V., zastopnica gospa Maša Gromova v Trstu.
290. Ista št. VI., zastopnica gdč. Ant. Drufovka.
291. Ista št. VII., zastopnica gospica Zvezdoslava Delakova, učiteljica v Štorjah.
292. Ista št. VIII., zastopnica gospa Janja Stolfova.
293. Ista št. IX.
294. Ista št. X., zastopnica gospa Antonija Grahlijeva v Klancu, Istra.
295. **Podružnica ženska** v Škofji Loki št. I., zastopnica gdč. Jerica Dolenčeva.
296. Ista št. II.
297. **Podružnica ženska** v Trbovljah št. I. } zastopnico voli vsako
298. Ista št. II. } leto občni zbor.
299. Ista št. III.
300. **Podružnica ženska** v Trstu št. I., zastopnica † gospa Natalija Trudnova.
301. Ista št. II., zastopnica gdč. Milica Mankočeva.

302. Ista št. III., zastopnica gospa Franja dr. Pertotova.
303. Ista št. IV., zastopnica gospa učit. Marica Nadlišek-Bartolova.
304. Ista št. V., zastopnica gospa Karla Ponikvarjeva.
305. **Podružnica ženska** v Št. Vidu nad Ljubljano.
306. **Podružnica ženska** na Vrhniki št. I.
307. Ista št. II.
308. Ista št. III.
309. Ista št. IV.
310. **Pogačar** Simon, c. kr. vojni oskrbnik v p. in posestnik v Ljubljani.
311. **Pollak** Karol, tovarnar v Ljubljani.
312. **Posojilnica** v Celju.
313. " kmetska za ljubljansko okolico.
314. " v Logatcu.
315. " " Mariboru št. I.
316. " " " št. II.
317. " " " št. III.
318. " " " št. IV.
319. " notranjska v Postojni.
320. **Posojilnica** v Ormožu.
321. " " Radovljici
322. " " Ribnici.
323. " **Savinjska** v Žalcu.
324. " **in hranilnica** v Trstu.
325. " v Vitanju.
326. **Potočnik** Tomo, župnik na Breznici.
327. **Predovič** Elija, veletrg. v Ljubljani.
328. **Prezlik** Jarolim, mag. pharm. v Litiji.
329. **Profesorji** slovenski ljubljanske I. drž. gimn., zastopnik vpok. c. kr. prof. Makso Pleteršnik.
330. **Ramoveš** Andr., veležupnik v Dobropoljah.
331. **Ramoveš** Jern., župnik v Poljanah nad Škofjo Loko
332. Gospa **Ravniharjeva** Franja, vdova dež. knjigovodje v Ljubljani.
333. **Resman** Iv. Nep. †, vpok. nač. železnične postaje v Ljubljani.
334. **Roblek** Fran, državni poslanec v Žalcu.
335. **Rodbina** Lovro Verbičeva. V spomin očetove smrti 11. avgusta 1897. Zastopnik Jos. Verbič, posestnik v Borovnici.
336. **Rodē** Jos. †, posestnik v Kamniku.

337. **Rodoljub**, neimenovan v Celovcu.
338. „**Rodoljubi lokovski**,“ zastopnica gospa Marija Muhova.
339. **Rohrman** Vikt., posestnik in tovarnar v Ljubljani.
340. **Rozina** Julij †, trgovec v Pudobu pri Ložu.
341. „**Samci novomeški**.“
342. „**Samci šentpeterski**“ na Krasu.
343. **Schrey** Alojzij, c. kr. višji poštar in posestnik na Jesenicah.
344. Dr. **Sedej** Fr., knez in nadškof v Gorici, i. dr.
345. **Skočir** Avgust, župnik deželne bolnice v Gradcu.
346. **Skrinjar** Sim, uradnik v Trstu.
347. **Skupina** poštnih uradnikov v Ljubljani, zastopnik c. kr. oficijal Iv. Hafner.
348. **Slavija, banka** v Ljubljani št. I.
349. Ista št. II.
350. Ista št. III.
351. „**Slovenke litijske**“ št. I., zastopnica gospa Jos. Koblarjeva.
352. Iste št. II., zastopnica gospa Hel. Bevkova.
353. Iste št. III., zastopnica gospa Milivoja Vončinova.
354. Iste št. IV., zastopnica gospa Agneza Lenčkova †.
355. Iste št. V., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda, c. kr. notar Luka Svetec.
356. Iste št. VI., zastopnica gospa Minka Vrančičeva, vdova železniškega uradnika v Ljubljani.
357. Iste št. VII., zastopnica gospa Kristina Gregorčičeva.
358. Iste št. VIII., zastopnica gospa notarjeva Ter. Svetčeva.
359. Iste št. IX., zastopnica gospa Hel. Bevkova.
360. Iste št. X., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda, c. kr. notar Luka Svetec.
361. Iste št. XI., zastopnica gospa Ana Kozlevčarjeva, soproga postajenačelnika v Litiji.
362. „**Slovenke litijske in šmartinske**“ št. I., zastopnica gospa Ter. Svetčeva.
363. Iste št. II., zastopnica gdč. Ljudmila Roblekova.
364. Iste št. III., zastopnica gospa Marija Zoretova.
365. Iste št. IV., zastopnica gospa Iv. Knafličeva.
366. Iste št. V., zastopnica učiteljica gdč. Kristina Demšarjeva.
367. Iste št. VI., zastopnica gdč. Minka Demšarjeva †.
368. Iste št. VII., zastopnica gdč. Amalija Jenkova.

369. Iste št. VIII., zastopnica gospa Jos. Bartlova, nadučiteljjeva soproga v Ljubljani.
370. Iste št. IX., zastopnica gospa Emilija Beneševa †.
371. Iste št. X., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda, c. kr. notar Luka Svetec.
372. Iste št. XI., zastopnica gdč. Ana Moosova, učiteljica v Šiški.
373. Iste št. XII., zastopnica gospa Jos. Lebingerjeva, posestnica in trgovka v Litiji.
374. **Slovensko omizje v Pliberku**, zastopnik g. Ivan Hornböck.
375. **Slovenski rimski romarji**, zastopnik knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič.
376. **Smolnikova rodbina** pri Sv. Križu nad Mariborom, zastopnik Fran Hauptmann, profesor v Gradcu.
377. **Smrekar** Ivan, katehet v Ljubljani.
378. „**Sokol Dolenjski**“ v Novem mestu.
379. „**Sokol ljubljanski**.“
380. **Souvan** Fr. Ks. †, veletrgovec v Ljubljani.
381. Gospa **Souvanova** Ursula, vdova veletrgovčeva v Ljubljani.
382. Dr. **Srnc** Jos., odvetnik, deželni poslanec v Celju.
383. Dr. **Stare** Josip, c. kr. fin. prok. adjunkt v Ljubljani.
384. Gospa dr. **Storova** Ana, soproga odv. v Teharjih na Štajerskem.
385. Dr. **Stor** Frančišek, graščak v Teharjih na Štajerskem.
386. Dr. **Stor** Fr., graščak.
387. **Stor** Stanko, gimn. dijak v Kalksburgu.
388. Častni član družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, **Svec** Luka, vitez Fran Josipovega reda, c. kr. notar, posestnik i. dr. v Litiji.
389. **Svec** Terezija, soproga c. kr. notarja v Litiji.
390. Dr. **Svetina** Iv., k.-š. duh. svetnik, c. kr. gimnazije profesor v Ljubljani.
391. **Šabec** Iv. †, veletrgovec v Trstu.
392. **Škrjanec** Ivan, župnik v Vremah.
393. Gospa dr. **Škofic-Trtnikova** Iv. †, soproga prof.
394. **Štepančič** Fr. †, veleposestnik v Temnici.
395. Gospa dr. **Tavčarjeva** Franja, soproga odvetnika in deželnega odbornika v Ljubljani.
396. **Tiskarna Blaznikova** v Ljubljani, zastopnica gospica † Albina Blaznikova.
397. „**Tiskarna Narodna**“ št. I. v Ljubljani.

398. Ista št. II.
399. **Tomazič** Iv. F. †, mestni župnik v Škofji Loki.
400. **Treven** Anton, posestnik in trgovec ob Savi na Jesenicah.
401. **Trg Litija**.
402. **Trg Vrhnika**, zastopnik vsakokratni župan, sedaj dr. Marolt Janko.
403. **Trpin** Ivan, župnik v Mošnjah.
404. Dr. **Turner** Pavel, veleposestnik v Mariboru.
405. Dr. **Ušeničnik** Aleksij, profesor bogoslovja v Ljubljani.
406. **Valencič** Ivan, trgovec v Trnovem pri Ilirski Bistrici.
407. **Vas Podholm** pri blejskem jezeru, zastopnik duhovni predstojnik gorjanske župnije. Darovalec misijonar Josip Zalokar.
408. **Vas Šmartin** pri Litiji.
409. **Vas Št. Vid** pri Zatičini.
410. **Vatovec** Ivan Marija, deželni poslanec v Trstu.
411. **Vavru** Ivan †, vpok. c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
412. Gospa **Velkoverhova** Franja, tovarnarjeva soproga v Ljubljani, 1898. leta, v spomin 50-letnice vladanja cesarja Frana Josipa I.
413. **Velkoverh** Ivan, tovarnar in mestni odbornik v Ljubljani.
414. **Verbič** Josip, tovarnar v Bistrici.
415. Dr. **Vicco** Anton †, graščak v Podgradu v Istri.
416. Dr. **Vidrič** Lovro †, odvetnik v Zagrebu.
417. **Vilhar** Ivan †, ravnatelj, hišni posestnik in meščan v Ljubljani.
418. **Visokošolci slovenski** na Dunaju leta 1892.
419. **Volk** Ivan †, župni upravitelj pri Sv. Lenartu.
420. Dr. **Vošnjak** Jos., zdravniški svetovalec, posestnik v Venčesu pri Slov. Bistrici.
421. **Vošnjak** Mih., posestnik v Gorici.
422. **Vrhovnik** Ivan, trnovski župnik v Ljubljani.
423. **Vršec** Makso †, bankir v Ljubljani.
424. **Vuti Matijeva družina** na Ločilu pri Beljaku.
425. Gospa **Wiesel** Ana v Divači.
426. **Zalokar** Jos., duhovni pastir v Red Jacketu, Michigan, United States of North America.
427. **Zamejic** Andrej †, vitez železne krone III. vrste, stolni dekan v Ljubljani i. dr.
428. **Zarnik** Anton †, posestnik in trgovec v Krtini.

429. „Zaveza zagorskih Slovenk“ št. I., zastopnica gospa M. Weinbergerjeva.
430. Ista št. II., zastopnica gdč. Amalija Čerinova.
431. Ista št. III., zastopnica gdč. Lavoslava Eibensteinerjeva.
432. Ista št. IV., zastopnica gospa Uršula Jerinova.
433. Ista št. V., zastopnica gospa Ivana Poljšakova.
434. **Zelenik** Josip, posestnik pri Sv. Vrbanu poleg Ptuja.
435. Msgr. **Zupan** Tomo, tajni komornik Nj. Svetosti papeža Pija X., vitez Fran-Josipovega reda, konzistorijski svetnik, c. kr. gimn. profesor, vlastelin i. dr.
436. Dr. **Zupanec** Jernej †, vitez Fran-Josipovega reda, notarske komore prvomestnik.
437. **Žižek** Fr., zdravnik v Gradcu.
438. **Žlogar** Anton, kanonik v Novem mestu.
439. **Župnija Breznica**, zastopnik vsakokratni župnik brezniški ali pa njegov namestnik, sedaj župnik Tomo Potočnik.
440. **Župnija Cerklje** na Gorenjskem.
441. **Župnija Sv. Ivan** pri Trstu.
442. **Župnija Kranjska gora**, zastopnik vsakokratni župnik v Kranjski gori ali njegov namestnik, sedaj Ljudevit Škufca.
443. **Župnija Št. Lambert** pri Zagorju ob Savi, zastopnik župnik Anton Berce.
444. **Župnija trnovska v Ljubljani**, zastopnik župnik Ivan Vrhovnik.
445. **Župnija Rojan** pri Trstu.
446. **Župnija Višnja gora**.
447. **Župnija Zagorje ob Savi**, zastopnik starosta zagorskega „Sokola“.

D o d a t e k :

448. Dr. **Pertot** Simon †, zdravnik v Trstu.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani:

A. Vodstvo

po volitvi na XXIII. veliki skupščini v Ptujju dne 13. kimavca 1908.

1. Prvomestnik: Andrej **Senekovič**, c. kr. vladni svetnik, gimnazijski ravnatelj v pokoju, izvoljen leta 1907.
2. Dr. Dragotin vitez **Bleiweis-Trsteniški**, ljubljanski častni meščan in namestni župan, hišni posestnik i. dr., 1907. l.
3. Fran **Črnagoj**, nadučitelj na Barju pri Ljubljani, 1908. l.
4. Dr. Ernest **Dereani**, zdravnik v Gorici, 1908. l.
5. Gregor **Einspieler**, prošt v Tinjah ob Velikovcu na Koroškem, konzist. svetnik, 1908. l.
6. Blagajnik: Aleksander **Hudovernik**, c. kr. notar, posestnik i. dr. 1906. l.
7. Dr. Ivan **Mrhar**, c. kr. gimnazijski profesor v Trstu, 1907. l.
8. Fran **Pahernik**, veleposestnik v Vuhredu, 1907. l.
9. Namestni prvomestnik: Častni član „družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ Luka **Sveteč**, vitez Fran-Josipovega reda, c. kr. notar v Litiji, posestnik i. dr., 1908. l.
10. Dr. Ivan **Svetina**, k.-š. duhovni svetnik, gimn. profesor, izpraševalec iz veronauka na učit. izpitih, 1906. l.
11. Ivan **Vrhovnik**, trnovski župnik v Ljubljani, 1906. l.
12. Tajnik: Dr. Gregor **Žerjav**, odvetniški kandidat, 1907. l.

Ožji odbor: Načelnik Senekovič, Sveteč, Hudovernik, dr. Svetina, Vrhovnik, dr. Žerjav.

Gospodarski odsek: Načelnik Hudovernik; dr. Bleiweis, Vrhovnik, dr. Žerjav.

Šolski odsek: Načelnik dr. Bleiweis; Črnagoj, dr. Svetina, Vrhovnik, dr. Žerjav.

B. Nadzorništvo.

1. Dr. Fran **Ilešič**, c. kr. profesor v Ljubljani.
2. Dr. Danilo **Majaron**, prvomestnik odvetniške zbornice, odvetnik v Ljubljani.

3. Dr. Ferdinand **Müller**, odvetnik v Celovcu.
4. Dr. Vladimir **Ravnihar**, odvetnik v Ljubljani.
5. Ivan **Scheinigg**, c. kr. vladni svetnik, prof. v p. v Celovcu.

C. Razsodništvo.

1. Jakob **Kogej**, c. kr. notar v Ložu.
2. Matej **Ražun**, župnik v Št. Jakobu v Rožu.
3. Cesarski svetnik Karol **Šavnik**, vitez Fran-Josipovega reda, častni kranjski meščan, mestni župan v Kranju.
4. Dr. Fran **Tekavčič**, odvetnik v Ljubljani.
5. Dr. Karol **Triller**, odvetnik, ljubljanski mestni odbornik, deželni poslanec.

Č. Svetovalci.

1. Oroslav **Dolenec**, hišni posestnik, svečar i. dr.
2. Dr. Fran **Munda**, odvetnik, hišni posestnik.
3. Cesarski svetnik Ivan **Murnik**, vitez reda železne krone III. vrste, vitez Fran-Josipovega reda.
4. Makso **Pleteršnik**, vitez Fran-Josipovega reda, c. kr. gimnazijski profesor v pokoju.
5. Henrik **Schreiner**, ravnatelj c. kr. učiteljišča i. dr. v Mariboru.

D. Pisarna

v „Narodnem domu“ v Ljubljani v 1. nadstr. na vogalu poleg „Čitalnice“; uradne ure ob delavnikih od 3.—6. pop.

Vodja: Andrej **Senekovič**.

Uradniki: Pisarniški tajnik: Anton **Berce**, župnik v p.

Knjigovodja: Emanuel **Josin**.

Registrator: Fran **Skulj**.

Družbini zavodi.

I.

Število otrok

v družbinah zavodih v šolskem letu 1907/8:

Tek. št.	V r t o i	Skupno štev.		Po spolu	
		v zač. leta	konec leta	dečkov	deklit
A. Družbini:					
1.	v Celju	32	37	13	24
2.	„ Gabriju pri Celju . .	45	45	22	23
3.	„ Hrastniku I.	36	61	30	31
4.	„ „ II.	38	42	20	22
5.	na Jesenicah	40	50	26	24
6.	v Mariboru	50	53	23	30
7.	„ Pevmi pri Gorici. . .	41	37	18	19
8.	„ Rocolu pri Trstu . . .	90	90	35	55
9.	„ Rojanu „ „	112	65	31	34
10.	na Savi pri Jesenicah I. .	60	61	28	33
11.	„ „ „ „ II.	56	58	26	32
12.	pri Sv. Ivanu poleg Trsta .	79	74	34	40
13.	v Škednju „ „	34	55	30	25
14.	„ Tržiču	55	54	29	25
B. Podpirani:					
15.	„ Devinu	22	22	10	12
16.	„ Podgori poleg Gorice I.	65	65	26	39
17.	„ „ „ „ II.	46	45	24	21
Vkup		901	914	425	489

Vsi otroci so bili rimskokat. vere, le v Podgori II. je bil eden evangeljske.

Tek. števil	Šole	Skupno štev.		Po spolu	
		v začetku leta	konec leta	dečki	deklince
1.	Slovenski vzporednici ljudske šole šolskih sester v Mariboru	67	61	—	61
2.	Mešana enorazrednica na Muti	43	43	21	22
3.	Petrazredna deška šola pri Sv. Jakobu v Trstu . .	420	469	390	79
4.	Petrazredna dekliška šola pri Sv. Jakobu v Trstu .	428	318	—	318
5.	Mešana štirirazrednica v Št. Ruprtu poleg Velikovca.	202	190	63	127
	Vkup	1160	1081	474	607

Konec šolskega leta 1907/8. je bilo torej v družbinah zavodih 1995 otrok.

II.

Učno osebje

v začetku šolskega leta 1908/9:

1. Otroški vrtec v Celju.

Otvorjen dne 20. grudna 1886.

Voditeljica: Bivša prednica šol. sestra, s. Mr. Angelina **Križaničeva**.

Vrtnarica: Sestra Uršula **Zikulnigova**.

Pomočnica: Antonija **Selišekova**.

2. Otroški vrtec v Gabrijlu pri Celju.

Otvorjen dne 16. kimavca 1907.

Voditelj: Armin **Gradišnik**, nadučitelj v Celju.

Vrtnarica: Cirila **Kržanova**.

3. Otroški vrtec v Hrastniku I.

Otvorjen dne 2. prosinca 1907.

Voditelj: Ivan Sorčan, nadučitelj v Hrastniku.

Vrtnarica: Alojzija Kustrova.

4. Otroški vrtec v Hrastniku II.

Otvorjen dne 5. vinotoka 1907.

Voditelj: Ivan Sorčan, nadučitelj v Hrastniku.

Vrtnarica: Marija Poglajenova.

5. Otroški vrtec na Jesenicah.

Otvorjen dne 15. kimavca 1903.

Voditeljica: Margareta Podkrajšekova, vrtnarica na Savi.

Vrtnarica: Angela Rekarjeva.

6. Otroški vrtec v Mariboru.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1894.

Voditeljica: S. Mr. Stanislava Vohova.

Vrtnarica: S. Sabina Reboljeva.

Pomočnica: S. Gracijana Peršakova.

7. Otroški vrtec v Pevmi pri Gorici.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1888.

Vrtnarica: Roza Maraževa.

8. Otroški vrtec v Rocolu.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1900.

Voditelj: Andrej Širok, vodja družbine deške šole v Trstu.

Vrtnarica: Malvina Plaperjeva.

9. Otroški vrtec v Rojanu.

Otvorjen dne 19. kimavca 1889.

Voditelj: Andrej Širok, vodja družbine deške šole v Trstu.

Vrtnarica: Marica Črnigojeva.

10. Otroški vrtec na Savi pri Jesenicah I.

Otvorjen dne 15. vinotoka 1903.

Voditeljica in vrtnarica: Margareta Podkrajšekova.

11. Otroški vrtec na Savi pri Jesenicah II.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1905.

Voditeljica: Margareta Podkrajšekova, vrtnarica.

Vrtnarica: Ivanka Kastelčeva.

12. Otroški vrtec pri Sv. Ivanu poleg Trsta.

Otvorjen dne 1. malega srpana 1898.

Voditeljica in vrtnarica: Antonija Grmekova.

13. Otroški vrtec v Škednju pri Trstu.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1899.

Voditelj: Andrej Širok, vodja družbine deške šole v Trstu.

Vrtnarica: Dragica Gregoričeva.

14. Otroški vrtec v Tržiču.

Otvorjen dne 22. prosinca 1900.

Voditeljica in vrtnarica: Agneza Staralova.

15. Mešana enorazrednica v Krminu.

Otvorjena dne 29. kimavca 1908.

Voditelj-učitelj: Rudolf Reja.

Katehet: — verouk poučuje učitelj pod nadzorstvom dekana Josipa Peteanija.

16. Slovenski vzporednici dekliške ljudske šole s pravico javnosti na zavodu šol. sester v Mariboru.

Otvorjeni dne 15. kimavca 1905.

Voditeljica: S. Mar. Stanislava **Vohova**.

Učiteljica: S. Mr. Anastazija **Kopitarjeva**.

Učiteljica: S. Avrelija **Plankarjeva**.

Katehet: dr. Anton **Jerovšek**, prof. verouka na drž. realki v Mariboru.

17. Dvorazredna mešana ljudska šola na Muti.

Otvorjena kot enorazredna dekliška šola dne 23. malega travna 1900, kot dvorazredna mešana šola dne 9. mal. travna 1908.

Učitelj-voditelj: Anton **Hren**.

Katehet: Ivan **Hauptman**, kapelan na Muti.*)

18. Petrazredna deška ljudska šola s pravico javnosti pri Sv. Jakobu v Trstu

s 3 vzporednicami za I. razred in z 2 vzporednicama za II. razred.

Otvorjena dne 15. vinotoka 1888.

Voditelj: Andrej **Širok**.

a) Od družbe nastavljene učiteljice:

Mira **Kovač-Engelmanova**.

Josipina **Delkinova**.

Ema **Zamejčeva**.

Rozalija **Golijeva**.**)

*) V šolskem letu 1907/8 je bil katehet na tej šoli kapelan Josip **Kodrič**. Šolske sestre so odšle z Mute dne 17. malega travna 1908. Začasno je namestu njih poučeval do konca šolskega leta 1907/8 učitelj Ciril **Petrovec**, ki je bil izza listopada 1907 nastavljen na družbini tržaški deški šoli. Njega je ta čas nadomestovala učiteljica Mira **Kovač-Engelmanova**. — Drugi razred na Muti se otvori v prihodnjem šolskem letu.

***) Rozalija Golijeva je službovala na družbini tržaški šoli že izza listopada 1907.

b) Od družbe nastavljen katehet:

Matija **Skabar**.

c) Službovanju prideljeni c. kr. učitelji:

α) stalni vadniški učitelji:

Vinko **Engelman**.

Andrej **Čok**.

Anton **Šeme**.

β) provizorična vadniška podučitelja:

Karol **Mahkota**.

Ciril **Petrovec**.

19. Petrazredna dekliška ljudska šola s pravico javnosti pri Sv. Jakobu v Trstu.

Otvorjena dne 30. kimavca 1895.

Voditeljica: S. Mr. Rafaela **Kovačičeva**.

Učiteljica: S. Romana **Šoterjeva**.

Učiteljica: Helena **Mežekova**.

Učiteljica: Alojzija **Kocmutova**.

Učiteljica: S. Eleonora **Pirnatova**.

Učiteljica: S. Bonaventura **Kunstova**.

Učiteljica ženskih ročnih del: S. Fidelija **Berlanova**.

Katehet: Matija **Skabar**.

20. Štirirazredna ljudska šola v Št. Ruprtu pri Velikovcu.

Otvorjena dne 25. vinotoka 1896.

Voditelj in katehet: Fran **Treiber**, kanonik in župnik.

Učiteljica: Sestra prednica Mr. Cirila **Šijančeva**.

Učiteljica: S. Alfonza **Ribežlova**.

Učiteljica: S. Kornelija **Zegova**.

Učiteljica: S. Ambrozija **Gornikova**.

Učiteljica ženskih ročnih del: S. Klotilda **Strnadova**.

Od družbe podpirani zavodi:

21. Otroški vrtec v Devinu na Goriškem.

Ustanovljen leta 1899., v podporo sprejet dne 1. kimavca 1900.

Voditeljica in vrtnarica: Ana **Durjanova.**

22. Otroški vrtec v Podgori pri Gorici I.

Otvorjen dne 1. kimavca 1887.

Voditelj: Josip **Budal**, nadučitelj v Podgori.

Vrtnarica: Antonija **Čargova** omož. **Ipavčeva.**

23. Otroški vrtec v Podgori pri Gorici II.

Otvorjen dne 26. listopada 1896.

Voditelj: Josip **Budal**, nadučitelj v Podgori.

Vrtnarica: Marija **Bunčeva.**

Slovinci!

Ko smo lani pošiljali v dežel družbin koledar, navdajala nas je bojazen: kaj bo z družbo sv. Cirila in Metoda? ali se uresniči prerokovanje, da bo razpadla?

Ni razpadla naša družba. Prebolela je srečno težko izkušnjo in z novo čvrstejšo močjo jela delovati za rešitev slovenske mladine. Podružnice, ki so že leta in leta spale, so se vzbudile in jele tekmovati s svojimi vztrajnimi sestrami. Poleg obojih so vstale nove podružnice. Brezbrižnost za družbo sv. Cirila in Metoda, ki je bolj ali manj objemala poprej nekatere pokrajine, je izginila. Glejte sedaj slovensko Goriško, kako vzorno delujejo njene oživele podružnice — ali Štajersko, ki še nikdar ni toliko storila za družbine namene, kakor v pravkar minuli letni dobi. Najiskrenejša zahvala vsem blagomislečim Slovincem, ki so delali na procvit naše šolske družbe!

Kakšna bo bodočnost družbe sv. C. in M.? Ne bojimo se. Zagotovljena ji je sijajna bodočnost, saj smo trdno uverjeni, da ne ugasne ogenj rodoljubne požrtvovalnosti, ki plapola sedaj širom prebujene Slovenije. **Vsak Slovenec naj stori svojo narodno dol-**

žnost in ni se nam bati, da bi omahnila družba sv. C. in M. in bi se na njenih razvalinah veselil naš narodni nasprotnik.

Vsi, ki Vam bije srce za prospeh naše slovenske mladine — vsi, ki želite, da bi se čez sto in sto let še razlegala po naših krasnih planinskih in obmorskih krajih mila slovenska govornica, **vsi stopite v kolo družbe sv. Cirila in Metoda!**

Spominjajte se naše šolske družbe v radosti in v žalosti!

V vsaki imovitejši slovenski hiši bodi družbin **nabiralnik** kakor nekak hišni oltarček, kamor naj se o raznih prilikah vlagajo novčni darovi. Vsak mesec naj družbin poverjenik izprazni nabiralnik in naj pošlje denar družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljano. Vsaka slovenska gostilna, kavarna, prodajalna imej nabiralnik za družbo sv. C. in M. Prostorišču, kjer se je nabralo vsaj 200 K, pošlje družbino vodstvo priznanico — lepo sliko mladega junaka, ki ubija tujega zmaja.

O novem letu in o godovih so primerni darovi za voščilni odkup. Kadar se sklene kaka kupčija ali se spravlja prejeti dobiček, vselej dobodi družba sv. C. in M. nekaj v dar. Kadar se združita dve sreci — o poroki, posveti naj njuno ljubezen rodoljubna darovitost. Kadar se oglasio rojenice v slovenski rodbini, vselej naj se proslavi njihov prihod z darom namenjenim družbi sv. C. in M. Ko trka smrt na duri in se sklepa oporoka, ne ostani brez **volila** družba sv. C. in M. Namesto venca na krsto dobodi dar naša šolska družba.

Vsak letni čas naj nas izpodbuja k požrtvovalnosti: pomladanski izleti, zabava na kegljiščih, god

sv. Cirila in Metoda, dolgi jesenski in zimski večeri s svojimi igrami.

Družbin **narodni kolek** bodi znak Ciril-Metodove rodoljubne čete. Vsak narodnjak si šteje v dolžnost, da ozaljša z njim svoje poslatve, svoja pisma, spise in knjige. Narodni kolek naj rabi slovenskim društvom, ki naj se vrh tega okoristijo z „**legitimacijskim listom**“. Kadar napravljajo veselice, naj naklonijo vsaj del dohodkov blagajni družbe sv. C. in M.

Slovenska pevska društva prosimo, da skupno s krajevno podružnico prirejajo **veselice** na korist naši šolski družbi.

Vesele vesti naj nosijo križem domovine družbine **razglednice**: božične, novoletne, velikonočne, pomladanske in tiste, ki so opremljene s slikami naših veljakov Vodnika, Bleiweisa, Gregorčiča, Polaka.

Na knjigah naših šolarjev in dijakov naj se bleste **sličice sv. Cirila in Metoda**, ki jih prodaja družba po 10 h. Nekoliko več — 20 h — veljajo večje podobe naših blagovestnikov na družbinih **sprejemnicah**.

Računski listki, izdani v prid družbi sv. C. in M., so znak slovenskih gostilen, kavaren, prodajalnic. Zahtevajmo jih povsod!

Dolžnost vsakega zavednega Slovenca bodi vporaba **družbinega blaga** (glej str. 195.). Sami ga kupujmo in priporočajmo ga svojim znancem. Opozarjamo zlasti na družbine **vžigalice**.

Nadejamo se, da bodo slovenski **občinski zastopi** posnemali nemške občinske odbore, ki se vsako leto z večjo ali manjšo vsoto spominjajo nemškega Schulvereina. Znesek, ki ga namenite družbi sv. C. in M., prinese blagoslov Vašemu trudapolnemu delovanju.

Slovenske hranilnice, banke in posojilnice in druga narodna podjetja: v vašem vsakoletnem računu stoj vselej denarni prispevek družbi sv. C. in M. Kranjska hranilnica je žrtvovala že na stotisoče za nemške šole; storite tudi ve, kolikor morete, za slovensko šolstvo.

Slovenski narodni časniki, bodite i v bodoče vneti priporočevalci družbe in prijazni poročevalci o njenem delovanju.

Komur je mar, da slovenstva ne zagrnejo tuji valovi, bodi član vsaj ene Ciril-Methodove podružnice. Imovitejši rojaki, žrtvujte družbi sv. C. in M. 200 K, da postanete njeni pokrovitelji!

Ob spominu na Ptuj izgini slehrno domače nasprotstvo zoper družbo, ki ima v vsakem oziru blage, poštene namene.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Knjige

izšle v založbi družbe sv. Cirila in Metoda ali
podarjene ji v razprodajo.

Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda:

II. zvezek: „**Rudolf Habsburški**“, str. 77, stane
30 h.

V. zvezek: „**Matej Ravnikar**“, tržaško-koperski
škof, str. 36, stane 30 h.

VI. zvezek: „**Pesmi Valentina Vodnika**“, str. 64,
stane 60 h.

VII. zvezek: „**Junaki**“, II. snopič, str. 102, stane
nevezan 60 h, vezan 70 h, 100 izvodov vkup nevezanih
50 K, vezanih 60 K.

IX. zvezek: „**Ljubezen do mamice**“, str. 74,
stane vezan 80 h.

X. zvezek: „**Igre in pesmi za otroška zabavišča
in ljudske šole**“, str. 141, stane vezan 1 K 20 h.

XI. zvezek: „**Naš cesar Fran Josip I. 1848—1908**“.
III. natis. Str. 70, stane nevezan 40 h. Spisal, založil
in družbi podaril mgrs. Tomo Zupan.

XII. zvezek: „**Franc Jožef I.**“, cesar avstrijski.
III. natis. Str. 70, stane nevezan 30 h. Spisal Fran-
čišek Hubad, c. kr. dež. šolski nadzornik v spomin
60letnice cesarjeve vlade.

Oba ta zvezka, zlasti Toma Zupana „**Naš cesar Fran
Josip I.**“, ki je bogato in zanimivo ilustriran, sta jako prikladna
za razdelitev šolski mladini o 60letnici cesarjevi.

XIII. zvezek: „**Andrej baron Čehovin**“, slavni junak slovenski.“ Str. 39, stane nevezan 20 h.

Zvezki: I., III., IV., VIII. in XIV. so razprodani.

Poleg omenjenih zvezkov se nahajajo v družbini zalogi še :

„**Materine sanje**.“ Slika v enem dejanju, str. 20, stane 30 h. Spisal Engelbert Gangl, mestni učitelj v Ljubljani.

Psalmi. Preložil Ivan Vesel. Cena 1 K.

„**Sv. Ahacij s tovariši mučenci**, kranjske dežele pomočnik“, str. 35. Cena 20 h.

„**Mučenci**“. Starokrščanska povest Milutina Mayerja. Cena 90 h.

„**Koledar** družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“, za l. 1904, 1905, 1906, 1907, 1908 — po znižani ceni 60 h vsak letnik.

Dr. Jos. Vošnjaka Zbrani dramatični in pripovedni spisi. II. zvezek. Vsebina: Životopis drja. Vošnjaka, spisal dr. P. Turner — in Lepa Vida, drama v 5. dejanjih. Po znižani ceni 60 h.

III. zvezek. Vsebina: Doktor Dragan, drama v 5. dejanjih. Po znižani ceni 60 h.

Josip Lavtižar, Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj, 312 str. Po znižani ceni 1 K.

Iz zapuščine pokojnega dekana **Ivana Vesela** ima družba sv. Cirila in Metoda na prodaj še **mnogo knjig** razne vsebine. Kdor želi kaj kupiti, naj se obrne na družbo po „Imenik knjig“, ki se mu takoj pošlje brezplačno.

Založništvo blaga,

ki se prodaja v prid **družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani**, imajo sledeče tvrdke:

Jernej Bahovec v Ljubljani: Peresa družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Ivan Bonač v Ljubljani: Svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Ivan Drufovka v Gorici: Voščilo za čevlje v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Adolf Jacobi na Dunaju VIII.: Svalčični papirčki in svalčični ovitki v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Ivan Keber v Ljubljani (Stari trg št. 9): Krema (čistilo) za usnje in čevlje v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Frančišek Kollmann v Ljubljani: Cilindri za svetilke v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Ivan Perdan v Ljubljani: Vžigalice družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

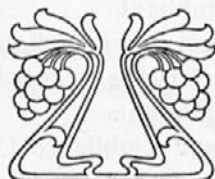
Makso Salokar v Ljubljani (Kladezne ulice št. 19); droži v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

A. E. Škaberne v Ljubljani: Ciril-Methodovo platno.

Pravkar našeto blago najtopleje priporočamo vsem rojakom, katerim je mar prospeh družbe sv. Cirila in Metoda. Kakor so se domalega povsod po Slovenskem vdomačile družbine vžigalice, tako naj se prikupi in vsepovsod razširi med nami tudi ostalo blago, ki se prodaja na korist družbi sv. Cirila in Metoda. Dolžnost vsakega slovenskega narodnjaka bodi, da sam kupuje družbino blago in da ga priporoča svojim znancem.

Vodstvo.

Vsebina.

Koledar.

Nekaj spominov leta 1909.

Poštne določbe.

Lestvice.

Narodnemu delu.

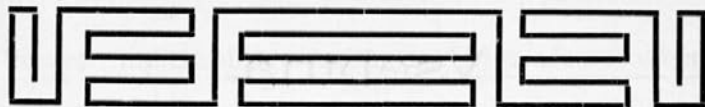
Spomin na Viljema Polaka (s podobo)	25
O šolstvu med beneškimi Slovenci	29
Sistem češkega manjšinskega dela	40
Vestnik družbe sv. Cirila in Metoda XXIII.	
O 20letnici družbine šole pri Sv. Jakobu v Trstu	71
Pomen „legitimacijskega lista“ za družbo sv. C. in M. in za narodna društva	81
Delovanje vranske podružnice leta 1907/8.	85
Podružnice, združite se!	88
Družbe sv. Cirila in Metoda redna XXIII. vel. skupščina . .	91

Naznanila

v „Koledarju“ družbe sv. Cirila in Metoda

naj blagovole cenjeni mnogobrojni člani družbe uvaževati pri naročilih. Tu objavljene tvrdke so narodne in zanesljive, postrežejo točno z dobrim blagom in za nizko ceno. Ker je dohodek naznanil namenjen družbi v korist, je želeli, da se častiti naročniki pri naročbah sklicujejo izrečno na inserat v družbinem „Koledarju“; sklicevanje na inserat uveri p. n. uvrstitelje o uspehu inseriranja.

Slovenci in Slovenke, kupujte pri narodnih slov. trgovcih, zlasti pri tistih, ki so člani družbe sv. Cirila in Metoda!

Prijateljem družbe sv. Cirila in Metoda

priporočamo list

„Slovenski Branik“

ki ga je izšlo l. 1908. deset števil, a z novim letom 1909. postane mesečnik.

Poleg zanimivih aktualnih člankov prinaša **vesti z našega narodnega bojišča**, zasleduje **pogubno delovanje naših nasprotnikov** in opozarja na požrtvovalno **samoobrambo bratov Slovanov**; zlasti mu je pri srcu naša

družba sv. Cirila in Metoda.

Kdor hoče biti natančno obveščen o nji, naj si naroči „Slovenski Branik“. Naj bi ne bilo slovenske narodne rodbine, kjer bi ne bil doma „Slovenski Branik“.

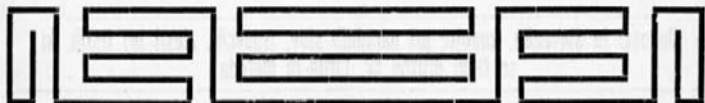
Vsi, kar nas je rodila slovenska mati, moramo stati na braniku domovine v ljutem boju, ki nam je napovedan in ki odloči obstanek ali pogubo našega naroda. **Boj za slovenstvo!** je geslo „Slovenskemu Braniku“. Rojaki, podpirajte ga!

Cena listu l. 1909. bo 3 K. Dijakom bode znižana cena 1 K 80 h.

Naročajo naj ga skupno.

Naročnina naj se pošilja upravnistvu „Slov. Branika“, Ljubljana, Tržaška c. 33.

Konsorcij „Slov. Branika“.

„Vžigalce družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani“

ter

„Kavni pridatek v korist družbe
sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“

priporoča založnik: **Ivan Perdan v Ljubljani.**

IVAN BONAČ

Ljubljana, Šelenburgove ulice št. 5 in 6, Knafflove ulice št. 9.

Zaloga in trgovina papirja

ter vseh uradnih in šolskih potrebščin. En gros, en detail.

Edina zaloga

izbornih svinčnikov v korist družbi sv. Cirila in Metoda Hardtmuthovega fabrikata.

☛ Cenovnik franko in brezplačno. ☛

Največja izbor različnih slov. narodnih razglednic.

Prekupcem velik rabat.

Izdelovanje razglednic v svetlo- ali kromotisku prevzeman po jako nizki ceni v priznani fini izvršbi. Dopošljejo naj se mi fotografije, na kar postrežem z vzorci in ceno franko in brezplačno.

Tovarniška zaloga ovijalnega papirja za sladkor, maslo po nizkih cenah.

Priznано izborne vreče iz močnega papirja, dobro lepljene.

Vzorci za papir in vreče brezplačno in franko.

Tovarna papirne in kartonažne industrije.

Zaklopnice (Faltschachtel) za eksport s tiskom in brez tiska.

Vzorci na zahtevo.

Izdelovanje vsakovrstnih škatelj za skupno in domačo rabo.

Za gg. špecerijske trgovce imam vedno v zalogi škatljice za 10, 20 in 40 v čaja po jako nizki ceni.

Vzorci na razpolago.

Kažipot mesta Ljubljane v 5 barvah à 40 v, s pošto 50 v.

Ѕjubljana

Kolodvorske ulice 32.

ALOJZIJ VODNIK

KAMENAR

DELAVNICE IN
KAMENOLOMI ZA
KAMENARSKA CER-
KVENA UMETNA
DELA.

POHIŠTVENE PLOŠČE,
SPOMENIKI IN
STAVBNI PROIZVODI.

Nizke cene.

Obče znana manufakturna trgovina

Češnik & Milavec

v Ѕjubljani, Singarjeve ulice

priporoča sl. občinstvu pri nakupovanju
različnega oblačilnega blaga

svojo bogato zalogo.

Točna postrežba.

Nizke cene.

Točna postrežba.

Tovarna strojev in livarna železa

K. & R. JEŽEK

— v Blanskem, Moravsko —

se priporoča v dobavo vsakovrstnih

kmetijskih in drugih strojev.

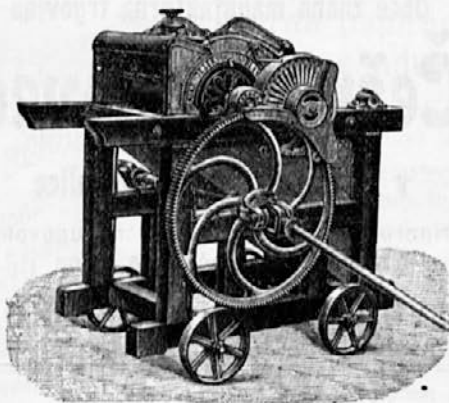
Posebna izdelava sesalk, vodovodnih naprav, bencinovitih in petrolinovitih motorjev in lokomobil, motornih naprav na sesalni generatorjev plin, vrtalnih strojev in strojev za
===== kroženje obročev. =====

Popolne opreme opekarn, šamotnih in cementnih tovarn.

Zmerne cene in ugodni plačilni pogoji

Premovana na vseh razstavah z najvišjimi priznanji.

—
Ceniki zastonj.
—

—
Dopisuje slovensko.
—

Ljubljanska plinarna.

Slav. občinstvu v Ljubljani in v okolici pripo-
ročamo svoj

angleški plinov koks

kot kurivo, ki je prosto dima, saj in smradú ter pri-
pravno za kurjavo v stanovanjih, kakor tudi za indu-
strijske namene in prav posebno za kovaške namene.

Cenjeno občinstvo tudi vabimo, da si v našem
skladišču ogleda naše

**plinove peči in aparate za kuhanje s
plinom.**

Ljubljanska plinarna.

Tovarna pohištva J. J. NAGLAS

v Ljubljani, Turjaški trg št. 7.

**Preproge,
zastorji,
modroci na
vzmeti.**

⊕
Najnižje cene.

**Največja zaloga
pohištva**

za spalne in
jedilne sobe,
salone in go-
sposke sobe.

Ustanovljena leta 1847.

**Žimnati
modroci,
otroški vo-
zički itd.**

⊕
Najsolidnejše
blago.

Predno si nabavite potrebno orodje, stavbni material, poljedelske stroje in dr., obrnite se na tvrdko

FR. STUPIČA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 1 in Valvasorjev trg št. 6.

Tu dobite vsak čas za zmerno ceno najfinejše **slamo-**reznice, mlatilnice, čistilnice; stiskalnice za grozdje, mline za sadje, pluge in brane.

Edina zaloga na Kranjskem **originalnih ameriških kosilnih strojev „Doering“**, ki prekašajo vse do danes sestavljene stroje te vrste.

Portland in roman cement zjamčene kakovosti, tra-verze, železniške in tramvajske šine, strešna lepenka, trsje za strope, palično železo, pločevina, stavbinski okovi, pumpe in cevi za vodo, vino in gnojnico, fino pozlačeni nagrobni križi, štedilniki, peči, **kuhinjska oprava**, konve in posne-malniki za mleko, vse orodje za obrtnike, kakor razne ko-vine, vedno v zalogi.

Stare kovine se kupujejo po najvišjih cenah!

Popravila in preobleke
točno in ceno.

Popravila in preobleke
točno in ceno.

Najcenejše
solnčnike in dežnike

domačega izdelka priporoča

J. Vidmar

v Ljubljani

Pred Škofijo 19, Stari trg 4,

Prešernove ulice 4.

Cenik s koledarjem zastonj in poštnine prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga.

Primerna lepa in krasna darila
za krste, birme, gg. ženine in neveste.

Pripomnim vljudno, da je moja trgovina svetovno znana, ki obstoji že čez 23 let ter pošiljam blago po vsem svetu. Imam najboljše in zanesljive ure z imenom „Union“ in tudi druge prav fine, kakor: Glashütte, Schafhausen, Omega, Bilodes, Schild, Genfer, Intakt, Graciosa, Urania, Roskopf itd.

Krasne salonske ure s prijetnim novim bitjem za pisarne in kavarne in navadne stenske ure za gostilne in prodajalne.

Verižice in prstane najmodernejše fačone.

Velika izbira jedilnega orodja in nastavkov iz kina in pravega srebra.

Velika zaloga koles in kolesarskih potrebščin.

Priporočam se vljudno za obilen obisk in ogled moje zaloge

z vsem spoštovanjem

Franc Čuden

urar in trgovec, delničar švicarskih „Union“ ur

v Ljubljani, Prešernove ulice.

Velika izbira kožuhovine.

Najnovejši vzorci švicarskih vezenin za neveste.

Priporoča vse v modno stroko spadajoče vrste blaga: letno in zimsko živотно perilo, rokavice (glače, svilene in volnene), nogavice (damske in otročje v vseh barvah), kravate, ovratnike in manšete za dame in gospode, čepice in plašče za otroke, modrce po najmodernejših fasonah, pase, svilene, volnene in šeniljaste šerpe, rute, pajčolanane, modne trakove, predpasnike, spodnja krila (klotasta, volnena in svilena).

Bogata izbira najmodernejših bluz, svilenih, batistastih, volnenih.

Vse potrebščine za krojače priporočajo
z vsem spoštovanjem

Ane Šinkovic dediči v Ljubljani, Mestni trg.

Cene solidne. postrežba točna.

Nagrobni trakovi z napisi.

Podpisani priporoča velečastiti duhovščini in sl. občinstvu

čebelno-voščene sveče

za cerkev, procesije in pogrebe,

gospodom trgovcem voščene zvitke in med za prodajo v škafih po 15, 20 in 40 kg težkih prav po ceni.

Zaloga in prodaja brinja in brinjevca.

Za obila naročila se toplo priporoča in zagotavlja točno in pošteno postrežbo

OROSLAV DOLENEC

svečar in lectar, trgovina z medom in voskom

v Ljubljani, Wolfove ulice šte. 10.

v Ljubljani

J. LOZAR

Mestni trg 7

priporoča vse vrste volnenega perila, belih srajc, barvastih srajc za hribolazce, ovratnikov, zavratnic, zapestnic, nogavic, žepnih robcev, kopitcev, dokolenic, zagrinjal na valcih, volne, bombaža i. t. d.

Zaloga potrebščin za sokolska in kolesarska društva.

 Nizke cene!

F. P. ZAJEC

Ljubljana, Stari trg šte. 26.

Priporočam svojo veliko zalogo švicarskih ur, zlatino in srebrnino po nizkih cenah.

Priporočam dobro urejeni optični zavod kakor različne vrste naočnikov, ščipalcev, toplomere, zrakomere, daljnogleda itd. — Popravila ščipalcev, očal itd. opravljam dobro in ceno.

Zahtevajte novi cenovnik, ki ga pošiljam brezplačno.

Specialiteta!

Najnovejše fazone finih modercev po zelo nizkih cenah.

Dalje rokavice, nogavice, perilo za dame, gospode in otroke. Svileno blago, baržun in vse druge potrebščine za šivilje priporoča

Marija Vehovc, Kongresni trg 6.

Založnik c. kr. avstrijskih državnih uradnikov.

Klobuke, cilindre in čepice

v najnovejših fazonah in velikih izbirah priporoča

Ivan Soklič

Pod Trančo 2. Postaja elektr. železnice.

Stanje hranilnih vlog:
nad 28 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
nad 900.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah šte. 3,
poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vloženih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Mleko doječih mater
pomnoži in zboljša

SLADIN

to je

dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

Ne zamenjati z manj vredno sladno kavo. Če se primeša **malo** kuhanega kravjega mleka, **prekaša pri vsi svoji cenosti vsa druga živila**. Pri dojenčkih zadostuje Sladin popolnoma, to potrjujejo zahvalna pisma mater, zdravnikov in babic, ki so pred uporabo Sladina obupavale, ker so druga živila odpovedala. Pri otrocih, bolnikih, okrevajočih, nervoznih in zdravih, najboljše preskušeni in neprekosljivi.

5 zavoječkov po $\frac{1}{4}$ kile 2 K 50 vin. po
pošti pri lekarnarju

Trnkóczyju v Ljubljani, Kranjsko.

Stara, znana gostilna pri „Kamničanu“

FRANC JAMNIK

v Ljubljani, na Karlovski cesti šte v. 4 v Ljubljani.

Točna postrežba.

: Solidne cene. :

Gorka in mrzla jedila.

Poštena pijača.

Narodna hiša.

Solidne cene.

LJUBLJANA

J. KEBER

LJUBLJANA

STARI TRG šte v. 9.

Bogata zaloga najboljšega čistila
(creme) za čevlje v prid družbi
∴ ∴ sv. Cirila in Metoda. ∴ ∴

BR. HLAVKA

izdelovalca kirurških ::
instrument. in bandažista

Ljubljana
Prešernove ulice šte v. 5

priporočata svojo veliko zalogo kirurških instrumentov, gumi-bлага in ortopedijskih aparatov, obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, kilnih pasov, nogavic za krotice (krčne žile), sedalnih blazinic, vrečic za led, prašilnikov za karccl, aparatov za inhalacije (s paro in mrzlo). Vsakovrstne brizgalke in aparati za samoklistiranje. Vse bandaže se izdelujejo po odredbah p. n. zdravnikov. Starejši instrumenti se razkužujejo.

Popravila se izvršujejo kar najbolje in najceneje.

Ces. in kralj.

dvorni založnik

KAREL JELOVŠEK

parna opekarna na Vrhniki.

Avstro-ogrski patent št. 62.309/13.339.
Nemški državni patent št. 112.981.

Francoski patent št. 311.282.
Švicarski patent št. 20.907.

Izdeluje ter se priporoča za: postavno velik zidak, kakor tudi mali zidak za okrajek, veliki tlakovec, podstrešni tlakovec, opeko za vodnjake ter dimnike po vsaki meri ali velikosti, navadni žlebak, strešnik, »kavljar« imenovan, posebno lepo, dobro žgano zarezano strešno opeko »Falz« po sestavi »Steinbrück«, kakor tudi lep zarezan žlebak iste sestave.

Navadni strešnik na m 30 komadov. Zarezana
strešna opeka na m 15 komadov.
Žlebaki, 3 kosi na m dolžine.

Vrhniška opeka priznana v obče kot najboljša.

Leskovic & Meden

Jurčičev trg števil. 1.

Zaloga najfinejših
:: vrst čaja ::
,Popoff', Moskva,
Mandarin, Ceylon
:: itd., pristni ::
:: jamaika rum. ::

Trgovina špecerijskega,
:: kolonijalnega blaga ::
raznih barv, žganja in
deželnih pridelkov na
drobno in na debelo.

Fina namizna vina
:: ter Malaga, ::
Ruster, Rizling,
pelinkovec, šam-
panjec, zdravilni
konjak in Fernet
:: Branca. ::

Točna in solidna postrežba!

IVAN KORENČAN

LJUBLJANA, STARI TRG št. 5.

Nahrbtniki.

Vseh vrst gorske in izprehajalne palice
ter tudi druge potrebščine za turiste.

Prodaja tudi sanke.

Turistovske srajce, nogavice, dokolenice
itd. itd.

Nahrbtniki od 2 K dalje.

Gorske visoke palice po K 1'60.

JOS. POLAK, LJUBLJANA

Sv. PETRA CESTA št. 9.

Poleg hotela Lloyd.

Preje Orešek.

: Zaloga špecerijskega blaga, :
prodaja žganja, špirita na debelo
: in na drobno. :

Eksport pristnega kranjskega bri-
novca, borovničarja in hrušovca.

Prodaja vseh poljskih semen, trave,
detelje, pese itd.

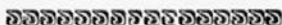
Za gotovo kal se jamči.

DROGERIJA
ANTON KANČ
DROGERIJA
 LJUBLJANA, ŽIDOVSKÉ ULICE št. 1.

Čaj, rum, konjak,
 mineralne vode,
 soli za kopeli.

★ ★

Oblastveno kon-
 :: cesijonirana ::
 oddaja strupov.

Priporoča : drogve, kemikalije,
 ustne vode in prašek, redilne in
 posipalne moke za otroke, ribje
 olje, parfume, toaletne predmete,
 obvezila, fotografske aparate in
 potrebščine, sredstva za de-
 :: :: :: sinfekcijo. :: :: ::

Kupuje razna ze-
 :: lišča (rože), ::
 cvetje, korenine,
 : semena, skorje :
 i. t. d. i. t. d.

★ ★

Zaloga karbida.

Við Bratovž, Sv. Jakoba nabrežje št. 25

priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi, posebno pa ženinom
 in nevestam

svojo zalogo pohištva.

Najnižje cene!

Solidno blago!

Najbolje in najceneje se dobivajo
klobuki in kožuhovina

pri

Antonu Krejčiju

v Wolfovih ulicah 5.

Kupuje tudi vsakovrstne kože divjačine po najvišjih cenah.

Umetni in trgovski vrtnar

Ljubljana **J. Wider** Ljubljana

Trgovina cvetic:

Šelenburgove ulice št. 3

v neposredni bližini c. kr. glavne pošte, hotela pri „Slonu“ in „Pri Maliču“.

==== Vrtnarija : ====

Cesta na Rožnik šte. 25.

Točna postrežba in takojšnja izvršitev
vsakovrstnega vezanja cvetic.

F. P. VIDIC & KOMP.

LJUBLJANA

OPEKARNA IN ZALOGA PEČI

NUDIJO VSAKO POLJUBNO MNOŽINO

PATENTIRANIH ZAREZNIH

STREŠNIKOV.

Telefon št. 192.

Tvrška

Telefon št. 192.

T. MENCINGER

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti števil. 37 in 42.

Špecerijska in delikatesna
trgovina.

Vinarna.

Najtopleje priporoča po solidnih
cenah pristna dolenska, štajerska,
istrijska in goriška vina.

Pivo v zabojih od raznih pivovaren do-
stavlja brezplačno.

Kakovost mojih izdelkov brez konkurence.

JOSIPINA SCHUMI

tovarna kanditov in sladčič

Gradišče 9 ▲ LJUBLJANA ▲ Gradišče 9

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih v njeno
stroko spadajočih izdelkov, kot: mnogovrstnih sladčič
(bonbonov) od navadnih do najfinejših vrst. Razno
navadno pecivo, piškote, vafelne itd.

Edina zaloga za Ljubljano čokoladne tvornice Josip
Mannerja na Dunaju; čokoladne in druge predmete
na drobno in na debelo.

Postrežba točna, cene zmerne.

Franc Ks. Starè

slikar, pleskar in pozlatar

v Ljubljani, Breg št 20

se priporoča p. n. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela
v mestu kakor zunaj mesta ob dobri, solidni izvršitvi in pri-
mernih cenah.

FR. SUTTNER, urar, Ljubljana

Mestni trg, nasproti rotovža

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur, briljantov, zlatnine in srebrnine

v veliki izbiri po najnižjih cenah.

Razpošiljanje blaga na vse kraje! Najcenejša, največja eksportna tvrdka!

Prosim, zahtevajte veliki cenik, ki se pošlje zastonj in poštne prosto.

Filijalka: Glavni trg št. 6.

JAKOB ZALAZNIK

SLAŠČIČAR

LJUBLJANA, STARI TRG ŠT. 21.

Filijalka: Sv. Petra cesta št. 26

Slovinci!

**Spominjajte se družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani**

v svojih oporokah.

Dober želodec je podlaga splošnemu zdravju!

Nobena druga kapljica ne služi želodcu tako dobro kot požirek pristnega želodčnega likerja

„FLORIANA“!

Kdor s „Florjanom“
Se krepča,
Vedno dober ték ima!

„FLORIAN“ slovi že
po vseh deželah kot

najboljše krepčilo za želodec!

Če želodec godrnja,
Pij „Floriana“,
Pa nehá

„Florjan“ ne slabi in ne omamlja človeka. Uživanju „FLORIANA“ ne sledi glavobol in potrtost — njegov učinek je okrepanje telesa in razvedrilo duha, veselje do dela. To je tudi že priznано od učenjakov!

Ni otožen,
Ni bolan,
Ta, ki vživa „Florjan“.

Ako se v katerem kraju v prodajalnah pristni „FLORIAN“ ne dobi, naj se po dopisnici naroči iz Ljubljane od Rastlinske destilacije „FLORIAN“.

Zadostuje naslov: „FLORIAN“, Ljubljana.

Cena je: za „Kabinetno kakovost“ steklenica 1 liter 4 krone 80 vin.
za „Ljudsko kakovost“ steklenica 1 1/2 litra 3 krone 60 vin.

□ □ □

Svarilo!

„FLORIANA“ se ne sme zamenjati z različnimi opojnimi pijačami, katere zdravju ne koristijo! — „FLORIAN“ je edino eden in se izdeluje samo v Ljubljani.

Zahtevajte vedno razločno „FLORIAN“ in zavrnite krepko vsak ponaredek, s katerim bi Vas hotel kdo prevariti!

Ime „FLORIAN“ je postavno varovano; zloraba tega imena je po kazenskem zakonu strogo kazniva!

„FLORIAN!“

